

Primorski dnevnik

Posluma plačana v gotovinu
Abb. postale I gruppo

Cena 500 lir

Leto XXXIX. Št. 18 (11.434)

TRST, nedelja, 23. januarja 1983

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Dobrodo« v Gocvu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojškimi pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužjeni Evropi.

PO DOLGOTRAJNIM IN TEŽKIM POGAJANJIM NA MINISTRSTVU ZA DELO

Sporazum med vlado, sindikati in delodajalci

Družbeni sporazum ali dogovor v sili

Po več kot enem letu težkih in precej prekinjenih pogajanj o obnovitvi delovnih pogojev za več kot 10 milijonov kovinarjev, tekstilcev, kemikov, delavcev, državnih in poljudnih uslužbenec, trgovske, cestne, kmetijske delavce, zdravstvenih operaterjev, katerih zavlačevanje je močno zaostriло družbene odnose, ga ni človeka z zdravno pametjo, ki bi si ne želel hitre in ugodne rešitve. Nekateri bi radi označili sporazum, ki je izšel iz trikotnih pogajanj sindikata - vlada - delodajalci, za nov »družbeni pakt«, verjetno bi ga po pravilne imenovali, sprico poteka pogajanj in njegovih značilnosti, »dogovor v sili«, vsekakor je res, da je nujno potreben.

Razsežnost italijanske gospodarske in družbene krize so dolome dramatične, o tem ni dvoma. Notranja zadolženost države do bank in državljanov (z državnimi zadolženostmi in potrdili) je narasla na bajno vsoto 250.000 milijard lir ali še več (tu so številke vedno megle), tako da plačuje država vsako leto kar 50.000 milijard lir (po ministru De Michelis, manj po njegovem kolegu Gorii) samih obresti. Zadolžen v tujni naj bi dosegla vsaj 27 milijard dolarjev (torej več kot Poljska in Mehika), in kar precej več kot Jugoslavija). Čeprav upočasnjena, je v Italiji rast inflacije dvojna v primerjavi z drugimi razvitimi državami.

Ob visoki ceni denarja, s katero sta vlada in državna banka krati bratili tečaj lir in ovrtili inflacijo, so močno padle investicije in z njo industrijska proizvodnja, čemur je naravno sledilo močno narastanje brezposelnosti. Številke so naravnost dramatične: brez službe je že več kot 2 milijona in 200 tisoč za delo sposobnih ljudi, med njimi večina mladih. V statistike gre štejele le navidezno zaposlenih, ki so za celotno državo dobe postavljeni ob prekinitev proizvodnje v dopolnilno blaginjo, iz sol in utrujenosti strokovni kadri, ki ne najdejo zaposlitve po spetlu.

Drugi po sili sicer ni dosti bolj, usaj kar zadeva socialne posledice gospodarske krize, ponekod je celo slabše. Toda to je slaba tolažba in nikakor ne odvrne od sedanjih vodilnih sil države odgovornosti za nastali položaj. Predolgo bi bilo navajati vse napake, nepravilnosti in zamude, ki so pripeljale do takih razmer: bržkone gre predvsem za zavračanje vsake načrtovitosti pri vodenju gospodarske politike, ki je omogočilo nekaterim »dobro zapisanim« pustolovskim podjetnikom, da so kopolili velika bogastva in nato prepustili ogromne izgube državi in blaginji. Vlade oblasti so pred več kot dvema letoma uvideli rešitev v uvozu bistro recesije politike (zmanjšanja proizvodnje in potrošnje s podpirajočimi denarji), ki je temeljila na dveh predpostavkah: zavezitve državnega primanjulja in rasti inflacije. Čeprav je taka strategija izvala nasprotno političnih in družbenih sil levice, ki so se zavzele za družnopravno pot izhod iz krize (z usmerjenim pospeševanjem proizvodnje za obrambo zaposlitve), je vendar obveljala. Tudi sedanja pogajanja so imela za izhodišče načrtovani sporazum iz leta 1981 med vlado, sindikati in delodajalci, da se bodo delovne pogodbe, cena dela, in vladni ukrepi usmerjali v zaustavljanje inflacije pod 10 odstotki v letu 1982, pod 13 odstotki v letu 1983, s pogojem, da se ohrani kupna moč delavskih plač.

Vse tri obvezne stranke so se s tem obvezale uravnavati svoje pobude po tem smotru, resnici na ljubo pa je treba zabeležiti, da niso vse enako spoštovali obvez. Delodajalci, zlasti »jastrebci«, vodstvo Confindustria, so takoj in do zadnjega hoteli naprtili svo krivdo za inflacijo in težave italijanskega gospodarstva zgolj naročanju plač, oziroma draginskih dokladov. Tako stališče je bilo povsem nevarno in je le slabo zakrivalo navidezno naložiti vse breme za izhod iz krize delovnim slojem, z obdruženim znižanjem realne vrednosti plač. S trmo, ki jo je narekovala želja po revanši nad desetletnimi sindikalnimi pridobitvami, so na tem racionalno nevarno stališče vztrajali in šli tako daleč, da so junija lani enostransko preklicali sporazum o draginskih dokladih, ki so ga sklenili s sindikati leta 1975. Ne morejo se niti pohvaliti, da bi z brzdanjem cen pripraveali k zajezitvi inflacije.

Vlada, oziroma vlade, ki so si tem deletju sledile, so sporazum

spoštovale še manj, z vrsto povisokov javnih tarif in nadzorovanih cen, ki so obično presegli dogovorjene meje. Pri tem so celo »goličale«, saj so konec lanskega leta odklonile obljubljeno povračilo skoraj 3.000 milijard lir na račun »davnega grabeža« z izgovorom, da je inflacija presegla 16 odstotkov, čeprav je bil ta presežek malenkosten (0,3 odstotka) in je bila sama vlada zanj kriva. Ob koncu decembra in v začetku januarja je z vsemem odklon davnega in tarifnega značaja v skupnem znesku skoraj 20.000 milijard lir dejansko močno prispevala realno vrednost plač. Predvsem pa ni znala ali hotela zmanjšati ogromnih tekočih izdatkov, ki so glavni krivci za inflacijo, in ni znala ali hotela prisiliti k poštenemu davčnemu prispevanju množice utajalcev in oproščencev, ki predstavljajo za Italijo pravi skandal.

V takih razmerah je bil položaj sindikatov silno težaven. Vsem je razumljiva resnica, da je sindikat najmočnejši v časih gospodarskega razvoja, objektivno šibkejši pa v časih krize in množične brezposelnosti. Kljub temu (in navzlic razumljivim vladnim in opozicijskim strankarskim pritiskom) pa je bil v vseh teh dožin in težkih pogajanjih sposoben ohraniti enotnost, mirne živce in jasen cilj: braniti delavske pridobitve in realno vrednost plač. Prisiljen je bil sprejeti, malo iz lastne uvidenosti, da razmere narekujejo popravke, predvsem pa ker je tudi vlada pri tem podpirala delodajalce, pogajanja o »ohlajitvi« draginskih dokladov. Toda le s pogojem, da vsako morebitno izgubo, zlasti pri nižjih plačah, nadoknadijo z ustreznimi davčnimi razbremenitvami in drugimi olajšavami.

Ob podpisu globalnega protokola, ki ga obrazložujemo na drugem mestu in ki bo verjetno predložen v dokončni obliki delavski bazi, je seveda težko izreči dokončne ocene, ki terjajo globlji proučitev in časovno preverjanje. Morebiti pa ni pretirano reči, da je enotna sindikalna zveza za CGIL - CISL - UIL dosegla, glede na razmere in pogoje, največ, kar se je dalo doseči za obrambo interesov delovnih ljudi in za uvrstitev vloge sindikalnega gibanja v odnosih z vlado in delodajalci, tudi v nelahki perspektivi verjetno dolgotrajnega procesa odzdravitve italijanskega gospodarstva.

Za to so bili potrebni, mimo vztrajnosti in potrpežljivosti sindikalnega vodstva, dolgotrajni trdi boji delovnih množic, ki so spremljali vse potek pogajanj in so imeli svoj višek lanskega junija v množičnem odgovoru na izziv Confindustria s preklicem sporazuma o draginskih dokladih ter v zadnjih tednih s protestnimi stavkami proti vladnim ukrepom in nepopravljivi delodajalce glede obnovitve delovnih pogojev. Sinocini sporazum po vsem videzu zares zmanjšuje delež draginskih dokladov v plačah (in s tem raven avtomatičnega kritja pred inflacijo), dosegel pa je glavni namen odpiranja poti za nujno obnovitve delovnih pogojev, na katero je več kot 10 milijonov delovnih ljudi čakalo z naraščajočo nestrpnostjo več kot eno leto.

V zamenjavo za delno »ohlajitvo« draginskih dokladov pa je sindikat dosegel pomembno »protivrednost«, ki so sestavni del sporazuma. Z ministrom Fortem je priporočila reformo davčnih kolonikov in obliko za skupni znesek 6.500 milijard lir, kar pomeni nekaj deset tisoč lir manj davkov na mesec za delavca s srednje nizkim dohodkom. Od Scottija je izposloval 650 milijard lir za dodatek k o trošnim dokladom, kar pomeni zlasti za številne družine z eno samo plačo nadaljnjih nekaj deset tisoč sočakov, od Altissima pa omiljenje davcev za zdravstveno službo (samoprispevki). Priporočila so tu daj obvezo, da vlada ne bo povisala tarif in nadzorovanih cen »v povprečju« prek dogovorjenih 13 odstotkov ter še nekatere izboljšave glede nameščenja delovne sile in delovnih odnosov.

Prav gotovo si Lama, Carniti in Benvenuto ne manejo rok od zadovoljstva, saj sporazum ne obsega vseh zahtev in predlogov, ki jih je enotna sindikalna zveza vključila v svojo znano platformo za pogajanja. Nekaterim pa ne zadostja v celoti. Boj se bo torej nadaljeval, zlasti glede ukrepov vlade in obnove delodajalcev v zvezi s še vedno odprtim temeljnim vprašanjem novega zapona proizvodnje, ki naj odzdravi najhušo družbeno rano brezposelnosti.

LUCIAN VOLK

Ministru Scottiju je uspelo rešiti še spora okrog draginske doklade in skrajšanega delovnega časa - Premična lestev za 15 odstotkov nižja, pol ure manj dela na teden - Plače: povprečno sto tisoč lir poviška v treh letih - Spodbujanje zaposlovanja Prvi ugodni komentarji: predčasne volitve se oddaljujejo

RIM — Ob 21. uri se je sestalo vodstvo CGIL. Skoraj istočasno sta bili na sporedu tudi seji CISL in UIL. Tajništvo največjega italijanskega sindikata je kmalu potrdilo svojo ugodno oceno, UIL pa je le nekaj minut zatem celo izrazila svojo popolno pripravljenost. Po dnevu, ki je minil v znamenju dramatičnih posvetovanj, napetosti, vrveža, govorice in namigov, je bil s tem naposled dejansko sklenjen sporazum o draginskih dokladih in jalcu in sindikatu glede cene dela. Težave so bile tudi pri industriji, vendar je Confindustria sklenila, da podpisuje sporazum, njen predsednik Merloni pa bo takoj nato baje odstopil.

Odlučitev je dejansko padla že ob 19.15, ko je minister Scotti izročil delegacijam sindikatov in Confindustrie, zbranim na ministrstvu za delo, svoj predlog o sporazumu. Šlo je za petinajst »dokončnih« tipkanih strani, se pravi za predlog, ki ni več dopuščal nikakršnih popravkov. Do tega sklepa je mladi demokratizirani minister prišel po celodnevem posvetovanju z gospodarskimi ministroma Gorio in Debatolom, nato pa še z ostalimi laičnimi ministri, se pravi z Nicolazzijem, De Michelisom in Altissimom, s čimer je hotel potrditi enotni značaj vladne pobude. Že med večeršnjim večernim televizijskim dnevnikom je bilo moč razumeti, da je Scottijev predlog naletel na ugoden odmev med pogajalci.

Kaj pravzaprav predvideva Scottijev predlog? Draginska doklada bo odsele vsebovala tako imenovano »težko točko«, ki bo veljala 6.800 lir. Obenem pa jo bodo formalno znizali za 15 odstotkov, čemur je treba še prišteti učinke povziranja posledice obdavčitve (IVA) in znižanja decimálnih točk za nekatere dobrine, ki jih predvideva »skode«. V praksi se bo torej draginska doklada znizala za 18 odstotkov. Med bistvenimi točkami Scottijevega predloga je tudi vprašanje delovnega časa. V treh letih naj ga znažiti za 40 ur, 20 ur takoj, ostalih 20 pa do junija 1985, ko bo tudi sicer zapadla pogodba med sindikati in Confindustrijo. V bistvu se s tem ukrepom delovni čas zmanjša za pol ure

PO BESEDAM MILOŠA MINICA V NOVM SADU

Neuvrščeni trdno odločeni prispevati k popuščanju

NOVI SAD — V okviru svojih nedavnih razmišljanj o aktualnih vprašanjih jugoslovanske zunanje politike in mednarodnih odnosov, je član CK ZKJ Miloš Minić opozoril, da se po svetu krepi odpor proti prevladni velesil in blokov, vosti delodajalcev glede obnovitve delovnih pogojev. Sinocini sporazum po vsem videzu zares zmanjšuje delež draginskih dokladov v plačah (in s tem raven avtomatičnega kritja pred inflacijo), dosegel pa je glavni namen odpiranja poti za nujno obnovitve delovnih pogojev, na katero je več kot 10 milijonov delovnih ljudi čakalo z naraščajočo nestrpnostjo več kot eno leto.

V zamenjavo za delno »ohlajitvo« draginskih dokladov pa je sindikat dosegel pomembno »protivrednost«, ki so sestavni del sporazuma. Z ministrom Fortem je priporočila reformo davčnih kolonikov in obliko za skupni znesek 6.500 milijard lir, kar pomeni nekaj deset tisoč lir manj davkov na mesec za delavca s srednje nizkim dohodkom. Od Scottija je izposloval 650 milijard lir za dodatek k o trošnim dokladom, kar pomeni zlasti za številne družine z eno samo plačo nadaljnjih nekaj deset tisoč sočakov, od Altissima pa omiljenje davcev za zdravstveno službo (samoprispevki). Priporočila so tu daj obvezo, da vlada ne bo povisala tarif in nadzorovanih cen »v povprečju« prek dogovorjenih 13 odstotkov ter še nekatere izboljšave glede nameščenja delovne sile in delovnih odnosov.

Prav gotovo si Lama, Carniti in Benvenuto ne manejo rok od zadovoljstva, saj sporazum ne obsega vseh zahtev in predlogov, ki jih je enotna sindikalna zveza vključila v svojo znano platformo za pogajanja. Nekaterim pa ne zadostja v celoti. Boj se bo torej nadaljeval, zlasti glede ukrepov vlade in obnove delodajalcev v zvezi s še vedno odprtim temeljnim vprašanjem novega zapona proizvodnje, ki naj odzdravi najhušo družbeno rano brezposelnosti.

prid izboljšanja mednarodnih političnih in gospodarskih razmer. Neuvrščeni bodo to priložnost skušali kar najbolj izkoristiti, da bi krepko vplivali na velesil in na vodilne razvite države in tako s svojo 7. konferenco odprli obdobje ugodnejšega razvoja mednarodnih odnosov.

Kljub neugodnim mednarodnim razmeram pa ne gre podcenjevati dejstva, da se velesil na nek način vendarle sporazumevata, ohranjata medsebojne stike, se pogajata v Zenevi in na Dunaju in celo nastopata z lastnimi predlogi za razoroževanje. Jugoslavija seveda podpira vse pobude, ki vodijo k pogajanjem in sporazumevanju za mir, varnost in sodelovanje ob spoštovanju načel mirojnega spoštovanja, je med drugim dejal Minić.

LA PAZ — V bolivijski prestolnici se vztrajno širijo vesti o državnem udaru proti zakoniti vladi.

Tega človeka se je občinska uprava spomnila in predstavila del njegove zapuščine. Za puščino, ki je — naj bo povedano mimogrede — Tržačani niso znali ohraniti v mestu, temveč so dovolili, da jo je odkupil milanski mestna knjižnica. Med razstavljenimi predmeti so me seveda najbolj pritegnile satirične skice Bruna Pincherla, v katerih je razgaljena vsa njegova osebnost, tako tragično načeta od samote in misli na smrt: kako na primer pozabiti noveletna voščila, ki jih je pošiljal prijateljem, in na katerih jih pozdravlja skupaj s siamsko mačko, ki stoji kot otrok od njem na dveh nogah, ga s tačko drži za rok in maha z rdečo čepico? Ali pa tisto, kjer ga grobarji z žebji v ustih že zapirajo v krsto, pa ga sila mati z dvema otrokoma za petami še bedasto muči: »Doktor, doktor, ali smem dati malim zmrznjene jagode s sladko smetano iz Sezane?« Toda, naj se dotaknem jedra svojega raz-

se mu v zadnjem trenutku izneveril, se mora zavedati nevarnosti takšne odločitve. Komunisti, ki so pred delavstvom najbolj izpostavljeni, so še popolne opozorjali, da se je treba glede draginske doklade boriti proti maksimalizmu in skrajno odklonilnim stališčem. Komunisti obenem zmanjšujejo pomen razprtij med socialisti in komunisti, ki so CGIL privedle na rob poloma.

Za Fanfanijevo štiristrankarsko vladno koalicijo ostaja torej sedva za povprečne poviške. Vladni predlog predvideva obenem tudi »zadržitev« nadaljnjih pogajanj v podjetjih za najmanj 18 mesecev. Formula, ki jo je pri tem izbral Scotti je zelo dvoumna, a najbrž pomeni, da bo v tem obdobju nemogoče sklopiti dodatnih pogodb in ločenih sporazumov. Nekaj besed namenja Scotti tudi spodbujanju zaposlovanja. Poimenko najemanje uslužbenecv, pogodbe solidarnosti in ugodnosti pri najemanju uslužbenecv pod 29. letom starosti, so samo nekateri aspekti tega vprašanja.

Scottijev predlog vsebuje seveda tudi določila v zvezi z davčnimi razbremenitvami, tarifami in zdravstvenimi samoprispevki, o katerih je bil sporazum dosežen v petek. Kljub razhajanjem med delodajalci in globokim razparanjem v vrstah sindikatov, je Scottijev posredovanje torej uspelo. Pravi zmagovalac težke preizkušnje, ki pravzaprav ni osramotila nikogar, je torej vlada.

Prvi komentarji, ki jih je bilo moč slišati, ko so bila pogajanja še v teku, potrjujejo to ugotovitev. Tajnik KD De Mita ni skrival svojega navdušenja nad tem, kar se je dogajalo na ministrstvu za delo, češ da gre za sporazum, ki je lahko odločilnega pomena za usodo gospodarstva in za politično stabilnost države, ker izvira iz stvarnega kompromisa, »brez zmagovalcev ali poražencev«. Craxi je opozoril, da je treba dogovor nujno uresničiti, klor pa bi

Sovjeti so obvestili OZN, da bo padel v Arabsko morje

RIM — »Umirajoči« sovjetski umetni satelit »kozmos 1402« bo danes gotovo predmet zanimanja po vsem svetu. Ure so mu namreč šteje in po izračunih strokovnjakov ne bo v nobenem primeru »preživel« jutrišnjega dne.

Trenutno sta dve verziji o času njegovega padca. Sovjeti so obvestili OZN, da je »kozmos 1402« prenehal delovati že 28. decembra lani, nato pa so ga z impulzom z zemlje »razstavili« na tri dele. Prvi je zasel v ozračje in zgorel že 30. decembra, drugi naj bi po predvidevanjih sovjetskih strokovnjakov priletel v atmosfero v ponedeljek med polnočjo in sedmo uro zjutraj, ter padel v morje v bližini Omana, v Arabskem morju, tretji, katerega sestavljata tudi jedrski reaktor s približno 50 kg radioaktivnih snovi, pa naj bi padel na zemljo proti sredini februarja. Del satelita, ki naj bi priletel na zemljo v ponedeljek, je med vsemi tremi največji.

Amerikanci so opravili drugačne izračune. Po zadnjem ugotavljanju, ki so ga opravili večer ob 14.18, bi moral »kozmos« pasti v času med 18.25 danes in 8.25 jutri (po italijanskem času).

Medtem pa poročajo iz Sri Lanke, da je 80 km severno od Colombo padel na tla neznan predmet, v velikosti teniške žoge, o krog katerega so znanstveniki, ki so takoj prileteli na mesto padca, ugotovili manjšo radioaktivnost. Celotno področje okrog predmeta so izolirali, vendar še niso ugotovili, če pripada sovjetskemu »kozmosu«.

Medtem so v Italiji spet pozvali prebivalce vzdolj jadranske obale od Benet do Apulije, kjer bo v eni izmed zadnjih krožnic letel »kozmos«, naj v kritičnem času ne hodijo iz stavb in se ne približujejo neznanim predmetom, ter obvestijo oblasti, če bi naleteli na delce padlega satelita.

CATANIA — Helikopterji in plovila italijanske vojne mornarice so

Deželni kongres Slovenske skupnosti

Prizadevanja za globalni zaščitni zakon in priprave na prihodnje deželne volitve sta bili glavni temi razprave na 4. deželnem kongresu Slovenske skupnosti, ki je potekal včeraj na Opčinah. Poročilo na 2. strani

PO ZADNJIH UGOTOVITVAH ZNANSTVENIKOV

Le še nekaj ur nas loči od padca »kozmosa 1402«

Sovjeti so obvestili OZN, da bo padel v Arabsko morje

RIM — »Umirajoči« sovjetski umetni satelit »kozmos 1402« bo danes gotovo predmet zanimanja po vsem svetu. Ure so mu namreč šteje in po izračunih strokovnjakov ne bo v nobenem primeru »preživel« jutrišnjega dne.

Trenutno sta dve verziji o času njegovega padca. Sovjeti so obvestili OZN, da je »kozmos 1402« prenehal delovati že 28. decembra lani, nato pa so ga z impulzom z zemlje »razstavili« na tri dele. Prvi je zasel v ozračje in zgorel že 30. decembra, drugi naj bi po predvidevanjih sovjetskih strokovnjakov priletel v atmosfero v ponedeljek med polnočjo in sedmo uro zjutraj, ter padel v morje v bližini Omana, v Arabskem morju, tretji, katerega sestavljata tudi jedrski reaktor s približno 50 kg radioaktivnih snovi, pa naj bi padel na zemljo proti sredini februarja. Del satelita, ki naj bi priletel na zemljo v ponedeljek, je med vsemi tremi največji.

Amerikanci so opravili drugačne izračune. Po zadnjem ugotavljanju, ki so ga opravili večer ob 14.18, bi moral »kozmos« pasti v času med 18.25 danes in 8.25 jutri (po italijanskem času).

Medtem pa poročajo iz Sri Lanke, da je 80 km severno od Colombo padel na tla neznan predmet, v velikosti teniške žoge, o krog katerega so znanstveniki, ki so takoj prileteli na mesto padca, ugotovili manjšo radioaktivnost. Celotno področje okrog predmeta so izolirali, vendar še niso ugotovili, če pripada sovjetskemu »kozmosu«.

Medtem so v Italiji spet pozvali prebivalce vzdolj jadranske obale od Benet do Apulije, kjer bo v eni izmed zadnjih krožnic letel »kozmos«, naj v kritičnem času ne hodijo iz stavb in se ne približujejo neznanim predmetom, ter obvestijo oblasti, če bi naleteli na delce padlega satelita.

CATANIA — Helikopterji in plovila italijanske vojne mornarice so

Železniška nesreča na postaji Borovnica

BOROVNICA — Preteklo kot se je na železniški postaji Borovnica, na progi Ljubljana - Postojna, zgodila huda nesreča, ko se je iz Ljubljane prihajajoči tovorni vlak z vso hitrostjo zaletel v drugega, ki je bil na postaji ustavljen. Nesreča je terjala smrt vlakovodje Petra Trstenjaka, medtem ko se je strojevodja Peter Malalan hudo poškodoval. Gmotna škoda po prvih ocenah znaša več kot 30 milijonov dinarjev.

«MALI ODRI» V GORIŠKEM KULTURNEM DOMU

Prireditev obeh Goric

V Gorici bodo ta teden predstavili še dve igri

NOVA GORICA — Dvanajsto gorško srečanje malih odrov prihaja po formalnih začetkih ozioroma uvodih v svoj živ del. Že v prvih dveh dneh se je naselilo nekaj predstav, ki zaslužio, da se jih podrobneje dotaknemo, a za to bo treba več razmisleka, kar urav gotovo ni primer današnje skopo odmerjene prostora. Že petkova prva tekmovalna predstava Ujetniki svobode v izvedbi Mladinskega gledališča iz Ljubljane in v režiji Janeza Pipana bi terjala nekaj besed, ki bi se nujno dotaknile predvsem problematike tako imenovanega anarhoidnega gledališča in sploh punka in rocka. Besed o bleisku in eksteriornih razvpatostih predstave, ki pa ostaja konec koncev dokaj navčna in publika, če jo gledamo na primer skozi zahodnjakovo optiko.

Sinoči je bil v okviru goriskega srečanja izjemno pomemben dogodek. Mali odri so se preselili v gorški Kulturni dom, kjer bodo našli svoje domovine še jutri in v sredo ter tako tudi udeležili željo, da bi festival postal zares prireditev obeh Goric. Pri vsi koraki so tu in naključje, da sta tudi ZSKD in upravni odbor Kulturnega doma soorganizatorja letošnjih dvanajstih srečanj. Važnost dogodka seveda ne gre posebej podčrtovati, saj je pomen na dani.

»PETER SLOVENOV — Vplivi mednarodne delitve dela in proizvodnje italijanskega gospodarskega razvoja povzročajo celo vrsto izizvov na obmejnem prostoru videm-pokrajine. Kulturni razvoj v sedemdesetih letih je napravil iz Benecije kolektivni subjekt in terja od zasebnih in družbenih gospodarskih dejavnikov, da uporabijo vse razpoložljive pogoje in omogočijo tem doslej zastopanim in izkoristanim krajem, ki so najprej dobavljali delovno silo razvilejšim evropskim državam, v zadnjem času pa razvitejšim bližnjim furlanskim krajem, da se ostrejejo gospodarskega in siceršnjega zapostavljanja in v skladu z deželnimi, pokrajinskimi in drugimi instrumenti začrtajo pot razvoja, kajti samo v rešitev teh krajev. Tako bi lahko na kratko sintetizirali izvajanje univerzitetnega profesorja Dr. Bratine na prvem benecianskem kulturnem dnevu, posvečenem gospodarski tematiki. Bratina je na domače probleme prišel po dolgi in poglobljeni analizi mednarodnih gospodarskih odnosov in napov

mednarodnega in nacionalnega gospodarstva, da bi izločilo novo-vremenski primeren model. Pri tem je poudaril trajanje kapitalističnih razlik med razvitimi in nerazvitimi, omenil je strokovno nesprepričljivost za nove naloge in priprave tezaže pri iskanju pravih odgovorov na zastavljene gospodarske probleme. Vse v mednarodnih kapitalističnih gospodarskih sistemih obstoječe razvojne razlike med posameznimi teritoriji ostajajo tudi v Italiji, v državi, ki se ne ve ne, ali zadnja med razvitimi ali prva med nerazvitimi zapadnoevropskimi državami.

Ekonomist in raziskovalec Grandinetti je orisal gospodarski vzpon Furlanije v povojnem razdobju. Ta osvetlitev je pokazala, da je imela Furlanija leta 1957 za četrtino manjši narodni dohodek na prebivalca kot ostala Italija, da pa se je v šestdesetih in sedemdesetih letih povzpela nad vsedravnno preprečo. K temu je prispeval industrijski razvoj, kateri bi lahko bil še večji, če bi terciarna dejavnost ne bila coka. K razvoju Furlanije je veliko pripomogla tudi zakonodaja države s posebnim statutom. Furlanija je izčrpala industrijsko ustvarjalno moč in sedaj išče razvoj v uvažanju sodobne tehnologije in v iskanju novih dejavnosti.

Na tem mestu bi radi na kratko navedli vsaj najvažnejše pogoje:

Predsednik deželnega sveta Mario Colli se je v svojem pozdravnem nagovoru, ki ni bil vlnodolnega značaja, opredelil za razvoj doslej odrinjene Benecije. Pri tem je navedel štiri pogoje:

1. reševanje gospodarske in politične krize v državi ne sme poslabšati položaja šibkejših slojev in manjšine;

2. odnose med Italijo in Jugoslavijo je potrebno razvijati na najboljši osnovi, podani z osimskimi sporazumi in odprto mejo;

3. deželni razvojni načrt, zakon 628 in druge instrumente je potrebno uporabiti za takšen razvoj, ki bo odpravil razlike v razvpatosti posameznih deželnih območij;

4. potrebno je sprejeti zaščitni zakon za slovensko narodno skupnost.

Kakor je predlagal Pavel Petričič, ki je odprl benecianske kulturne dneve, so predsedniku republike poslali telegram z zahtevu po hitrejšem ravnanju v zvezi s sprejemanjem globalnega zaščitnega zakona.

Predstavnica SLORI Laura Bergnack je omenila priitke na deželo, da je sprejela svoj urbanistični načrt in pristala, da so se manjše obrtnike cone odprle tudi v Beneciji. Poprej so načrtovali industrijsko cono samo v Cedadu; za Benecijo pa razvoj živinoreje in gozdarstva. Izrekla je pripombo na račun domačih bank, ki razpolagajo z denarjem za obnovo in prihranki emigrantov, ne vlagajo pa v gospodarske pobude v teh krajih. Opozorila je tudi na predlog KPI za ustanovitev prostih ob obmejnem razvoju za razvijanje obmejne gospodarske sodelovanja dveh držav. (gv.)

MARIJ CUK

VČERAJ V FINZGARJEVEM DOMU NA OPČINAH

Boj za zaščitni zakon in bližnje volitve glavni vprašanji deželnega kongresa SSK

Glavni poročili sta podala predsednik Bratuž in tajnik Štoka
Pozdravi številnih gostov - Štoka ponovno glavni kandidat na
deželnih volitvah - Novi tajnik je Bratuž, predsednik pa Dolhar

Kakšna je vloga stranke Slovenske skupnosti in kakšne so njene naloge in cilji v sedanjem političnem trenutku — na to vprašanje je včeraj dal odgovor četrti deželni kongres SSK, potem ko so o tem na dolgo in široko razpravljale posamezne sekcije in potem ko sta na ta vprašanja odgovarjala pokrajinska kongresa v Trstu in Gorici. Kongres je osredotočil

po enotnem nastopanju slovenskih političnih predstavnikov, a je pri tem nekoliko polemično obravnaval dosedanje nastopanje, češ da ni bilo vsega povsem enotno. Podobne pomisleke je izrazil glede enotnosti v odnosih z matično domovino. V političnih ocenah je bil zelo kritičen do socialistične stranke in njene vsedravnega tajnika Craxija in pri tem omenil njegov odnos do naše narodnostne skupnosti ob lankških volitvah. Ostro je nastopil tudi proti Listi za Trst in njeni protislovenski politiki ter poudaril, da je treba v odnosu do nje nastopati tako, da se doseže njeno razbitje ali razkol.

Dokaj zanimiv je bil pozdravni del kongresa. Tudi tu je bil problem za konsenzne zaščite Slovencev ena odrednih tem. Coslovich (KD) je postavil v ospredje izbiro med kulturo sodelovanja in sožitja ter kulturo razkola. Zavzel se je za prvo in izrazil željo, da bi se pot zakon-skega osnutka v parlamentu ugodno nadaljevala in zaključila, prav tako pa je dejal, da mora priti na tržaški upravni ravni do izbire. Lai-ko-socialisti se bodo morali v prihodnjih dneh izreči, ali gredo s KD ali z LZT. Komunistični deželni svetovalec Iskra je dejal, da so razmere zrele za boljše sodelovanje. Zdrave sile, ki so bile doslej izključene iz upravnopolitičnega odločanja, se morajo strniti in to velja tudi v skupnem boju za uveljavitev slovenske narodnostne skupnosti. O sodelovanju in enotnem uveljavljanju manjšinskih zahtev je govoril tudi predstavnik Furlanskega gibanja Jacovissi. Predsednik SKGZ Race pa se je vprašal, kje so razlogi za to, da se naše pravice tako počasi uresničijo in pri tem ugotavljal, da se zelo počasi spreminja v večinskem narodu zavest o enakopravnosti in sožitju. Gre za dolgotrajen proces, ki zahteva dolgotrajen bitko, kar pa še ne pomeni, da pristajamo na odlašanje glede zaščitnega zakona. Potrebna so zato stalna prizadevanja in enotno nastopanje. V zvezi z deželnimi volitvami je Race dejal, da je politična prisotnost njuna in se mora zato SSK uveljaviti na volitvah, kajti izvolitev je cilj, ki se ne tiče samo pripadnikov SSK temveč vse naše skupnosti. Predsednik SSO Paulin se je dotaknil raznih gospodarskih, političnih in kulturnih problemov. Predstavnik SZDL Turšič je zlasti poudaril, da je bil dosednji razvoj sodelovanja uspešen in da bo treba oblike dialoga, ki so se razvile v zadnjem času ohranjati in se izpopolniti. Podčrtal je med

drugim pomembnost načela o odprti meji in pri tem dejal, da so bili ukrepi, ki jih je SFRJ sprejela za sanacijo svojega gospodarstva nujni, da pa jih gre razumeti kot začasne ukrepe. Naša orientacija je, je poudaril Turk, da poskušamo vse možnosti za afirmacijo ideje odprte meje.

V razpravi, ki je sledila, so se delegati dotaknili najrazličnejših vprašanj, posebna skrb vseh pa je bila, da bi se stranka tudi ob do-ločenih različnih gledanjih z enotnim naporom zavzela za okrepitev svojih struktur in da bi vložila vse energije v priprave na volitve. Za nosilca kandidatne liste na teh volitvah je bil ponovno soglasno potrjen Drago Štoka. Njegov doseda-je najbližje mesto pa je prevzel dosednji predsednik Bratuž. Za de-želnega predsednika je bil izvoljen Ralko Dolhar, za podpredsednika Ivo Jevnikar, za tajnika pa Gradi-mir Gradnik.

JUTRI V TREBČAH SESTANEK O PROTIVREDNOSTI

Openska sekcija KPI prireja ju-tri, ob 20.30 v trebčanskem ljudskem domu javno zborovanje, ki je namenjeno razpravi o protivrednostih dežele kraški skupnosti za škodo, ki jo bodo povzročile cestne struk-ture. Vabljeni so vse organizacije vzhodnega Krasa. O tem vprašanju bo v torek razpravljali tudi vzhodno-kraški rajonski svet.

Nov izvršni odbor sekcije KPI v Dolini

Prejšnji teden se je sestel 40-članski glavni odbor sekcije KPI za dolinsko občino. Na seji so izvolili novi izvršni odbor, ki ga se-stavljajo: tajnik Boris Kocjančič, organizacijski tajnik Giuseppe Mau-ro, administrator Claudio Ota, od-govorni za mladinsko organizacijo Saša Smotlak in odgovorni za me-dnarodne odnose ter stike s stran-kami Boris Mihalčič. V kontrolno komisijo pa so bili izvoljeni Dušan Lovriha, Stojan Sancin in Drago Ota. V razpravi je glavni odbor ob-ravnal številna vprašanja v zve-zi s pomnožitvijo članstva, pri-pravami na deželne volitve in re-organizacijo celic, kajti v zadnjem času je opaziti, da je dolinska sekcija organizacijsko zamrla.

● Zveza upokojencev CGIL za Sta-ro mimico opozarja člane, da se je začelo razdeljevanje sindikalnih iz-kaznic za leto 1983.

Z OBJAVO V URADNEM VESTNIKU F-JK

PRAVNOMOČEN DEŽELNI ZAKON O 115 MILIJARDAH PO OSIMU

Glavnina (80 milijard) je namenjena uresničitvi pro-metnih infrastruktur na Tržaškem in Goriškem
Ena milijarda za Kraško gorsko skupnost

Z objavo v uradnem vestniku Fur-lanije - Julijske krajine je postal pravnomočen deželni zakon št. 8 iz letošnjega leta, ki določa poraz-delitev vsote 115 milijard lir po dr-žavnem zakonu o ponovnem finan-siranju osimskih sporazumov. Ome-njeni državni zakon namenja kakor znano naši deželi 250 milijard, za porazdelitev preostalih 135 milijard pa bo deželna uprava v prihodnjih mesecih pripravila novo normo.

Od globalne vsote 115 milijard bo porabili 80 milijard za dograditev prometnih infrastruktur na območju tržaške in goriške pokrajine. Kon-kretno gre za novo avto cesto, ki bo povezovala pomol VII s sedanjo kamionsko cesto pri Padričah (60 milijard), za dograditev tovrstnega postajališča pri Fernetičih (2 mil-jardi) in za tri posege na Goriškem. Sosedni pokrajini je namreč name-njena vsota 18 milijard, s temi sred-stvi pa bodo krili dodatne stroške za uresničitev obojne postaje pri Stan-drežu, zgradili prvi del tovrstne-ga postajališča ter nadaljevali grad-njo goriške obvoznice.

Tržaškemu pristanišču je name-njena vsota 20 milijard lir. Finančna sredstva bodo vpisana v dotacijski sklad luskne ustanove, da bi slednja lažje uveljavljala mednarodno vlo-go našega pristanišča. Vsota 6 mil-jard lir pa bo prešla ustanova za industrijsko cono EZIT, da bi se lahko razširila na nove površine, jih primerno opremila ter zgradila na njih nove industrijske neprimernice. Razvoju znanstvenih in raziskoval-nih dejavnosti na Tržaškem je na-dalje namenjenih 8 milijard: od te-ga bo polovico prejela tržaška uni-verza, in sicer za razvijanje raznih oblik mednarodnega sodelovanja, po-lovico pa Konzorcij za gradnjo in u-pravljanje znanstveno - raziskovalne cone na Krasu. Ena milijardo pa namenja deželni zakon Kraški gor-ski skupnosti, in sicer za »zaščito in ureditev teritorija«, ki spada v njeno pristojnost.

V zvezi z objavo zakona v urad-nem vestniku Furlanije - Julijske krajine je odbornik za promet Rinal-di poudaril, da sta ob tej priliki tako država kakor dežela nenavadno hi-tro in učinkovito ukrepali. Poslan-ska zbornica je namreč odobrila za-kon o ponovnem finanširanju osim-skih sporazumov 16. decembra la-ni, zakon je predsednik republike Pertini podpisal 22. decembra, v dr-žavnem uradnem vestniku je bil ob-javljen 5. januarja letos, v velja-vo pa je stopil 15 dni pozneje, to je pretekli četrtek. Deželna skupščina pa je svoj zakon o porazdelitvi prvih 115 milijard odobrila isti dan kot poslanska zbornica državo normo; po preteku 30 dni — tolikšen je na-mreč rok za morebitne ugovore o-srednjih oblasti — pa je bil deželni zakon uradno objavljen 18. janua-rija ter je takoj postal pravnomočen. Kakor rečeno, bo dežela sedaj pri-pravila novo normo za porazdelitev preostalih 135 milijard v naslednjih treh letih.

Od torka ponovno «Pogovori o davkih»

Po krajšem presledku bomo v tokrovi številki spet začeli objavljati rubriko «Pogovori o davkih», ki bodo obravnavali najnovejše zakonske ukrepe fanfanje vlade, nato pa se sestavke ob pomembnejših davnih zapadlostih.

Ker gre za vprašanja, ki za-nimajo širok krog davkoplače-valcev, na rubriki, ki jo pri-pravlja Slovensko deželno go-spodarsko združenje s svojimi tehnik in strokovnjaki, opozar-jamo vse naše bralce.

slej niso prejeli mezd za november in december in trinajste plače, če-prav so vestno opravljali svoje delo. Ukrepi za krčenje mezd bo oskoda-valo precejšnje število šolnikov; škrtilo se bo število supletov in s tem bo oskodovalo tudi delovanje naših šol. Upoštevati moramo dej-stvo, da predstavljajo odstotek sloven-skih supletov na srednjih šolah več kot tretjino vsega učnega osebja na Tržaškem.

Pri tem opozarjamo vlado na ne-rešeno vprašanje globalne zaščite naše etnične skupnosti in na zahte-vo po avtonomiji slovenske šole, ki sta neobhodno potrebni za dosego e-nakopravnosti slovenske manjšine.

Ukrepi, ki jih vsebujejo sedanja odloki, prizadevanja slovenske šol-nike v večji meri kot vse ostale ita-lijanske šolnike.

Odbor poziva vse šolske osebje, da izrazi svoj protest s pristopom k stavki.

Sindikato slovenske šole - Trst

SINOČI V DOMU ALBERTA SIRKA

V Križu odprli razstavo naiveca Klavdija Clarija

Sinoči so v večji kulturnega doma «Albert Sirk» v Križu odprli raz-stavo tržaškega slikarja Klavdija Clarija, člana Društva zamejskih likovnikov. Slikar - naivec, ki se sicer sporadično javlja na samo-stojnih ali kolektivnih razstavah že skoraj deset let, je za to razstavo pripravil kakih trideset svojih del, nekaj večjih, po večini pa manjših. Clari, ki nanaša svoja olja na ste-klo, je k dosedanjim motivom, ki jih je nabiral v Brkinih ali tudi že na Notranjskem, je sedaj dodal tudi nekaj domačih, to je kraških motivov.

Občinstvu, ki se je zbralo na sve-čanem odprtu razstave, je o navih razpoloženosti in še posebej o Clarijevi li-kovnosti na kratko spregovoril čas-nik Franc Udovc. Program pa je zaključil mladi kitarist Marco Feri, ki je občinstvu nanačil ven-ček skladb.

Deželna uprava opozarja, da bo konec meseca zapadel rok za vlo-žitve prošnje za finančno pomoč kul-turnim ustanovam iz Furlanije - Ju-

lijske krajine za leto 1983. Prošnje, ki se nanašajo na prireditve, raz-stave, spominke slovensosti, dejav-nosti v prid izselencem, kulturne izmenjave in mladinske manifesta-cije mednarodnega značaja, spre-jeuna deželno ravnanje za sol-stvo; prošnje pa, ki se nanašajo na numizmatiko, znanost, umetnost in dejavnost v zvezi z ovrdenjenjem in zaščito jezikov, sprejemajo po-krajinske uprave.

Marrosu v Zavodu združenega sveta

Vladni komisar Marrosu je v pe-tek obiskal Jadranski kolegij zdru-ženega sveta, ki deluje začasno v prostorih hotela Europa pod Na-brežino. Gosta sta sprejela predse-dnik kolegija C. Belci in rektor Sutcliffe. Prefekt Marrosu se je zadržal tudi v pogovoru z dija-ki. Kolegij obiskuje 90 mladih iz 32 držav. To je šesta ustanova te vr-ste na svetu in edina v Evropi.

STALIŠČE SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

Stavka slovenskih šolnikov v obrambo pridobitev šole in šolskega osebja

V torek ne bo pouka - Zakonski odlok z dne 10. januarja še posebno prizadene slovensko šolo

Odbor Sindikata slovenske šole v Trstu je obklical celodnevno stavko za torek, 25. januarja, proti določi-lom zakonskega odloka iz dne 10. januarja letos. Omenjeni odlok na-mreč ukinja nekatere pridobitve šole in šolskega osebja, ki si jih je priborilo s takozvanim zakonom o prekaritatu.

Določila tretjega člena prekličejo predpise o povečanju števila profe-sorjev na nižjih in višjih srednjih šolah, ne dajejo več možnosti raz-polovitve razreda, tudi če število o-biskujočih učencev oz. dijakov pre-sega dosedanje predpisane meje in nazadnje tudi predvideva krčenje možnosti uvaanja posebnih dejav-nosti v šoli ob strani na novo uve-denih dodatnih mest šolnikov v or-ganiku, kar prav ti bi morali supli-rati odsotne kolege.

Smo proti temu ukrepu, ker se tiče višjih srednjih šol, ker ne moremo sprejeti prepovedi odpi-ranja novih razredov. Slovenska šo-

la namreč še ne razpolaga z vsemi smerni, ki jih potrebuje. Zahteva-mo, da ostane nedotaknjen princip odpiranja razredov in novih smeri, ker samo tako se zagotovijo pravice vsestranske izobrazbe v materinem jeziku;

kar se tiče nižjih srednjih šol, je razlog, da so naši dijaki huje obrem-enjeni kot dijaki v italijanskih šo-lah. Če bodo razredni številčnejši, bo obremenitev dijakov huja od sedanja. Upoštevati moramo, da večji dijaki imajo šest tedenskih ur na-čel italijanske in sicer na račun pou-ga italijanščine;

glede osnovne šole moramo pouda-riti, da se morajo naši učenci v 24 tedenskih urah pouka učiti in pa-učiti dveh jezikov. Pravi absurd je povečanje števila učencev preko dosedanjih meja ali združevanje raz-redov mimo sedanjih predpisov.

Tudi v otroških vrtcih je stanje popolnoma različno od italijanskih. Skoraj vsi slovenski državni otro-ški vrtci delujejo z enim samim od-delkom, ki vključuje otroke od tre-tjega do petega leta. Italijanski vrtci v glavnem imajo tri oddelke in o-troke ločene po starosti. Jasno je, da je delo v vrtcih že sedaj otežoče-no in vsaka razširitev števila vpi-sanih otrok bi obremenila delo vzgo-jitelj in uspešnost otrok.

Četrti člen odloka omejuje izpla-čilo draginskih doklade časinskih šol-nikov supletov v strogem merilu opravljenih ur službovanja. Tudi ta ukrep je nesprejemljiv, dokler ne bo urejeno razmerje med osnovo plačo in draginskimi dokladi v enaki višini kot v privatnem sektorju. Ne-sprejemljivo je, da šolniki, ki pou-čuje enako dolgo dobo kot kolega v staležu ali za katerokoli obdobje ne bi prejemali plače tudi ob nede-ljah, v praznikih med tednom in med počitnicami.

Določba šestega člena je absolut-no nesprejemljiva, ker onemogoča izvajanje jugoslovanske - italijanske-ga sporazuma od 21. 7. 1964 v točki, ki zadeva izpolnjevanje učnega o-sebja italijanskih šol v Jugoslaviji in slovenskih šol v Italiji v matični državi. Podelitev stipendij bi bila torej ukinitvena.

Tudi nekaterih ukrepov zdravstve-ne ureditve ne moremo sprejeti pri-dihanju. Ženica je vdihala veliko dima ob pomankanju kisika, ni pa utrpela opeklin. Ozdravela bo v 10 dneh.

KRALJ SMEHA NAZNANJA SVOJ BLIŽNJI OBISK

Kraški pust veselo vabi k sodelovanju tudi maske

Na Opčinah in tudi drugod po naših vaseh se v teh dneh vestno, a obenem strogo skrivnostno pri-pravljajo na tradicionalni Kraški pust, ki bo tudi letos, kot vedno na pustno soboto, 12. februarja to-rej. Sprevod pisanih alegoričnih vo-zov, mask in godb na pihala bo kre-nil točno ob 14. uri s Pikelca in se bo kot običajno zaključil na Brdini, kjer bodo proglasili zmagovalce in kronali pustnega kralja in kraljico.

Pripravljalni odbor Kraškega pu-sta, ki mu v tem času res ne manj-ka dela, se priporoča tudi za čim večje sodelovanje mask in osemle-nih skupin, katere čakajo lepe na-grade. Vabila za sodelovanje so or-ganizatorji letos razposlali tudi na-sim šolam, kar predstavlja prijetno novost, saj na tihem upajo, da se bodo poleg otrok osemlet tu njho-vi (ponavadi zelo resni) starši in tako skupno prišli na Opčine. Vsi, ki hočejo sodelovati na Kraškem pustu naj se takoj prijavijo v trgo-vino pohištva Renar (Narodna ulica

Na liceju «Prešeren» obnovili zimovanje

Dijaki prvih razredov odpotujejo
jutri v Ravascletto

Po dvestem letu premore, ki so mu botrovali organizacijske težave, so na liceju «France Prešeren» obo-vili tradicijo dijaških zimovanj na snegu. Tako bodo dijaki prvih raz-redov klasične in realne jutri zjutraj (ob 6.45) odpotovali v Rava-scletto, kjer se bodo v spremstvu profesorjev in ravnateljice zadržali do sobote, ko se bodo vrnili domov z obnovljeno — tako upamo — voljo do študija.

svojo pozornost zlasti na dva pro-bema: na boj za zakonsko zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in na vprašanje prihodnjih deželnih volitev, ki so za SSK življenjskega pomena.

Deželni kongres SSK je bil tokrat deležen precejšnje pozornosti dru-gih političnih sil in organizacij, o čemer pričča prisotnost številnih predstavnikov. V zastopstvu matič-ne domovine se je kongresu udele-žil predsednik komisije za manjšin-ska vprašanja pri SZDL Slovenije Danilo Turk, od predstavnikov tu-kajšnjega političnega življenja na so bili prisotni pokrajinski tajnik KD Coslovich, predstavnik KPI Iskra, Calabria in Jare in pre-dstavnik Furlanskega gibanja Jaco-vissi. V zastopstvu Slovenske kulturno - gospodarske zveze sta se kongresa udeležila predsednik Ra-ce in tajnik Udovc, v zastopstvu Sveta slovenskih organizacij na Paulin. Vabljen je bil tudi južno-tirolski poslanec Fontanari, ki je predložil v parlamentu zakonski o-snutek o globalni zaščiti SSK, a se kongres zaradi drugih obveznosti ni mogel udeležiti, pe ja poslal brozjavko z voščili in obvezo, da bo še naprej ob strani SSK v nje-mem boju za narodnostno uvelja-vitev.

Uvod v kongres, ki mu je pre-dsedoval predsednik Briske gorske skupnosti Adrian Korsič, sta bili poročili deželnega predsednika Lo-žeta Bratuža in tajnika Draga Što-ke. Prvi je svoja izjavljanja razčle-nila na že omenjeni točki, ki za-devata boj za zakonsko zaščito in skrb za bližnje deželne volitve. Kar zadeva prvo vprašanje je Bratuž dejal, da sloni dejavnost SSK od samega začetka ravno na zahtevi po zakonski zaščiti in da bo stranka po tej poti tudi nadaljevala. Posebej je nato poudaril važnost deželnih volitev in važnost, da stranka uspe izvoliti svojega pred-stavnika v deželni svet. Uošteva-joc težave, ki jih je stranka v tem pogledu imela v preteklosti in jih bo imela tudi v prihodnje (svoje-ga predstavnika je vselej izvolila le z ostanki glasov), je Bratuž po-udaril, da bo treba napeti vse si-le, da SSK na volitvah uspe, sicer bi bila ohromljena in razvedne-tena.

O sodelovanju v deželni večini je predsednik izrazil pozitivno mnenje in poudaril, da je s tem stranka za-dobila širše dimenzije. Ob tem je omenil važnost navezovanja stikov z drugimi silami, ki pa ne smejo ogroziti strankine avtonomije. Še zlasti pa je koristno sodelovanje s političnimi organizacijami manjšin, kot se je pokazalo pri evropskih volitvah in kot bi se moralo poka-zati pri prihodnjih volitvah v evropski parlament, ki bodo prihodnje le-to. Vse to pa, kot rečeno, ne sme okrniti ali ogroziti politične in ide-jne samostojnosti. To samostojnost mora ohraniti tudi v stikih z matič-no državo, ki so sicer potrebni in iz katerih stranka črpa sokrove za svoje napore v prid slovenstva.

Tajnik Štoka je svoje uvodne mi-sli posvetil strnjeno in enotnosti stranke v deželnem merilu ter ne-katerim težavam, s katerimi se SSK srečuje pri svojem vse zahtevnej-šem političnem delu zaradi svoje majhne organizacijske strukture. V zvezi z napore za doseg zaščitne-ga zakona je sicer izrazil potrebo

KAKO JE FATTOVICH PRENESEL TRUPLO MLADE NARKOMANKE?

Policisti so podvrkli večeraj 28-let-nega Elia Fattovicha posebnemu sodnemu eksperimentu, s katerim so hoteli preveriti, če je obtožene-res sam prenesel truplo Antonelle Giosuè iz svojega podstrešnega sta-novanja v Ul. Madonna del Mare 19 do-česte, kjer naj bi ga našli na dostavno vozilo in nato skril ob ce-sti med Ferluggi in Bani. Preiskovalni sodnik Coassin mu je namreč verjel, da je dekle umrlo zaradi prekomerne doze heroína in da ga je on iz bojazni pred morebitnimi posledicami skril na Krasu, imel pa je dvome, če je bil pri tem opravi-lu sam.

Elio Fattovich je prispel večeraj okrog 9. ure v spremstvu policijskih agentov, ki so ga pričakali pred koronejskim zaporom, kjer je fant že od božiča, torej od dne, ko se je sam javil na kvesturi. Moral je po-noviti številni prenos. Tokrat pa je bil v spalni vreči mladi agent Ilario Lanza, ki tehta, kot Giosuejeva, 65 kilogramov. Fattovich si je breme naložil na rame, po prvem stopni-šču pa ga je bolj vlekel kot nosil. Čeprav se sodnik Coassin ni hotel jasno izraziti, kaže, da je Fattovich uspel prepričati preiskovalce.

Po vsej verjetnosti mu bodo so-dili zadnji dan tega meseca po hi-trem postopku. S pomočjo odvetni-ka Maniaccia iz Gorice se bo moral braniti obtožbe, da je prikril truplo Antonelle Giosuè, za kar tvega od dveh do sedmih let zapore. Dejstvo, da je prek duhovnika Maria Vatte sam pripomogel k odkritju trupla, pa mu bodo gotovo šli v dobro.

Požar v Miljah: lažje poškodovana ženica

Iz še neznanih razlogov je v ma-li hiši v Calini Parli 6 v Miljah, nastal sinoči požar, ki je zajel tu-di streho poslopja in povzročil pre-cej preplaha. Materialna škoda je precejšnja, na srečo pa ni bilo

človeških žrtev. Gasilci so namreč takoj pomagali priletni Celjiji Fer-mo por. Matassi, ki so jo nato z rešilcem rdečega križa prepeljali v tržaško bolnico. Sprejeli so jo na oddelk za hitre posege, da bi ji pomagali k premostitvi težav pri dihanju. Ženica je vdihala veliko dima ob pomankanju kisika, ni pa utrpela opeklin. Ozdravela bo v 10 dneh.

Ob smrti mame

MARIJE ŠPANGER por. LIPOVEC
izreka sinu Sergiju, članu svojega izvršnega odbora, iskreno sožalje
Slovenska kulturno-gospodarska zveza

Alojzija in Vojko Mijot z družino
izrekajo globoko sožalje Darki in Sergiju Lipovcu ob izgubi predrage mame.

Mirno je zaspala naša ljubljena mama

MARIJA ŠPANGER por. LIPOVEC

Pogreb bo v torek, 25. t.m., ob 13. uri izpred cerkve na Proseku.

Zalostno vest sporočajo:
Darka, Sergij in svoji

Trst, 23. januarja 1983

Ob izgubi drage mame

MARIJE

izrekajo svojemu bivšemu ravnatelju Sergiju Lipovcu iskreno in globoko sožalje

ravnateljstvo in osebje Založništva tržaškega tiska
uredništvo in uprava Primorskega dnevnika
uredništvo in osebje agencije Alpe Adria

Zapustila nas je naša draga mama in nona

KATERINA PRETNER vd. KERMEZ

Pogreb bo jutri, 24. t.m., ob 10.45 iz mrtvašnice glavne bolnišnice na pokopališče k Sv. Ani.

Zalostno vest sporočajo: sinovi
Gigi, Angelo in Stanko z družinami

Trst, 23. januarja 1983

Zapustil nas je v globoki žalosti naš dragi mož, oče in brat

JAKOB MRŠNIK (MIRKO)

Pogreb pokojnika bo jutri, 24. t.m., ob 16. uri v Izoli.

Zalujoči: žena Zora (Sonja), hči Sonja in sin Mirko z družinama, sestre Ma-rija, Zora in Francka z družinami ter drugo sorodstvo

Izola, 23. januarja 1983

Zalovanju se pridružuje družina Križmančič.

ZAHVALA

Ganjeni ob tolikih izrazih sočutja ob izgubi našega draga

IVANA RACMANA

se prisrčno zahvaljujemo g. župniku, pevcem, nosilec krste in cvetja ter vsem, ki so nam na katerikoli način bili ob strani v teh težkih trenutkih.

Žena Marija, brat, sestre in drugo sorodstvo

Gročana, Bazovica, Boršt, Koper, 23. januarja 1983

ZAHVALA

Sporočamo, da je umrla

dr. ROZALIJA BATIČ

Na njeno željo je bila pokopana v najožjem krogu sorod-nikov na pokopališču v Sežani 15. januarja 1983.

Zahvaljujemo se vsem, ki so to z razumevanjem sprejeli.

Zalujoči: nečaka z družinama in ostalo sorodstvo

Sežana, Voglje, Zgonik, Mali Repen, 23. januarja 1983

ZAHVALA

Ob izgubi brata

dr. FERDINANDA STARCA

se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali.

Posebna zahvala nosilec krste.

SVOJCI

Kontovel, 23. januarja 1983

ZAHVALA

Ob smrti naše predrage

PIERINE FERLUGA por. CANCEANI

se zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami in jo spremlili na zadnji poti.

SVOJCI

Trst

DANES OBČNI ZBOR V LJUDSKEM DOMU

GLASBENA DEJAVNOST PO NAŠIH DRUŠTVIH

50 LET TREBENSKEGA
POGREBNEGA DRUŠTVA

Ustanovo bi morali posodobiti in prilagoditi potrebam današnjega časa

Pred petdesetimi leti je začelo v Trebach delovati Pogrebno društvo. Društvo so sicer ustanovili in ga formalno legalizirali s notarskim aktom že dve leti prej in sicer maja leta 1931. Ustanovitelji so bili izključno vaščani, kmetje in delavci, kot je razvidno iz zapisnikov notarskega akta in ustavnega statuta. Prvi občni zbor pa je bil dve leti kasneje, februarja leta 1933. Oblasti so namreč zavlačevale izkazovanje ustanove, ker so se zavedale, da se s tem aktom ustvarja novo slovensko združenje, kar je bilo tedaj po zakonu prepovedano. Vendar so privolile do ustanovitve in delovanja pod pogojem, da se vsi akti, zapisniki sej ter poročila na občni zborih zapisejo v italijanski. To so odborniki morali izvajati do občnega zbora leta 1943. Seje in občne zbornice so se vodile v slovenski, ne glede na strogo prepoved in na nevarnost razpušitve. Od leta 1944 naprej imamo zapisnike v slovenski.

Društvo je do ustanovitve dalje neopretrgoma delovalo in deluje še danes. Marsikomu se zdi ta ustanova danes odveč, ker ne zadostuje istim potrebam ki so bile vitalne pomena ob ustanovitvi. Pomagali moramo, da ni bilo takrat v vasi, ki je živela v težkih letih drugega fašizma nobene take zoperne ustanove ali finančne zavoda, ki bi lahko nudili družini, ki je izgubila člana finančno pomoč.

Zbrala se je zato skupina mož, družinskih poglavarjev in se odločila, da se v Trebach organizira, zira in preprosti ljudi, da z lastnimi močmi ustvarijo (tako je bila naj prvi pomotjo) tisto, ki je bila tedaj skoraj vedno edina) vsakemu članu družine vaščanu v hudi stiski ob tragični izgubi svojca.

Tako so s tedenskimi prispevki oziroma članarini, ki je takrat znašala 1 litro, nudili v primeru smrti v družini, svojem vsoto od 250 do 300 litr.

Ta vsota se nam zdi danes smešna. Vendar so takrat s tem denarjem krili vse stroške, ki jih je zahteval pogreb.

Danes, bi lahko to ustanovo, ki ji preti izginitve posodobili oziroma prilagodili pogojem in potrebam današnjega časa, izključno z vaški močmi in sredstvi. Pokazali bi tako še večjo celovitost in enotnost vasi kot odraz žive etnične skupnosti. Z današnjimi sredstvi, bi tako utrdili ustanovo, ki bi lahko tudi ekonomsko obogatila našo skupnost. Občni zbor trebenskega pogrebnega društva bo danes ob 16. uri v prostorih vaškega ljudskega doma. (K.R.)

V Repnu javni sestanek
o regulacijskem načrtu

Občinske uprave morajo prilagoditi svoje občinske regulacijske načrte deželnemu urbanističnemu načrtu, ki je bil dokončno odobren 15. septembra 1978. Občine bi morale v roku 6 mesecev opraviti ta del, ki ni le formalna značilnost, vendar pa tega roka se ni držala nobena krajevna uprava. Deželni načrt namreč predvideva dokaj veljavno namembnost teritorije in v glavnem ujaša princip pasivne zaštite okolja.

Republika občinska uprava je poverila arhitektu Marinko Korovcu nalog, da tehnično izdelata predlog občinskega regulacijskega načrta. Sprejeti bodo morali varianto in to je priložnost, da se vzamejo v pretes nove zadajalne potrebe občanov in da se s sodelovanjem občine, ki so uresničile vsi rešitvi, ki so uresničile vsi rešitvi, ki so uresničile vsi rešitvi.

V nedeljo revija
godb na pihala

V tržaškem Kulturnem domu bo v nedeljo, 30. januarja, revija godb na pihala, ki jo prireja Zveza slovenskih kulturnih društev. Sodelovalce bodo godbe »Breg« iz Doline, »Vesna« iz Križa, »Viktor Parma« iz Trebča, godbeni društvi »Proseka« in »Nabrežje« ter ricanjska godba »Pihala«. Revija se bo začela ob 17. uri.

S SEJE UPRAVNEGA ODBORA TE USTANOVE
NŠK PRIPRAVLJA SREČANJE
O SLOVENSKEM SLIKARSTVU

V četrtek, 20. januarja 1983, se je vršila redna seja upravnega odbora Narodne in študijske knjižnice v Trstu. Najprej je predsednik upravnega odbora dr. Franc Škerlj podal kratko poročilo o opravljenem delu v obdobju med dvema sejmama odbora. Nato so odborniki razpravljali o poročilu blaginje dr. Suanada Kapica. Razprava je bila osredotočena na problem podzvezne dotacije iz javnih skladov. Naslednji tema je bil problem dvojezičnih diplom za udeležence knjižničnih tečajev, ki ga je končala leta 1982 organizirala Narodna in študijska knjižnica. Politični problem je samo v dejstvu, da bi želela F.J.K. podjela dvojezične diplome.

Upravni odbor je nato odobril program letošnjega ciklusa predavanj, ki so že tradicionalna de-

Pianist Massaglia bo konec tedna
koncertiral na Opčinah in v Križu

Italijanski glasbenik je bil lani že gost »Opijskih glasbenih večerov«

Spet bo v gostih SKD Tabor mladostnik Giuseppe Massaglia iz Turina. Pianist je namreč že lani nastopil v okviru »Opijskih glasbenih večerov« s samostojnim klavirskim recitalom. Čeprav se ga mnogi verjetno še spominjajo, mislimo, da velja mladega a že zelo priznanega pianista ponovno predstaviti naši publiki.

Giuseppe Massaglia se je rodil v Turinu l. 1959. Ko je bil star 10 let se je usmeril v študij klavirja. Dokončil je študij na tamkajšnjem konservatoriju pod vodstvom prof. Marije Golja. Že na začetku se je izkazal kot odlični učenec in se kot otrok se je udeležil natečaja »Coppa Pianisti d'Italia« v Osimu, kjer se je tudi odlično uvrstil. Na knjižnično sodeloval na trinajstih natečajih v državnem in mednarodnem merilu v Stresi, Carpiju, Milano, Catanzaru itd. kjer je tudi osvojil prvo mesto. Leta 1979 se je na na-

tečaju v Osimu uvrstil na prvo absolutno mesto. Kot solist oz. v okviru raznih simfoničnih zasedb je velikokrat nastopil v Italiji in v Evropi.

Nadaren pianist je po značaju vesel in posebno cenil stike z raznovrstnimi ljudmi. Naj omenimo se za znanost, da se Massaglia, poleg glasbe, veliko zanima tudi za psihologijo, gledališko umetnost in literaturo.

Glasbena vrsta, ki mu je najbolj priljubljena in kateri se posveča z največjo tankočutnostjo, zajema obdobje od leta 1890 do leta 1900. Na prvi pogled se lahko zdi, da je njegov interpretacijski stil agresiven in močan, piše o njem Marco Mazzoleni v dnevniku »Eco di Biella«, »v resnici pridejo pri izvedbi do izraza vse tiste nianse in tisti odtenki, ki so za določeno glasbo značilni.«

Sporod koncerta, ki bo v petek,

28. januarja, ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah, predvideva tudi z jugoslovanskimi in argentinskimi pesmi.

V nedeljo, 30. januarja, ob 17. uri. Predpoda vstopnic na sedežu ZSKD ob četrtek, 27. januarja.

Seminar ženskega
zbora KD I. Grbec

Pevke ženskega zbora »I. Grbec« iz Škedenja so se prejšnjo nedeljo udeležile seminarja. Ista je potekala v domu Ivana Grbeč pod vodstvom dirigentov prof. Mirka Slovarja in prof. Ignacija Ote.

V dnevniški urah so pevke v dveh skupinah izmenično sledile tehničnim vajam, ki jih je vodil prof. Mirko Slovar in predavanju prof. Ignacija Ote o začetku in razvoju glasbe. V popoldanskih urah so korepetirale novo pesem.

Ženski pevski zbor je uspešno speljal zahteven in zgoščen program dela in ob velikem zadovoljstvu so bili cilji seminarja doseženi. Pri predavanju so pevke obglele svoje znanje o glasbi, pri tehničnih vajah pa so vadile tehniko dihanja in vokalizacij. Ob intenzivnem delu so v relativno kratkem času ritmično obdelale novo pesem, ki je sklenila seminar.

Uspešen rezultat dela je pevke nagradil za vložen trud in ojačil željo po takih seminarjih, ki bogatijo znanje in izboljšujejo tehniko petja. (Me. V.)

Čestitke

Jutri bo v Križu na štev. 11. praznovala naša draga SARA SEMEC 7. rojstni dan. Da bi bila še naprej tako pridna in ubogljiva dedica ji iz srca želimo in pošiljamo koš poljubkov kot teta Silvana, stric Boris in no na lida.

Jutri bo naša SARA ugasnila sedem svečk. Da bi bila vedno pridna doma in v šoli ji iz srca želimo mama, očka, noni Mita in Ida, pranova Pierina in pranova Toni ter vsi, ki jo imajo radi. Koš poljubkov ji pošilja bratec Alen.

Jutri praznuje rojstni dan ANA-MARIE DAZZARA, FRENKI GIUDICI, KATJA in NATASA DIPINTO. Vse najboljšo jim želimo mama, oče, teta, stric ter vsi, ki jih imajo radi. Danes praznuje v Križu MARIJA PANGERC 84. rojstni dan. Vse najboljšo ji želijo sestra, vnuki in pravniki.

Ob 60-letnici na mnoga leta našemu MIRU ČUKU želimo kolektiv TPZ Pinko Tomazič.

Prireditve in sporočila
kulturnih društev
in organizacij

SKD Barkovlje obvešča člane, da bo danes, 23. januarja, delovna akcija na društvenem terenu v Ul. Cerceto 12.

Danes, 23. januarja, bo v cerkvi na Kolonovcu božični koncert. Nastopa domači pevski zbor. Sledi recitacije z diapozitivi. Kot gost nastopa otroški pevski zbor iz Škedenja.

SKD Valentin Vodnik — sklicuje redni občni zbor v sredo, 26. januarja, ob 19.30 v prvem in ob 20. uri v drugem sklicanju v društveni dvorani v Dolini. Dnevni red: izvolitev novega predsedstva, poročila, razprava o razpisu, poročila nadzornega odbora in volitve novega odbora.

KD E. Venturini vabi na ogled filma »Sreča na vrhovi« v soboto, 29. januarja, ob 20.30 v gostilni Sonja p. i. Domu.

SKD Tabor sklicuje redni občni zbor v sredo, 26. januarja, ob 20. uri v prvem in ob 20.30 v drugem sklicanju v Prosvetnem domu na Opčinah. Vabljeni vsi člani in prijatelji društva.

KD Rdeča zvezda Salež priredi v soboto, 23. t.m., ob 20.30 v dvorani društvene gostilne v Gabrovcu »Vinski koncert« moškega pevskega zbora Valentin Vodnik iz Doline. Dirigent Ignacij Ota, sodelujeta huraorist Vane in Drejček.

Uradne ure so: vsak ponedeljek ob 16. do 18. ure in vsak četrtek ob 10. do 12. ure.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nočna služba od 2. do 8. ure, tel. 732-627, predpriznana od 1. do 21. ure in praznični od 8. do 20.

LEKARNE V OKOLICI
Boljune: tel. 228 124; Bazovica: tel. 226 165; Opčine: tel. 211 001; Proseka: tel. 225 141; Bozje polje: Zgonik: tel. 225 598; Nabrežina: tel. 200 121; Sesljan: tel. 209 197.

LOTERIJA
BARI 76 73 57 19 1
CAGLIARI 2 63 78 50 23
FIRENCE 10 78 12 59 73
GENOVA 47 54 25 46 67
MILAN 39 79 25 82 72
NEAPEL 6 55 85 41 23
PALERMO 86 62 90 8 61
RIM 6 19 2 51 46
TURIN 41 24 44 43 37
BENETKE 41 48 42 81 66

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 8.30 do 20.30)
Trg Cavana 1, Trg Glotti (Trg sv. Franciska) 1, Largo Osoppo 1, Ul. Zorutti 19, Prosek, Milje (Lungomare Venezia 3).

(od 8.30 do 13.00 in od 16.00 do 20.30)
Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24.
NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 20.30 dalje)
Trg Oberdan 2, Ul. T. Vecellio 24, Prosek, Milje (Lungomare Venezia 3).

ENALOTTO
211 XX1 21X XXI
KVOTE
12 — 13.547.000 lir
11 — 450.000 lir
10 — 44.200 lir

ZSKD

vabi na sledeče prireditve v Kulturnem domu v TRSTU:

II. REVIIA GODB

V nedeljo, 30. januarja, ob 17. uri. Predpoda vstopnic na sedežu ZSKD ob četrtek, 27. januarja.

FOLKLORNI VEČER

FS Triglav iz Buenos Airesa z jugoslovanskimi in argentinskimi pesmi.

V torek, 1. februarja, ob 20.30

DNEVI
SLOVENSKE KULTURE

SKD Tabor
DZL
MG Sežana

ROBERT HLAVATY
Slikarji v spomin

Odprtje razstave v foyerju v petek, 4. februarja, ob 19.30

ZA KITARO IN GLAS

Večer koroških in primorskih kantavtorjev

V mali dvorani v petek, 4. februarja, ob 20.30

STU LEDI
NEJ PRIDE NUTER

Slovesni nastop ob 10-letnici IFS STU LEDI

V soboto, 5. februarja, ob 20.30

BESEDE LJUBEZNI

Pesniški večer na besediha Iga Grudna ob 90-letnici rojstva

V nedeljo, 6. februarja, ob 17.00

KD IVAN CANKAR

vabi v petek, 28. t.m., ob 20. uri

na predstavitev knjige Maria Magajne

Trst v črno-belem

ki bo v Cankarjevi dvorani v Ul. Montecchi 6/IV.

Ob navzočnosti avtorja bo spregovoril Marko Kravos. Sodeloval bo Tržaški okei.

Vabljeni!

Galerija

Ul. sv. Franciška 20

Vabimo vas v četrtek, 27. t.m., ob 18. uri na otvoritev razstave

BOGDAN BORČIČ

grafike od leta 1970 do 1982

Samostojna razstava L. Spacala se zaključuje v torek, 25. t.m.

NADA DEBENJAK

se toplo

ZAHVALJUJE

vsem, ki so bili prisotni na otvoritvi društvene gostilne in darovali cvetje.

Razstave

V domu Alberta Sirka v Križu razstava Kladiv Klari. Razstava je danes odprta med 11. in 12.30 ter med 15. in 17. uro.

Šolske vesti

Mentorji bralnih značk posameznih šol so naproseni, da do 31. januarja pisмено sporočijo naslednje: 1. število in vrsto bralne značke; 2. če želite ustvarjalca iz matične domovine in koga. Sporočila pošljite na naslov: Draga Lupinc, šola F. Bevk - Opčine.

Izleti

Trgovina Start šport organizira 30. t.m. smučarski izlet v Sappado. Vpisovanje v trgovini Start šport - Opčine - telefon 213193.

Starejši planinci prireditve danes, 23. januarja, izlet v Glinčico. Zbirališče ob 9. uri na Trgu Libertà. Odhod avtobusa za Bazovico ob 9.15. Vabljeni!

Razna obvestila

Uprava občine Dolina sporoča, da bo danes ob 9. do 12. ure zaradi popravil na vodovodnem omrežju prekinjena dobava vode za Kroglice in Dolino. Uprava naproša uporabnike naj zaradi tehničnih problemov v navedenem času ne odpirajo vodovodnih papov.

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje prireditelj SPSS - programski jezik za statistične obdelave. Tečaj bo trajal 60 ur in je posebno primeren za študente družbenih ved, ki se želijo poglobiti v statistično raziskovalno delo. Vpisovanje do 25. januarja na sedežu zavoda, Ul. Carducci 8, telefon 730210 vsak dan od 8. do 12. ure.

Ob 50-letnici ustanovitve vabi Pogrebno podporno društvo iz Trebča vse člane na redni občni zbor, ki bo danes, 23. januarja, ob 16. uri v prostorih ljudskega doma.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

za ustanovitev društva slovenskih ekonomistov v Italiji vabi vse diplomirane ekonomiste in študente ekonomskih ved na

USTANOVNI OBČNI ZBOR

društva »EKONOMIST«

ki bo v petek, 28. januarja, ob 19.30 v Gregorčičevi dvorani Ul. sv. Franciska 20/II v Trstu.

Gledališča

Slovensko stalno gledališče v Trstu. Titus Maccius Plautus Hvalisavi vokal — 25., 26., 27., 28., 29., 30. in 31. januarja ter 1. februarja v Drami SNG v Ljubljani.

VERDI
Danes, ob 16. uri tretja predstava »Dinorah« G. Meyerbeera. Red D. Dirigent Baldo Podic, režija: Alberto Fassini.

ROSSETTI
Danes ob 16. uri (20-odst., popust) na sporedu Molierovo delo »Medico per forza« in Petrolinjevo »Mustafas«, v glavni vlogi bo nastopil Mario Scaccia. Predstava izven abonmaja. Zadržna predstava.

V sredo, 26. januarja, enkratna predstava: »Zadeva Danton« Stanišlave Prizbyszewske. Režija: Maciej Karpinski. Igrajo Mario Maranzana in Vittorio Franceschi.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE - NOVA GORICA

Do vključno 29. januarja bo na sporedu festival malih odrov.

Danes, 23. januarja ob 17.30: Theater Die Farbe Singen, ZRN - Avtor skupina »Hudičev gosla«, Solkan; ob 20.30: Narodno pozorišče Beograd - Vitezović - Minčić »Marx, Marx, koliko je ura?«, vel. dov. KD Nova Gorica.

Jutri, 24. januarja, ob 17.30: Teatrsko rabulniška Skopje - J. Glovacki: »Pepeška« v popljevvalnem zavodu, hotel Park.

Ob 20.30: PDG Nova Gorica - M. Džić »Skopje«, Kulturni dom, Gorica; ob 20.30: SSG Trst - V. Lanoux »Opirica« - mala dvorana Kulturnega doma.

CANKARJEV DOM - LJUBLJANA

Sprejemna dvorana
Do 27. t.m. VII. razstava - Mednarodni slikarski tedni v Avstriji. Mala dvorana

Jutri, 24. januarja, ob 19.30: »Zgodba o vojaku« po motivih S. S. Ramuza. Teater die Farbe Singen, ZRN.

Srednja dvorana

V torek, 25. januarja, ob 20. uri: Ciklus »Preziti« - Mojster in Margareta. Režija Aleksandar Petrović. Okrogla dvorana

V torek, 25. januarja, ob 17. uri: Javna tribuna: Zahodna Evropa v letu odločitve.

Kino

Cappella Underground 18.00 »Magical mystery Tour - Around the Beatles - New sound: The Beatles live at Shea stadium - The Beatles Ariston 15.30 »Britania hospital«.

Prepovedan mladini pod 14. letom. Eden 15.30 »Amici miei II.« Ugo Tognazzi.

Nazionale 15.30 »Ciccio bomba« D. Rottore.

Ritz 16.00 »Bingo Longos«.

Grattacielo 16.00-22.15 »L'extraterrestre« Film za vsakogar.

Fenice 15.30 »Sogni multosensamente proibiti« P. Villaggio.

Mignon 15.30 »Cenerentola«.

Filodrammatico 15.00 »The Bell star porno story«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Aurora 15.15 »Hannies«. Za vsakogar. Capitol 16.00 »Testa o croce«. R. Pozzetto, N. Manfredi.

Cristallo 16.00 »Il bacio della pantera«. Prepovedan mladini pod 14. letom.

Moderne 15.30-22.00 »Gian Burrasca«.

Radio 15.30 »Porno love«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Vittorio Veneto 15.00 »Phi belli di così si muore«. E. Montesano.

Prepovedan mladini pod 14. letom. Lumiere 15.30 »Un mercoledì da leoni«.

Koncerti

Società del concerti - Tržaško koncertno društvo. Jutri, 24. t.m., ob 20.30 v gledališču Rossetti bo nastopil »Trio di Milano« (Angelo Stefanato - violina, Rocco Filippini - violončelo in Bruno Caiano - klavir).

Izleti

Trgovina Start šport organizira 30. t.m. smučarski izlet v Sappado. Vpisovanje v trgovini Start šport - Opčine - telefon 213193.

Starejši planinci prireditve danes, 23. januarja, izlet v Glinčico. Zbirališče ob 9. uri na Trgu Libertà. Odhod avtobusa za Bazovico ob 9.15. Vabljeni!

Razna obvestila

Uprava občine Dolina sporoča, da bo danes ob 9. do 12. ure zaradi popravil na vodovodnem omrežju prekinjena dobava vode za Kroglice in Dolino. Uprava naproša uporabnike naj zaradi tehničnih problemov v navedenem času ne odpirajo vodovodnih papov.

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje prireditelj SPSS - programski jezik za statistične obdelave. Tečaj bo trajal 60 ur in je posebno primeren za študente družbenih ved, ki se želijo poglobiti v statistično raziskovalno delo. Vpisovanje do 25. januarja na sedežu zavoda, Ul. Carducci 8, telefon 730210 vsak dan od 8. do 12. ure.

Ob 50-letnici ustanovitve vabi Pogrebno podporno društvo iz Trebča vse člane na redni občni zbor, ki bo danes, 23. januarja, ob 16. uri v prostorih ljudskega doma.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

za ustanovitev društva slovenskih ekonomistov v Italiji vabi vse diplomirane ekonomiste in študente ekonomskih ved na

USTANOVNI OBČNI ZBOR

društva »EKONOMIST«

ki bo v petek, 28. januarja, ob 19.30 v Gregorčičevi dvorani Ul. sv. Franciska 20/II v Trstu.

SLOVENSKO
STALNO
GLEDALIŠČE
V TRSTU

AUGUST STRINDBERG

SMRTNI PLES

REŽIJA: GEORGI PARO

Danes, 23. januarja, ob 16. uri v

TUDI DRUGAČE JE SICER TA MESEC ZA TRGOVCE BOLJ REVEN

Januarsko mrtvilo po goriških ulicah ker ni nič turistov iz Jugoslavije

V banke prihaja kar štirideset odstotkov manj denarja kot v povprečnih mesecih lanskega leta - želja po čimprejšnji sprostitvi prehodov čez mejo

Na goriških ulicah ni več v teh januarskih dneh tistega vrveža, ki smo ga bili vajeni še v lanskem decembru. Še bolj pa v vseh prejšnjih letih, do lanskega oktobra, ko so Jugoslavi lahko brez vsakršnih omejitev prihajali v Gorico in v zamejstvo. Trgovine in gostilne skoraj prazne, razen tistih v katerih imajo običajne januarske razprodaje. A tudi v teh ni tiste običajne gneče, ki je bila tipična v prejšnjih letih. Marsikateri trgovci žalostno stojijo za vrati in gleda iz prazne trgovine na prazno ulico.

Se do pred nekaj meseci živahni Raštel, Carduccijska ulica, Koren, Travnik, pa tudi druge ulice mestnega središča, so danes prazni. Z lahko dobiš v tem predelu mesta prost parkirni prostor za tvoje vozilo. Skoraj ne vidiš več avtomobilov z jugoslovansko registracijo. Le tu pa tam se izza vogala prikaže kak avto z novogoriško registracijo. Do konca decembra so imeli jugoslovanski državljani obmejnega pasu priložnost, da so izkoristili v dveh mesecih in pol, od srede oktobra, vsak po pet prehodov čez mejo. Zaradi tega nismo v Gorici občutili tako kot v sosednem Trstu odsotnosti Jugoslovancev. Sedaj pa, ko se ni zmanjalo, ampak je v obmejnem pasu, pa ti ljudje bolj stedijski, tem petimi letnimi dovoljenji prehodi.

Omejitev prehodov je seveda prizadela poleg trgovcev tudi številne prijateljske vezi, obiske kulturnih prireditelj, obisk pri sorodnikih ali znanca. Pri nas je poročeni in tukajšnjimi italijanskimi državljani slovenske narodnosti veliko žena, ki so doma iz Slovenije, ne samo iz krajev v obmejnem pasu, marveč iz notranjosti republike. Imamo tudi žene, ki so se k nam poročile tudi iz drugih jugoslovanskih republik. Njih sorodniki imajo danes težave z obiskom pri teh njihovih sorodnicah, razen če imajo dovoljenje. Ne gre v takih primerih za kakšne svercanje marveč za navadni obisk sorodnika. Vemo da se tudi s takimi vprašanji srečujejo tisti odgovorni ljudje, ki skušajo na kak način poravnati v danje predpise o depozitu za prehod meje.

Seveda pa je omejitev prehodov, ki upamo bo le začasna, prizadela predvsem goriške trgovce. Baje so nekateri na robu stečaja, se zlasti tisti, ki so odšli trgovino ker so upali, da se jim bosta cedila med in mleko in natrpali vanjo ve like količine blaga, ki bi ga plačali šele potem ko bi ga orodali. Tovarne na tega blaga počejo nazaj in taki novopečeni trgovci so sedaj v težavah. V mestu krožijo sverci, da imajo nekateri stotine milijonov lir dolga v tovarnah in v bankah. V enakem položaju se nahajajo tudi nekateri avtomobilisti, ki se jim je v zadnjem času

SREČANJE MALIH ODROV 1983

Jutri zvečer ob 20.30 bo v Kulturnem domu v Gorici gledališka predstava v izvedbi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice. Na sporedu je igra dubrovniškega avtorja Marina Držića

SKOPUH

Za abonente SSG 50-odstotni popust

Banca Agricola Gorizia
Kmečka banka Gorica

Gorica - Korzo Verdi 51, tel. 84206/07

vam ne nudi samo denarja

Obrtniki, za utrditev in razvoj vaše dejavnosti:

- za nakup strojev in za plačilo raznih poslovnih stroškov, kredite ESA z ugodno obrestno mero;
- za gradnjo ali nakup delovnih prostorov ter za nabavo večjih strojev, kredite ARTIGIANCASSA;
- za kratkoročne finančne potrebe, kredite z jamstvom konzorcija CON.GA.FI.;
- za uporabo strojev in druge opreme po izredno ugodnih pogojih, leasing Italease.

Banca Agricola Gorizia
Kmečka banka Gorica

Gorica - Korzo Verdi 51, tel. 84206/07

NEPRIČAKOVAN ZAPLET KRIZE V KRMINSKEM PODJETJU

Podjetje Sogetec mora do 10. februarja zapustiti prostore bivše Tec Friuli

Tako zahtevo je preko sodnije postavil stečajni skrbnik - Predstavniki podjetja naj bi odgovarjali tudi zaradi nezakonite zasedbe prostorov in škode - V torek skupščina delavcev

Podjetje Sogetec, ki je deloma obnovilo proizvodnjo v krminskotovarni Tec Friuli mora do 10. februarja zapustiti prostore, nolog tega bodo njegovi zakoniti predstavniki po vsej verjetnosti imeli opravka s sodiščem zaradi zasedbe tujih prostorov in povzročitve škode.

Takšen je najnovejši zaplet krize v krminskem podjetju, v trenutku, ko so bili sindikalni predstavniki, upravitelji in delavci prepričani, da do ugodne rešitve ni več daleč. Vest, da je podjetje Sogetec prejelo sodno obvestilo in da mora do 10. februarja izprazniti prostore se je nepričakovano razširila v petek zvečer in presenetila ne samo člane tovarniškega sveta in delovne sile, ampak tudi predstavnike delovne skupščine. Vsi so se s prejšnjimi očitki in obtožbami na delnem odborništvu za industrijo. S pravne vidike ima stečajni skrbnik menda dovolj razlogov za tak ukrep. Najemninska pogodba, ki jo je sklenilo podjetje Sogetec za uporabo prostorov in naprav je namreč zapadla ob koncu lanskega februarja in menda

formalno ni bila obnovljena, pač pa sta strani na tih pristali na podaljšanje veljavnosti. V pričakovanju skorajšnje dokončne rešitve krize s prevzemom, oziroma odkupom nepremičnin in naprav.

V torek bo v podjetju skupščina, na kateri bodo vzeli v pretes zadnji zaplet in se dogovorili za način, kako obvarovati delovna mesta. Ni izključeno, da se bodo odločili za zasedbo tovarne. Izrazitneje prostorov, kakor zahteva stečajni skrbnik, bi namreč pomenila istočasno tudi prekinitev proizvodnje in s tem odpravo možnosti za sanacijo.

Ni še dolgo tega, kar smo pisali, da ni nobenih novosti glede podjetja Tec Friuli - Sogetec po zadnji licitaciji, ki je bila 16. decembra in da ni znano, kako namura va ravnati stečajni skrbnik. Zdej je znano.

Na slovenskih šolah ne bo stavke

V torek bo v vsej državi stavka v šolah, ki jo napovedujejo različne sindikalne organizacije. V slovenskih šolah na Goriškem na stavke ne bo. Izvršni odbor Sindikata slovenske šole, tajništvo Gorica, je namreč na seji, ki je bila 20. januarja, po dolgi debati sklenil, da se ne pridruži vsedržavni stavki šolnikov, čeprav se odbor popolnoma strinja s postavkami, ki uteseljujejo stavko.

Izvršni odbor je namreč mnenja, tako povzamemo iz tiskovnega poročila, da bi bilo potrebno oklepeti stavko v trenutku, ko bi imela večjo učinkovitost. Vsekakor na si odbor pridržuje pravico, da oklepeti stavko, ako ne bi šolsko ministrstvo, na podlagi dekreta z dne 10. januarja 1983, ki omejuje odprtje novih šol in razredov, ugodilo zahtevam naše manjšine po ustanovitvi slovenske sekcije ITI in ko bi celotne suplete na slovenskih šolah ocenjevalo kot začasne nameščenice.

Novoletno srečanje beneških Slovencev in Tolmincev

STARO SELO PRI KOBARIDU - Predsednik občinske konference SZDL Tolmin Janko Raspet je včeraj priredil tradicionalno novoletno srečanje, ki so se ga s slovenske strani udeležili član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije Boris Muževič in drugi najvišji predstavniki družbenopolitičnih organizacij tolminske občine z italijanske strani pa predstavniki Slovencev, ki živijo v Nadiski, Terski in Kanalski

Cestitke

V Območje praznuje Vida 50. rojstni dan. Kobilu sreče, predvsem pa zdravja ji želi sestra Breda z družino in vsi prijatelji iz Štandreža.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

PLATON
SOKRATOV ZAGOVOR

IZVAJA JOŽE ZUPAN

jutri, 24. januarja, ob 12. uri v Kulturnem domu v Gorici in ob 20.30 v Katoliškem domu v Gorici

v torek, 25. januarja, ob 12. uri na učilišču »S. Gregorčič« v Gorici

Danes v Avditoriju zaključek pokrajinskega kongresa KPI

V deželnem avditoriju v Gorici se bo danes, z govorom člana CK KPI Giannija Gladreca, sklenil 13. kongres poskoške federacije KPI, ki se je pričel že v petek zvečer z uvodnim poročilom tajnika Renza Rediva in pozdravnimi nagovori predstavnikov strank in nekaterih ustanov.

Včerajšnje zasedanje je bilo delovnega značaja, namenjeno razpravi o stevilnih vprašanjih gospodarske in politične narave. V razpravi, ki je trajala do poznega večera, je sodelovalo 28 diskutantov, kot prvi pa je na govorniški oder stopil Bruno Marizza ter razčlenil vrsto vprašanj s področja kmetijske politike. Včeraj sta kongres pozdravila tudi pokrajinski tajnik KD Luciano Rebutta in predsednik pokrajinske uprave prof. Silvio Cumpeta. Predstavniki drugih strank in organizacij so govorili že v petek zvečer. Današnje zasedanje, na katerem naj bi izvolili tudi nove statutarne organe in imenovali delegate za vsedržavni kongres, se bo pričelo ob 9. uri.

Mladinski krožek Gorica

Gostovanje Mladinskega gledališča iz Ljubljane

Fridrich Karl Waechter

SOLA ZA KLOVNE

mladinska igra

v soboto, 29. januarja, ob 9. uri in ob 10.30 v Kulturnem domu v Gorici.

Mladinski krožek Gorica

Dijaki učilišča »S. Gregorčič«, v sodelovanju z Mladinskim krožkom, priredijo v soboto, 29. januarja, s pričetkom ob 20.30

DIJAŠKI PLES

KI BO V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA V GORICI. Vabljeni!

V OKVIRU SREČANJA MALIH ODROV

Držičev »Skopuh« jutri v Kulturnem domu

V sredo zvečer bo v Gorici lutkovna predstava

Poročali smo že, da se je v petek v Novi Gorici pričelo 12. srečanje malih odrov v priredbi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice. Po uvodnih predstavah v Novi Gorici v petek in v Kulturnem domu v Gorici sinoči, kjer so nastopili Mariborčani, se srečanje nadaljuje.

Danes bo ob 17.30 v gledališki dvorani v Solkanu nastopila zahtozna skupina »Theater Del Färbe Singen« s skupinskim delom »Hudičev gostilec«. Zvečer ob 20.30 bo v veliki dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici igralo Narodno pozorišče iz Beograda z delom »Vitezoviča - Minčič« (Marz, Marz, koliko je ura?).

Jutri, v ponedeljek, ob 20.30 bo ena izmed predstav tega srečanja.

FAKTOR M

predstavlja kabaret

MAURA RADIGNE

v

»GNOCCHETTI«

v petek, 28. t.m., ob 21. uri v Kulturnem domu v Gorici

Kino

Gorica

VERDI 15.30-22.00 »In viaggio con papà«. A. Sordi in C. Verdone. Barvni film.

CORSO 15.30-22.00 »E. T. L'extra-terrestre«.

VITTORIA 15.30-22.00 »Manhattan baby«. Barvni film. Prepovedan mladini pod 14. letom.

Tržič

EXCELSIOR 14.00-22.00 »Pink Floyd - the wall«.

PRINCIPE 14.00-22.00 »Classe 1984«.

Nova Gorica in okolica

SOČA 10.00 »Lutke potujejo v Hollywood«. Ameriška risanka. 16.00-18.00 »Tobogan smrti«. Ameriški film. 20.00 »Maratonci tečejo častni krog«. Jugoslovanska komedija.

SVOBODA 16.00 »Lutke gredo v Hollywood«. Ameriška risanka. 18.00-20.00 »Smrt gospoda Golurze«. Jugoslovanska drama.

DESKLE 17.00 »Srečno Kekec«. Slovenski mladinski film. 19.30 »Ali je mesto za ljubezen«. Ameriški film.

Včeraj-danes

Iz goriškega matičnega urada

ROJSTVA: Marco Cattelan, Cristian Cecchini, Elisa Blasig, Daniele Garroni, Maura Trevisan.

SMRTI: 40-letni elektricar Luigi Portelli, 80-letna gospodinja Margherita Volpones por. Valente, 88-letna gospodinja Jožica Princič vd. Bole, 85-letni upokojenec Angelo De Cecco, 81-letna gospodinja Regina Ceciliot vd. Pegorer, 82-letna gospodinja Antonia Montanari vd. Persoglia, 79-letna upokojenka Maria Boschi vd. Mikulin, 79-letni upokojenec Eugenio Brandolin, 77-letna upokojenka Ottilia Laurenti vd. Rivo, 66-letni upokojenec Isidoro Visintin, 88-letni upokojenec Ermenegildo Visintin, 78-letni upokojenec Ferruccio Del Fabbro, 76-letna gospodinja Senta Cecchet, 80-letni upokojenec Nino Lutman.

Razstave

V predvorju Kulturnega doma v Gorici je odprta razstava goriškega kiparja Roberta Nanuta.

Razna obvestila

Danes ob 10. uri bo dražba za prodajo drv občinske parcele 150/473 Na prodi v Sovodnjah.

V gostilni Pri Tildi na Oslavju bo v sredo, 26. januarja, ob 20.30, sestanek med člani komisije za javna dela rajonskega sveta za Pevmo, Oslavje in Staver ter zastopniki stanovske zadruge »Ivan Cankar«. Govor bo o uporabi zemljišča za ljudsko stanovanjsko gradnjo v Pevmju.

Prijava za Planinski ples, ki bo 12. februarja v Kulturnem domu, sprejemajo na sedežu planinskega društva, od jutri do petka, od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure ter v soboto, od 10. do 12. ure. Število mest je omejeno.

EDI DEVETAK

Pogreb bo danes, v nedeljo, ob 14. uri iz doma na Pristavi (Rafut) na šempetrsko pokopališče.

Znajočji žena Angela, sinova Rojan in Tedi z družinama, mama Emilija in sestra Delka z družino

Nova Gorica, Gorica, 23. januarja 1983

NINO LUTMAN

Pogreb bo jutri, 24. t.m., ob 9.30 iz glavne bolnišnice v Gorici na pokopališče v Štandrežu.

Znajočji: sin in hči z družinama

Štandrež, 23. januarja 1983

Mladinski krožek Gorica

Dijaki učilišča »S. Gregorčič«, v sodelovanju z Mladinskim krožkom, priredijo v soboto, 29. januarja, s pričetkom ob 20.30

DIJAŠKI PLES

KI BO V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA V GORICI. Vabljeni!

4. JANUARJA 1923 JE BILA V GORICI VELIKA PROTESTNA MANIFESTACIJA

GORIŠKO POKRAJINO FAŠISTI RAZKOSALI V ZAČETKU 1923 IN JO PORAZDELILI MED TRŽAŠKO IN VIDEMSKO POKRAJINO

Ze Factova vlada je pripravila načrt za ukinitve goriške pokrajine, uresničil pa ga je Mussolini - Očitna slovenska premoč in želja po prejšnji krajevni avtonomiji je bila Rimu, pa tudi Trstu in Vidmu, trn v peti - Fašisti so bili tudi med Italijani v očitni manjšini

V januarju leta 1923, torej točno pred šestdesetimi leti, je Mussolini ukinitel Gorško pokrajino in jo razdelil med Videmsko in Tržaško, delček je prišel tudi v sklop Istre. Odpravljena je bila tako večstoletna enotnost ozemlja, na katerem so živeli pretežno ljudje slovenske narodnosti in ki so mu priključili konec leta 1918 nekaj krajev bivših dežel: Kranjske in Koroske, ki so jih ob koncu vojnih dogodkov italijanske čete zasedle, ter so bili kasneje, v letu 1920, priključeni italijanski kraljevini. V predvojni Gorško-Gradiščanski deželi je živelo, če upoštevamo podatke zadnjega avstrijskega ljudskega štetja iz leta 1910, 260.749 prebivalcev. Od teh je bilo kar 154.751, t.j. 59,3 odstotka, slovenske oz. hrvaške narodnosti. Hrvatov je bilo sicer le nekaj, skoro v celoti so bili Slovenci. Moramo sicer vedeti, da so Slovenci tem številkam oporekali. Treba je bilo ponoviti ljudsko štetje v mestu Gorici. Občinski uradniki so namreč vpisali kot Italijane ljudi, ki so se bili komaj leto dni prej priselili v Gorico iz daljne Češke, Slovaške, Poljske ali iz raznih slovenskih krajev. Po vojni so bili Gorško-Gradiščanski pokrajini (tak naziv je ohranila do uradne priključitve Italiji) pridruženi še kranjski in istrijski okraj Idrja in Postojna (priključeno v Vipavo, Senožečani in Ilirsko Bistrico) ter koroski Trbiž, od Tablje do nove meje. Prebivalstvo teh novih krajev (66.317 ljudi), upoštevajoč podatke iz leta 1910, je bilo skoraj v celoti slovensko. Le v Kanalski dolini je bila večina prebivalstva nemške narodnosti. Slovenska večina se je v tako počečani pokrajini še bolj povečala.

Vse to seveda ni prišlo novim vladarjem, še posebej tistim silam, ki so hoteli, da bi ta dežela postala italijanska ne samo juridično, marveč tudi v narodnostnem oziru. Italijanska javnost je bila zaprepadena. Pred vojno so namreč interventisti kričali, da je treba odrešiti Avstriji podjarljene ljudi italijanske narodnosti, sedaj pa so se kar na lepem znašli z nekaj stotisi prebivalcev slovenske in vsake narodnosti v priključeni deželi Juljske krajine. Mnogi italijanski politiki in z njimi skoro vsa italijanska javnost so bili prepričani, da so bili Slovenci v Trstu, Gorici in tudi na podeželju, priseljeni v te kraje v času po njihovo toliko opisane avstrijske politike v korist Slovanov ter v škodo Italijanov. Ti politiki niso poznali resnice, še manj pa so vedeli, da je Avstrija bila bolj mačeha Slovanom kot pa Italijanom. Vsa Goriska, kjer so bili državljani italijanske oziroma furianske narodnosti z deželnim glavarjem in poslanecem Luigijem Faiduttiem, ki zvesti cesarju, se v avstrijski oblasti vedla do Slovanov na bolj restriktiven način kot do Italijanov.

Ze ob uradni priključitvi konec leta 1920, ko so že bile napovedane volitve v rimski parlament in ne katerih bi prvi sedeževali tudi prebivalci Juljske krajine, je videmsko časopisje izreklo pomisleke ob vladnih predlogih za ustanovitve samostojnega volilnega okrožja za novo Gorško pokrajino. Časopisi so trdili, da je v tej pokrajini večina prebivalstva slovenskega, kar bi seveda po njihovem slabšo vplivalo na volilni izid. Hotele so, da bi prišli v isto volilno okrožje goriška in videmska pokrajina. Tako bi prišlo do enakomernosti volilne teže med Slovenci in Italijani (Videm je namreč že takrat volil skupno s pokrajino Belluno). Rim ni uslišal teh glasov iz Vidma. Volivci goriškega kolektiva so tako poslali v Rim pet poslancev, od teh štiri slovenske narodnosti (Vilhana, Šeška, Podgoričnik in Lavrenčič) ter enega italijanskega (komunist Tuntarja, ki je pozneje moral emigrirati v Argentino zaradi poverljivosti v gorški bolniški blaginji). To je seveda nacionalna razdelitev, še posebej zato, ker so v Trstu in v Istri nacionalisti in fašisti v skupnem nacionalnem bloku zmagali na vsaj črti tudi z uporabo nasilja. Na Gorici pa je bila vladala mir, fašisti niso imeli nobenega vpliva, od njih podpirati nacionalni blok je dobil r. l. tivno večjakev roka. Za razliko od vrstnikov, ki so cesarja služili v vrstnem v pehotnih enicah, so Miho poslali k mornarici v Pulj, kjer bi moral trajati štiri leta, kolikor je pač trajal rečni rok. Medtem je izbruhnila vojna in tako je cesarju, pravzaprav dvema cesarja, služil dobrih pet let. Pravzaprav je ves ta čas preživel na oskrbovalni ladji Gea. To je bila 153 metrov dolga in 33 metrov široka ladja za oskrbovanje podmornic s hrano, gorivom, imela je mehanizirane delavnice, posebej izvežbane ekipe. Vsega je bilo na krovu okrog dva tisoč mož. Poveljnik je bil Schiffskapitän John Casa, se z never-

Drug volilni neuspeh je čakal nacionalni blok leto dni kasneje, ko so bile pri nas občinske volitve. V Gorici je nacionalni blok, z dotedanjim podestatom-komisarjem Giorgiom Bombigem na čelu, pogorel. Absolutno večino sedežev v občinskem svetu je v januarju 1922 dobil Gruppo d'azione friulano, lokalna formacija, na čelu katere je bil sodnik Bonne, ki so jo spoznavno volili slovenski divci v mestu s tem, da so prečrtali na volilnici ime enega kandidata de liste in vpisali ime odvrednika Podgoričnik. Glasovi Slovanov so bili odločilni in nacionalisti-fašisti so potem rolniki bodisi nad zmagovalci, bodisi nad drugimi italijanskimi silami, ki so šle na volitve samostojno. Bonne je postal župan, predvojni irendent Bombig, ki so ga radi tega počastili z mestom senatorja, pa je moral ostati v opoziciji.

Vse to pa ni bilo dovolj. Medtem ko so v Trstu in v Istri bila vsa volilna mesta v rokah bivših irendentov, ki so bili zvesti pristajati tistih nacionalističnih sil, ki so se odkrito podpirale fašizem, so v Gorici politiki, tudi tisti italijanske narodnosti, vztrajali na stari politiki. Pokrajinski odbor, na čelu ka-

terege je bil odvetnik Pettarin, katoličan, sicer predvojni irendent, se je v letu 1921 in 1922 zavzemal za to, da bi krajevnim upravam ohranili avtonomijo avstrijskega tipa. Bil je proti razširitvi italijanske zakonodaje v naše kraje, kajti ta je bila zelo centralistična. Medtem ko so se v Trstu in Istri volilni ljudje hitro izrekli za izenačenje zakonov, je pokrajinski svet v Gorici, z enim samim naspornim glasom, bil proti razširitvi teh zakonov. Proti temu sklepu so ostro nastopili tržaški in videmski časopisi.

Sredi leta 1922 je prišlo tudi do razdeljanja spomenika alpincem na Krnu, Tržaške in videmske fašistične škvadre so pohitele v gorjo Soško dolino in divjale po Kobaridu in bližnjih vaseh. Zdelo se je, da so domačini, Slovenci, razstrelili spomenik, potem pa je bilo menda ugotovljeno, da je vanj udarila strela. Gorški pokrajinski odbor s Pettarinom na čelu je obsodil takrat mišljeno razstrelitev, istočasno pa je obsodil tudi divjanje fašistov. Spet so nanj leteli očili videmskega in tržaškega ter še drugega časopisa. Takrat je prišlo v občinskem svetu v Vidmu do interpelacije in tudi sklepa, naj se odpravi

samostojnost goriške pokrajine. Slovenci, ki bivajo v njej, naj se priključijo Vidmu, ki jih bo znal političanji tako, kot je znal napraviti v Slovenski Benetiji.

V Rimu je bilo že vse pripravljeno na to razdelitev. Načrt je napravila ze Factova vlada, pa so ji dogodki ob koncu oktobra 1922 to preprečili. Stvar je prevzela iz rok prejšnje vlade nova Mussolinijeva vlada in podjani pri predsedstvu vlade, Acerbo, je imel nalogo stvar izpeljati do konca.

V taktičnem lokalnem časopisju ter tudi v osrednjih listih je bilo takrat veliko pisanja o tem. Razne delegacije so romale v Rim. Gorški fašisti so potem očitali županu Bonneju in predsedniku pokrajinskega odbora Pettarinu, da niso imeli v Rimu dovolj zaslombe. Acerbo je stvar hitro uredil in že v prvih dneh januarja 1923 so prišle vesti o dokončni odpravi goriške pokrajine. Prebivalstvo, tudi italijansko, je bilo razkačeno. 4. januarja 1923 je bila v Gorici velika politična demonstracija, v kateri so sodelovali vsi, Slovenci in Italijani, ljudje vseh političnih pripadnosti. Šole so bile zaprte, prav tako trgovine. A vse to ni nič pomagalo. Mussolini je dan kasneje poslal po-

deštatu Bombigu telegram (ta se je ponovno usedel na župansko mesto po fašističnem pohodu na Rim, ko so demokratično izvoljenega župana Bonneja izgnali), da mora v državi vladata disciplina in da bodo goriško pokrajino obnovili, ko bo slovenska nevarnost mimo. Pa je bil hitro mir. Takrat so celo razpustili goriško fašistično sekcijo, ki je bila proti razkosoju, vodstvo v fašistični stranki so prevzeli priseljeni železničarji.

V Trstu in Vidmu so bili seveda zelo zadovoljni. Trst je dobil triški okoliš z Gradežem, sežanski okraj, postojnski okraj brez Ilirske Bistrice (priključena je bila k Istri) ter Vipavo (ta je pripadla videmski pokrajini). Videm je dobil Karalsko dolino, Cerkvinj, Gorico, Ajdovščino z Vipavo, del Krasa, Soško dolino, Banjsko planoto, Idrijo ter Cerkno.

Goriško pokrajino so v okrnjeni obliki obnovili v začetku leta 1927. Takrat ni bilo več volitev, slovenske politične organizacije in društva so bila na tem, da se ukinejo, slovenske šole so bile že skoro izginile. Pričeli so s širokopoteznimi načrti asimilacije slovenskega prebivalstva.

MARKO WALTRITSCH

TOPNIČAR IN OBENEM STREŽNIK NA OSKRBOVALNI LADJI GEA

Miha Tomšič, eden redkih še živih udeležencev upora avstro-ogrskih mornarjev v Boki Kotorski

Upor se je pričel v petek, 1. februarja 1918, končal pa v nedeljo proti večeru, ko so upornike in sumljive elemente odstranili z ladij - Danes 87-letni nekdanji mornar v cesarsko-kraljevi vojni mornarici živi v Ušjah in še zmeraj, kljub letom, pridno kmetuje

Od konca prve svetovne vojne je minilo že štirinestdeset let, vmes sta zrasli in se ob enem že tisti 12-centimetrovi topovi s štiri-meternimi 7-centimetrovimi topovi, za obstrlejevanje podmornic.

Po atentatu v Sarajevu so se takoj pričele priprave. Na ladjo so več dni, v matičnem oporišču v Pulju, vkrcavali premog, živež, orožje in drug material. Dan pred izbruhom vojne je bila ladja Gea na-

jetno natančno spominja Miha. Ladja je bila oborožena z baterijo 12-centimetrovskih topov ter s štiri-meternimi 7-centimetrovimi topovi, za obstrlejevanje podmornic.

Po atentatu v Sarajevu so se takoj pričele priprave. Na ladjo so več dni, v matičnem oporišču v Pulju, vkrcavali premog, živež, orožje in drug material. Dan pred izbruhom vojne je bila ladja Gea na-

Miha Tomšič, eden redkih še živih udeležencev upora avstro-ogrskih mornarjev v Boki Kotorski

veda spet rizično iz ječmena. V soboto popoldne se je razširil glas, da nobena ladja ne sme izpluti in da je treba, jo preprečiti če treba s streljanjem. Ena od torpedov je kljub temu poskušala zapustiti zaliv, vendar so jo neke ladje enkrat ustrelile proti njej in tako je ostala v zalivu. Medtem se je pri vzhodu zasidrala nemška torpedovka s katere so sporočili da bodo brez posredov potopili vsako ladjo, katere bi streljali. Na srečo ri nihče streljal, čeprav je bilo prece vročevrvežev tudi na naši ladji, ki je bila sicer zasidrana malo stran. Najbolj nestrpni so bili kurjači, ki so hoteli na vsak način streljati proti nemški ladji, čeprav s topovi niso znali rav. di...

Do preobrata je prišlo v nedeljo, ko so se pred vzhodom v zaliv Loke Kotorške pojavile ladje 3. in 4. divizion, ki so priplule iz Pulja.

«Okrog polne so torpedovke in druge manjše ladje začele obkrožati Sankt Georga in drugi dve ladji in odvzati del motiva. Podoben postopek je bil tudi na Gei. Morali smo v vrsti, eden po eden, pred zbranimi častniki in kadeti, ki so odločali, kdo je bil udeležen v punktu in kdo ne. Krivice so takoj izločili, drugi pa smo se vrnili a svoja mesta. Prvo prebiranje sem prestal, tako da so me pustili na ladji, v drugem pa so me vtkalnili med sumljive. S čolnom so nas takoj prepeljali na suho in tam nas je prevzela pehota.

Od vseh strani zastraženi, v nekakšnem četverkotu, smo prikorakali do velikega hleva, kamor so nas zaprli in zastražili. Bilo nas je dosti, prav gotovo nekaj sto. Tu smo prespali, kakor smo mogli. Kdo na slami, na tleh, nekateri so noč prebeldeli. Naslednjega dne o polnočne so nam hrano prinesli ruski ujetniki. V moji porciji je bil lep kos slanika, ki pa ga nisem pojedel ker je bil vreslan. Proti večeru so me poklicali. Z ladje je prišel ukaz, da se moram takoj vrniti. In tako so me s stražo pospremili do colna in spet na Geo. Nekaj zaprtih tovaršev so potem sili in štiri tudi ustrelili, je za ključel pripoved Miha.

Po štirih letih vojne, čeprav so po n. m. n. r. v Boki Kotorski preživeli precej v zatistju, je bilo med mostvom opaziti precejšnje nezadovoljstvo. Hrana je bila zmeraj slabša, porcije so bile zmeraj manjše.

«Upor se je pričel v petek, 1. februarja, po mitingisignalu. Vsa dan ob tem času so spustili in spet dvignili državno zastavo in zaigrali himno na Sankt Georgu. Tiste dni se je čeremonija končala z glasnim vzklikanjem hurra, hurra in streljanjem v zrak. Eden od častnikov Sankt Georga je ustrelil mornarja, razburjena množica je ofirju plačala mlo za drago in tako se je pričelo. Kosila tisti dan seveda ni bilo. Z Geo smo poslali zdravnik s čolnom, vendar ga niso pustili na Sankt Georga in se je vrnil. Mornarji so kričali, da smo zdaj vsi enaki in da zato mora biti tudi hrana enaka za vse. Zvečer so kuharji, tudi na naši ladji, pripravili rižoto iz ječmena. Seveda se ofirji hrane niso niti dotaknili. Na Sankt Georgu je poveljstvo prevzel neki Bašelj iz Šiske, ki je hodil okrog s pištolo v roki.

V soboto popoldne je bilo razmeroma mirno. Popoldne smo dobili precej večjo porcijo kruha in se-

Na Gei je nato do konca vojne opravljala običajna opravila topničarja in istočasno služil kapitanu. Ob koncu oktobra je prišel celo nekaj dni na dopust na Štajersko, kjer je bila družina v begunstvu. V Kotor se je vrnil samo nekaj dni pred propadom Avstrije. Gea je odplula z nemškimi ofirji in drugim mostvom proti Trstu. Miha pa je, tako kakor mnogi drugi Slovanov in Hrvatov ostal v Kotorju, na razpolago Narodnem viječu, prve dni decembra pa je bil že spet v Mariboru. Pravi, da je nameraval vstopiti med Maistrove borce, a so ga zavrnili, češ da mornarjev zanjkrat ne potrebujejo in da ga bodo poklicali, če bo treba.

VLADO KLEMŠE

Obvezna prijava turističnih izletov

Pokrajinski turistični urad v Gorici opozarja na člen 11 deželnega zakona 90 od 24. decembra lani, ki ureja delovanje potovalnih in turističnih agencij, društev in združenj, ki imajo politične, verske, kulturne, športne in družbene cilje in ki občasno prireajo izlete za svoje člane. Ta združenja, ki ne iščejo dobička, so dolžna najkasneje 30 dni po izletu sporočiti datum in kraj izleta in število izletnikov. Te podatke so dolžna sporočiti na navadnem papirju pokrajinskemu uradu za turizem, ki je izpostava deželnega ravateljstva za turizem. Kdor bi teh predpisov ne upošteval, bo najprej opozorjen kasneje pa kaznovan z globo v višini od 50 do 500 tisoč lir.

IZGUBLJENO - NAJDENO

V uradu mestnih stražnikov za izgubljene predmete so lastnikom na razpolago: par moških rokavic, zložljivi dežnik, dve ženski in eno zložljivo kolo, dve denarnici z denarnimi vstopi, trije pari očal za vid, ena moska in tri ženske ure, dve denarni vsoti, štiri torbe in več snopov ključev.

Vstopnino bo treba plačati za vstop na plažo v Gradežu

Za vstop na peščeno ...zo v Gradežu bo treba tudi v bodoče plačati vstopnino. O tem je dokončno sklepalo kasacijsko sodišče v Rimu in pred tednom dni je razsodba bila tudi objavljena. Občinska v sodni pravi, ki jo je sprožil, od več kot letom dni sodnik v Trzinu. Ta je najprej odločil, da mora biti pristop na vsej dolžini peščene plaže v Gradežu prost vsem. V tem se je držal predpisov, da ni možno zapreti dostopa k morju na nobenem kraju državnega ozemlja. Po protestu občinske uprave v Gradežu ter tamkajšnje letovišarske ustanove, ki upravlja naprave v kopališču, je sodnik svoj prvotni sklep omilil s tem, da je zahteval od občine, da nudi tistim, ki ne bi hoteli plačati vstopnine, prost vstop

vsaj na enem delu plaže. Temu sklepu so v Gradežu ugodili, šli pa so vseno v sodni spor.

V Gradežu je tamkajšnja občina dobila dovoljenje za zaprtje plaže in v avstrijskih časih in dovoljenje bo zapadlo konec sedanjih osemdesetih let. Plaža je vzorno urejena, za to skrbijo cela armada ljudi, kar seveda tudi upravičuje visoko vstopnino (sicer pa je treba prav toliko plačati tudi za vstop v nekatere kopališke naprave na Tržaškem in za obvezno uporabo letalnikov ter vodnih pip druge ob jadranski obali). Obiskovalci lanske proste plaže v Gradežu pa so se obnašali na huliganski način in polomili vodne pipe ter še marsikatero drugo napravo. Kot da bi se hoteli kačevati za vso plačano vstopnino v prejšnjih letih.

Z MOTIVI IZ GORICE IN NJENE OKOLICE

Fotografski mojster Anton Jerkič je izdal več slovenskih razglednic

Mnoge smo videli razstavljene pred kratkim v avditoriju

V letih pred prvo svetovno vojno so porsod v svetu uspevali poklicni fotografi. Postaviti se pred fotografsko kamero je bil nevsakdanji dogodek in zato so se vsi zelo ežejst nastimali. To je veljalo za družinske skupine in za družinske skupine. Ko gledamo fotografije tistih časov, se nam zdijo poze ljudi nevsakdanje. So pa te fotografije dragocen dokument časa.

V Gorici je bilo takrat več poklicnih fotografov. Med temi tudi Slovenec Anton Jerkič, ki je bil prisoten na vseh slovenskih prireditvah. Na skoro vsaki fotografiji

iz tistih časov najdemo namreč njegov podpis. V «Soči» je več zapisov o njem. Pravzaprav gre v tem primeru za spise reklamnega značaja, ki obveščajo, da je moč pri mojstru Jerkiču ogledati si in naročiti slike s te ali one prireditve. Antonu Jerkiču je torej posel dobrih nešel. Po vsestranskem uspehu v Gorici si je moč zašlel tudi v širni svet in odprl podružnico tudi v Trstu. Tudi tu se je kaj hitro plasiral med tamkajšnjim slovenskim meščanstvom in zaslovel ter seveda prece delal.

Fotografski mojster Anton Jerkič pa je pripravil in izdal tudi razglednice. Pripravil jih je tako z vedutami Gorice kot vseh okoliških krajev na Gorškem in jih uspešno prodajal. Na njegovih razglednicah so bili pretežno napisani v slovenscini, bili pa so tudi dvojezični (slovensko-nemski, slovensko-italijanski) ali pa trojezični. Več njegovih razglednic smo videli pred kratkim v avditoriju na razstavi starih gorških razglednic. Posnetke razglednic, ki jih danes objavljamo, nam je posredoval Branko Marušič, ravatelj Gorškega muzeja v Kromberku.

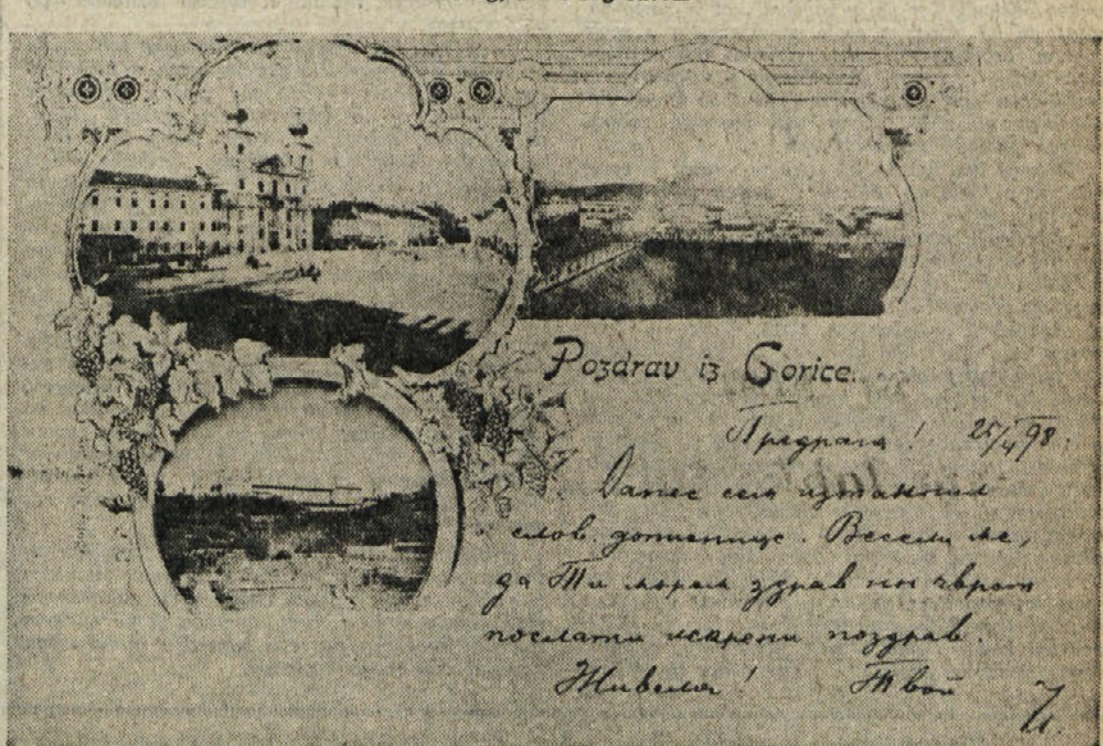
M. W.

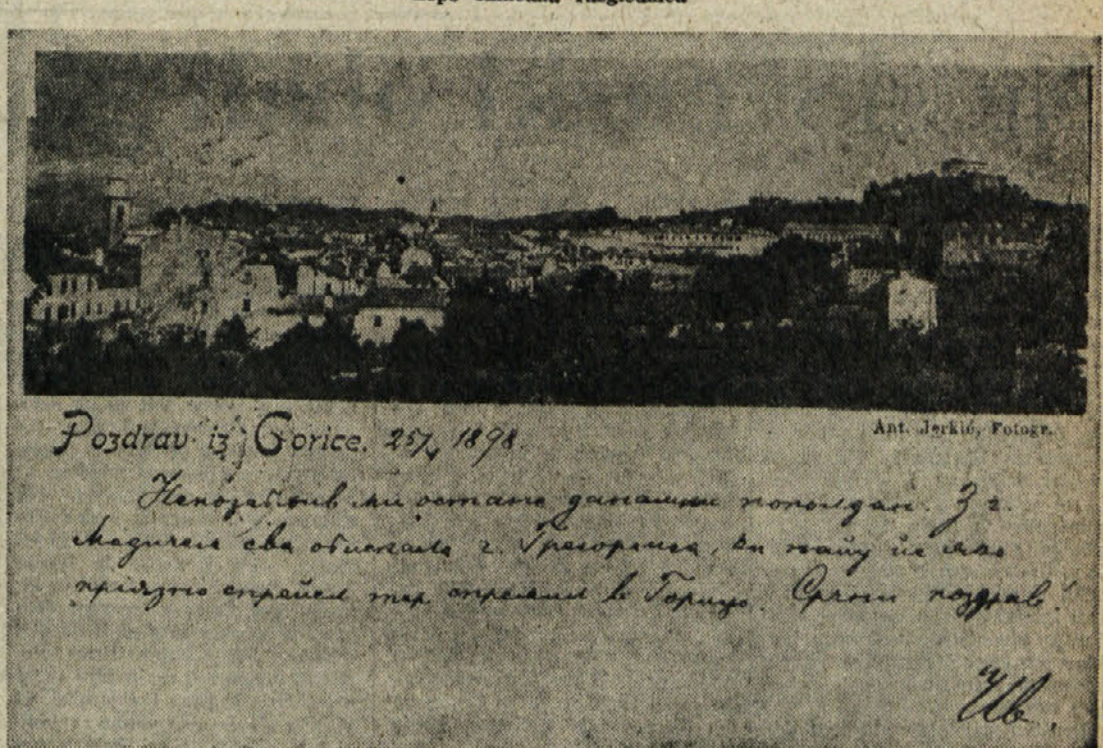
Panorama Gorice

Stolni trg, danes Trg Cavour

Lepo okinčana razglednica

Panorama Gorice

PRIZNANO MEDNARODNO
AVTOPREVOZNIŠKO
PODJETJE

La Goriziana

S. R. L.

GORICA - VIA D. D'AOSTA 180 - TEL. 84-845, 85-400
Prevezemamo prevoz vsakovrstnega blaga

naša zemlja

IZ POROČILA POKRAJINSKEGA NADZORNIŠTVA ZA KMETIJSTVO IZ TRSTA

Kratek pregled stanja kmetijstva v letu 1981 v tržaški pokrajini

Pokrajinsko nadzorništvo za kmetijstvo iz Trsta je proti koncu lanskega leta izdalo letno poročilo o stanju kmetijstva v pokrajini v letu 1981. Iz tega poročila objavljamo krajši povzetek.

Vreme

Leto 1981, na splošno vzeto, ni bilo negativno za kmetijske kulture. Če najprej pogledamo, kakšno je bilo vreme v tem letu, ugotovimo, da je bila v prvih mesecih temperatura sorazmerno mi-

delek olja pa ni bil tako visok, kar pa je šlo na račun kvalitete. Visoka in kvaliteta raven je bila dosežena pri pridelku krompirja, krme in obdelovanju umetnih travnikov. Pridelke povrtnine se je ohranilo na dobri produktivni ravni.

Živinoreja

V letu 1981 je pokrajinska živinoreja doživela nekatere spremembe, ki dokazujejo vsaj to, da sektor ohranja neko dinamičnost, čeprav se vedno ne kaže z jasnimi pozitivnimi učinki. Vsekakor pa obstaja interes za njegovo ohranitev tudi z iskanjem novih produktivnih področij. Novosti predstavljajo nastanki novih racionalnih hlevov, ki so zagotovili boljše perspektive razvoja kmetijskim podjetjem, v okviru katerih so zrastle. Zadržni hlev v Praprotnu je spremenil produktivno usmeritev, stekel pa je tudi začrejski obrat z res nenavadnim in za našo živinorejo povsem novim produktivnim potencialom.

Kmetijska industrija

Vinska industrija, ki jo predstavljajo številne male zasebne kleti, lahko v tem letu nudi, zaradi dobre kvalitete grozdja, precej dobrega vina in v določenih primerih tudi zelo dobra, kar je odvisno od produktivne zmožnosti in ohranitve pridelka s strani vinogradnika. Potrzanega grozdja je bilo skupaj 27.738 stotov, od katerih je bilo za pridelke vina uporabljenih okrog 27 tisoč: pridelanega vina

v Boljuncu, ki je že dosegla operativno zrelost.

Skupna proizvodnja

Skupna bruto proizvodnja kmetijstva je v tržaški pokrajini dosegla za leto 1981 39.158.199.360 lir, kar je 8.629.206.620 lir več kot leta 1980. Povišala se je torej za 28,26 od sto: to pa je le absolutna vrednost poviška, saj je inflacija v tržaški pokrajini v letu 1981

(Nadaljevanje na 3. strani)

PREBIVALSTVO TRŽASKE POKRAJINE, KI JE NEPOSREDNO ALI POSREDNO ZINTERESIRANO S KMETIJSTVOM

Leto 1981

DRUŽINSKI GLAVARJI

1. Podjetniki, ki ne obdelujejo	40
2. Podjetniki, ki obdelujejo, lastniki in neposredni najemniki, ki se izključno ukvarjajo s kmetijstvom	628
3. Podjetniki, ki obdelujejo, lastniki in neposredni najemniki, ki se dodatno ukvarjajo s kmetijstvom	2.218
4. Koloni, spolovinarji in delavci kmetijskega sektorja	161
DRUŽINSKI ČLANI	
1. Tisti, ki se izključno ukvarjajo s kmetijstvom	1.312
2. Tisti, ki se dodatno ukvarjajo s kmetijstvom	2.733
3. Člani, ki niso zaposleni (ostareli, otroci)	5.581

Skupaj 12.673

SKUPNA PROIZVODNJA V LETU 1981

Kulture	v stotih
Zitarice	240,42
Koruza	775
Krompir	40.962
Paradižniki	8.007
Suhi grah	2.061
Suhi fižol	780
Beluš	76
Vrtna kultura	55.957,075
Pšenica	53,46
Družinski vrtovi	4.530
Grozde	27.738
Jabolka	36
Hruške	150,5
Breskve	131,4
Marelce	684
Češnje	62,1
Češplje	507,3
Fige	970,4
Oljke	155,77
Seno	118.570

la, v naslednjih pa se je približala običajnemu poprečju. V Trstu je padlo 88,2 mm dežja manj kot v prejšnjem letu in 3,1 mm manj od običajnega poprečja; na Krasu pa ga je padlo 170,4 mm manj v primerjavi s prejšnjim letom in 63,3 mm manj od običajnega poprečja. Zato je bilo v Trstu 169,8 sončne ure več kot leto prej in 16,20 ure več od običajnega poprečja; na Krasu pa je bilo 178,3 sončne ure več kot leta 1980 in 14,4 sončne ure več od običajnega poprečja. Skratka: padlo je malo dežja, vendar so bile padavine dobro porazdeljene, dnevi pa so bili sorazmerno dobro sončni.

Kulture

Klimatske razmere niso torej imele negativnih posledic na vegetacijo, zaradi česar je bil pridelek nesplošno dober. Spomladi je slabo vreme povzročilo nekaj škode v sadovnjakih in vinogradih, kljub temu pa je bila vinska letina vsekakor dobra. Pridelke oljk je bil enak poprečju najboljših letin, pri-

V letu 1981 je v pokrajini bilo:

1.100 panjev

3.500 zajcev

25.000 glav perutnine

...med živinorejsko proizvodnjo pa je treba še prišteti:

mleko 39.600 stotov

med 11.000 kg

jajca 4.500.000 kosov

je bilo okrog 19 tisoč hl; količina je podobna oni iz prejšnjega leta; kvaliteta pa je neprimerno višja. Tudi v oljčni industriji so bili rezultati sorazmerno dobri; pridelek oljk je za kar 128 od sto presegl onega iz prejšnjega leta; tudi pridelek olja je bil višji kot pa leta 1980: vsega skupaj je bilo pridelanega 155,57 stota. Za doseglo tako dobrih rezultatov je najprej botrovalo lepo vreme, poleg drugih razlogov pa tudi izboljšana delovna zmogljivost zadržne torkle

OB POBUDI VANDE ŠTOKE IN IVANA MOSETTIJA V BREGU NAD MIRAMAROM

Spomeniško varstvo in gojenje cvetic

Če si bo še kateri naš kmetovalec omissil pokrito cvetlično gredo tam doli v bregu, ki se med Prosekom in Nabrežino s planote spušča do morja, naj čez to zamisel kar naredi križ. Spomeniško varstvo mu tega ne bo dovolilo. Zakaj pa? Ker bi greda skazila zeleno strminsko lepoto, tako da bi se morjoplovcu kar naježili lasje. Nadzorništvo, ki mu je poverjena skrb za arheološko bogastvo in arhitektonske, umetnostne, zgodovinske ter tako imenovane ambientalne dobrine v naši deželi, je popustilo samo v enem primeru ter zabičalo, da nikdar več. Za kaj gre?

Vedeti je treba, da imata Ivan Mosetti in njegova žena Vanda Štoka s Proseka 385 v bregu ne-

kaj nad miramarsko železniško postajo zemljišče. Pred kakimi šestimi leti sva s s možem lotila popravila podpornih zidov, ki so že razpadali, nam je povedala prijazna in plavalasa Vanda, ko smo jo obiskali na domu, da bi kaj več zvedeli o zadevi. Okoli naju se je vrtil enajstletni sinček Ervin, sicer pa imajo v družini še devetletno hčerkico Mirto.

Ste podpirne zidove uredili na lastne stroške ali pa ste prejeli kakšen prispevek?

Začeli smo na lastno pest. Potem smo dobili prispevek od dežele, ki pa je bil skromen in še tako je bilo treba nanj čakati polnih pet let.

Kaj pa potlej?

Ker imamo na Proseku Cvetli-

čarsko-vrtnarski center, katerega člani smo tudi sami, je Kraška gorska skupnost prišla do zamisli, da bi se v bregu dalo urediti poskusno gojenje cvetic. Ta ali oni lastnik pašna, ki ga je KGS vprašala, če bi bil pripravljen na kaj takega, se pobudi ni odzval, pa smo si rekli, čemu ne bi mi poizkusili. Tembolj, ker bi s tem ovrednotili pašten, potem ko smo mu komaj uredili podporne zidove. Odločili smo se, da na površini 700 kvadratnih metrov postavimo štiri grede, nesegrete, saj je breg prisojen, in skozi čas preverimo, katere cvetice bi se tu najbolj obnesle. Zaenkrat tega sploh še ne vemo, zemlja je težka. Tržaška občina nam je brž izdala ustrezno dovoljenje, potem pa so nastale težave.

Spomeniško varstvo?

Da. Rekli so nam, da postavitev gred ne dovolijo. No, sele pod pritiskom Kmečke zveze, predvsem pa zato, ker ima svoje pri tem tudi dežela preko ustanove ERSA, smo po letu dni prejeli dovoljenje, toda s strogim pogojem: da bi gred ne bilo mogoče zapaziti z morja, bo treba pred njimi zasaditi vrsto visokostebelnih dreves, kakršna so značilna za breg. Toda drevje nam bo grede zasenčilo, kar pomeni, da gojitveni učinek ne bo mogel biti tak kot treba. Spomeniško varstvo je obenem zadržilo, da v bodoče ne bo izdala nobenega takšnega dovoljenja več.

Ste si grede že nabavili?

Smo, in to s pomočjo deželnega prispevka. Čisto sami pa smo si morali urediti poti do brega, prav tako sami smo na razdaljo petsto metrov napeljali vodo.

Vanda Štoka je bila poprej frizerka; za gojenje cvetic se je odločila, da bi grunt, ki ga je podedovala po pokojnem očetu Josipu, ne šel v nič. Mož Ivan dela v kamnoseštvi.

Tako je torej. Nekaj pokritih gred, ki niso nič drugega kot pripomoček za učinkovitejšo in smotrnejše izkoriščanje zemlje, se pravi za njeno vrednotenje, naj bi kazilo naravno lepoto. Neboj cementnih gradenj, od orjaškega hotela pa do zasebnih razkošnih vil, očitno naš breg samo plemeniti. Drugače bi jih pred občutljivimi pogledi morjoplovcov zakrili z zeleno zaveso, kot to sedaj zahteva spomeniško varstvo. Da ne govorimo, seveda, o svetišču na Vejni...

(dg)

ŠTEVILO ŽIVINE V TRŽAŠKI POKRAJINI DO 31. DECEMBRA 1981

Občine	Bikci	Biki	Voli	Krave	Junci/ice	Teleta/ice	Skupaj goveda	Korji	Mezgi	Oslji	Skupaj	Ovce	Koze	Prasici	Skupno št. živine
Trst	—	—	—	307	223	530	15	—	—	—	15	—	12	202	759
Milje	—	—	—	13	19	32	6	—	—	2	8	—	5	18	63
Dolina	—	1	—	198	146	345	3	—	—	1	4	—	3	46	398
Repentabor	—	—	—	67	88	155	2	—	—	—	2	—	—	22	179
Zgonik	3	1	—	231	181	416	14	—	—	—	14	—	4	67	501
Devin - Nabrežina	4	3	—	262	275	544	7	—	—	—	7	—	2	80	633
Skupno 1981	7	5	—	1078	932	2022	47	—	—	3	50	—	26	435	2533
Skupno 1980	2	5	—	1012	816	1835	30	—	—	4	34	12	15	429	2325

čujejo prispevke.

Kot znano, je ozemlje tržaške pokrajine bilo delno priznано kot gorato območje. Ta oznaka je bistvenega pomena, saj kmetje na goratih območjih plačujejo za polovico manjši znesek kot pa kmetje v ravninskih predelih. V tržaški pokrajini je kot gorato območje v celoti priznано ozemlje devinsko-nabrežinske, zgoniške in repentabrske občine, le delno pa to priznanje velja za zgornje predele dolinske in tržaške občine.

Na osnovi razmejitve, ki jo je Kraški gorski skupnosti sporočila deželna uprava Furlanije-Juljske krajine, sodijo v občini Trst v gorato območje Bani, Trebče, Lonjer, Padriče, Gropada in Bazovica, v dolinski občini pa samo Draga in Gročana. Merodajno sicer ni bivališče kmetovalca; zato da je le?ta lahko deležen olajšav, ki jih predvideva vključitev v gorato območje, se morajo njegova zemljišča nahajati v eni izmed navedenih katastrskih občin (Comune censuario).

Tisti kmetovalci, ki imajo zemljišča v navedenih krajih, a so v letu 1982 vseeno plačali polni pokojninski znesek, lahko do konca tega meseca vložijo pri SCAU prošnjo, da jim prizna predvidene olajšave in da jim tudi povrne odvečne zneske, ki so jih že poravnali. Prošnji je treba priložiti katastrski list.

B. S.

DUŠAN MILIČ (REPNIČ) OPUSTIL OBRT IN SE POSVETIL ZEMLJI

«Biti kmetovalec ni problem težko je šele kmet postati»

Pravijo, da je Repnič, tam med Glavico, Završkom in Zelenjakom, tista vas na tržaškem Krasu, kjer burja najmanj brije in zavija. Je pa tudi vas, iz katere nam prihaja vznemirljivo sodoben nauk: naravo je potrebno ljubiti, ne le spoštovati in z zemljo se je treba znati pogovarjati; človek mora vendar nekaj imeti tudi v srcu, ne le v banki.

Dušan Milič, ki je te misli izrekel, je visok in postaven specializiran avtoelektrikar. Delal je tudi v Afriki in italijanskim gradbenim podjetjem popravljaj težke buldožerje. «Zasluzek dober, kruh pa težak» je dejal, ko smo ga obiskali z našim fotografom Davorinom Krizmančičem v Repniču št. 38. Dušan se je vrnil v rodno vas, ker mu je pokojni oče zapustil kmetijo, in sklenil, da se čez noč prelevi v kmetovalec. Toda «že biti kmet ni problem, težko je kmet šele postati, če pri oblasteh nimaš vselej dovoljšnjega poslušaja».

Za kaj takšnega so torej potrebne globoka ljubezen do domače grude, vera v lastne sposobnosti in moč samoopovedi. Toda Dušan ni sam. Pri težkih opravilih mu pomaga žena Lina Simonettig po rodu iz Benečije, ki je pustila uradniško službo v boljunski tovarni Velikih motorjev in mu pred šestimi leti rodila hčerko Ivano, živahno punčko, ki se s pridom uči v otroškem vrtcu. Družinica vzdržuje Dušanovo 71-letno mamo Marijo. Pri hiši sta tudi muca Birba, ki je nežno motvilila okrog naših nog, in poredni Jug, veličasten primerek angleškega ovčarja (bobtail ali old sheepdog), ki bi nas malodane zvrnil.

Dušan ima kakih tisoč trt, iz katerih iztisne prav dobro vince. Čez čas se bo odločil za osmico. Na vrtu goji zelenjavo: kolikor je ne porabijo v družini, gre na prodaj, treba se je preživljati. Ste torej popoln kmet, brez dodatnega vira zaslužka? «Popoln kmetovalec sem, a brez denarja» Miličevi so potem poizkusno posadili nekaj oljk, ki so se kar dobro obnesle. S sadikami, ki jim jih je dala dežela, so nasadili rdeči in črni ribez, maline in robidnice, redijo pa tudi zajce.

Zajčereja je vač hvaležna, zato se je Dušan odločil, da jo razširi in požene intenziven obrat s 400 samicami in 50 samci. Toda pri zgonski občin' so mnenja, da to ni dovoljeno. Dušan je zasnova nov, ožji zajčerejski načrt: dežela je privoljen je za dala, prav tako Krajevna zdravstvena enota in spomeniško varstvo (s pogojem, da se obrat zakrije za vrsto dreves), občinskega dovoljenja pa še vedno ni. Prepričani smo, da bodo na zgonskem županstvu Dušanovi želji čimprej ustregli: s tem ne bodo šli na roko samo podjetni družinci in ji omogočili uresničitev vsestransko hvalevredne pobude, ampak bodo storili uslugo vsem, ki si, kakor mi, prizadevajo za izboljšanje kmetijskih in življenjskih razmer znotraj naše narodnostne skupnosti ter za njeno obvarovanje in razvoj. Sicer pa: primeri, ko se mlad človek odreče zajetnejšemu zaslužku, da se posveti zemlji, so ravno tako redki kot bele vrane; takšne ljudi podpirati, je dolžnost. Dušan je tri leta garal, predno si je lahko uredil trte in kupil traktor, «birokracija je pač taka, a denar se steka po navadi tja, kjer že jest; ko bi se naenkrat vsega navetral, bi bilo tako kot po toči zvoniti».

Toda Miličevih nismo obiskali le zato, da bi zvedeli za njihove probleme (mednje sodi tudi silna škoda, ki jo na trti in celo repi povzročajo srne, odškodnine pa od nikoder, čeprav je Dušan škodo prijavil že pred dvema letoma). Znamila nas je vest, da redijo tudi divje prašiče. Prav tako. Pri Palmanovi je možakar, ki ima vzrejalnice vseh možgih živali, od piščancev in rac do ovac, od koz do konj in merjascev. Dušan je zamikal arabski žrebec, zaljublil

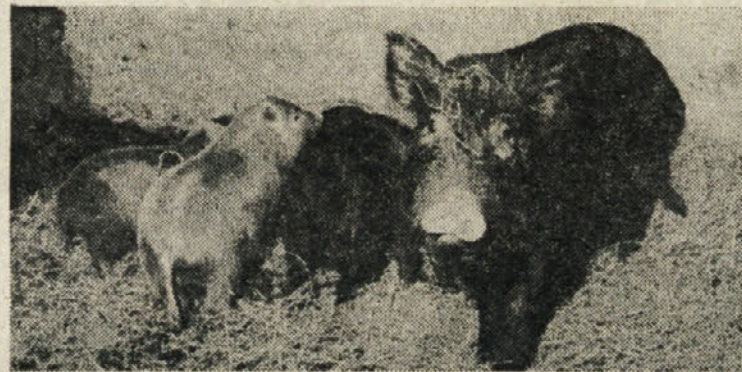
pa se je v nosno divjo prasico: dve uri jo je bilo treba loviti po gmajni, naposled pa v Repnič, kjer je sredi decembra lani zvalila šest malih, tri samce in tri samice. Nina ji je ime, zvalila pa je štiri prašičke več kakor jih v enem letu divja svinja v naši deželi. To pa zato, ker je Nina sad križanja pristnega pegastega sardinskega merjasca z azijskim prašičem; v njej je torej 80 od sto divje in 20 od sto pohlevnejše nravi.

Z razliko od domačih prašičev, pri merjascih ni kanibalizma. Ni

na je svoje malčke po zvalitvi brž skrbno poskrila v steljo, da jih kdo ne bi ogrozil. Dušana pa iz nervoze laže ugriznila v meča. Reja takšnih živali (Dušan išče zdaj samca za oploditev) se splača: pri Palmanovi pitajo doraščajoče prašičke s sirčkom, vsak jih stane 40 lir na dan. Nina se hrani s koruzo, solato in krompirjem, ne mara pa kravjega mleka v prahu; sploh pa odrasla žival ne potrebuje mnogo hrane. Merjaščevo meso v obliki salame, pršuta ali klobas je sila okusno in kot nalašč za osmico... (dg)

Dušan in Lina sta le stežka ugnala razigranega Juga

Mami Nini ni bila fotokamera nič kaj po godu

Kaj treba vedeti o oljkah

Zaradi ugodnih pedoklimatskih (talnih in vremenskih) razmer, ima pridelovanje oljk v naših krajih bogato tradicijo. Kot mediteranska kultura se je po zaslugi marljivih kmetovalec ohranila v tem območju skozi tisočletja. Tu je tudi nastala in se razširila izredno kvalitetna sorta za predelavo, istrska belica, ki je prvenstveno zastopana v vsakem oljčnem goju.

Pridelovanje oljk je bilo v preteklosti pomembna panoga, ki je poleg lastne potrebe prinašala pridelovalcem tudi določen profit. Domače olje je bilo namreč na lokalnem trgu zelo iskano in dosega je zadovoljivo ceno, kar je spodbujalo pridelovalce, da so oljko negovali in širili njeno gojenje v vse tiste predele, kjer je bilo to mogoče.

Zelo hladna zima leta 1929 in vse dražja ročna delovna sila pa sta prisilili kmetovalce, da so začeli opuščati pridelovanje oljk. Takratna, za naše kraje izredno hladna zima je zadala pridelovalcem oljk močan udarec, saj je hud mraz pobral večino dreves in nasadov.

Gojenje oljk je bilo tudi močno odvisno od razpoložljive ročne delovne sile. Ker so dobili ljudje boljši zaslužek v drugih sektorjih, so pričeli masovno opuščati še tiste nasade, ki jim je prizanesel mraz iz leta 1929. Ostal je zelo okrnjen del nekoč številnih oljčnih nasadov in dreves, ki služi v današnji dobi kmetovalce le za lastno potrebo.

Pomembni tehnološki tehniki

rezultati, ki so bili doseženi zadnja desetletja, so omogočili, da je današnje pridelovanje oljk veliko enostavnejše kot v preteklosti. Znano se je namreč zmanjšala potreba po vse dražji ročni delovni sili, ki je bila, kot že omenjeno, med ključnimi dejavniki pridelovanja oljk. Najnovejše tehnološke tehnične ugotovitve gojenja oljk bistveno pripomorejo, da pridobiva ta kultura pomembno mesto v kmetijski panogi.

Kulturna oljka se je v teku stoletij razvila iz divje rastline. K nam je prišla že zelo zgodaj z Vzhoda in se preko Grčije razširila v celotnem mediteranskem bazenu. Samonikla oljka običajno raste v obliki grma, ki doseže višino tudi 4 do 5 metrov. Kulturna (plemenita) oljka pa ima navadno steblo in (odvisno od sorte) zraste do 12 metrov visoko. Drevo je zelo razvejano, krošnja začne nastajati pri dveh metrih, pa tudi višje. Korenine so lahko globoke ali plitke in zelo razvejane, kar je odvisno od načina razmnoževanja. Korenine oljkinega drevesa, ki je vzgojeno iz semena, prodirajo zelo globoko, se močno razrastejo, bujno razvijajo, z lahkoto prenašajo sušo in se upirajo močnim vetrovom. Korenine oljkinih dreves, vzgojenih iz izrastkov in podtaknjencev, pa so plitke (30 do 60 cm), koreninski sistem je slabše razvejan in so občutljive za sušo ter močne vetrove.

Oljka je vednozeleno rastlino: in ima manjše ali večje podolgovate liste, ki so svetlozeleni do sivekasti barve, kar je odvisno od ra-

Kako je mogoče zatreti varozo

Mišljenja o novi bolezni čebel, varozah, so med čebelarji deljena. Nekateri so zaskrbljeni in želijo o njej zvedeti čim več, drugi jo podcenjujejo, tretji pa obupavajo, češ, bom pa nehal čebelariti. Med svojimi znanim imam zastopnike vseh treh skupin. Večina je vedno vedoželjna, drugi se bodo resnosti položaja zavedeli morda še pravčasno ali pa šele, ko bo že prepozno. Te vrstice pa naj ohrabrijajo tudi tiste, ki so čebele že opustili, ker jih je varoza našla nepripravljene. Kaj mora vedeti vsak, kdor ima čebele ali se z čebelarstvom namerava ukvarjati?

1. Varoza je bolezen čebelarje zalege in odraslih čebel, ki jo povzroča parazit Varroa jacobsoni. V razliko od dosedaj znanih čebeljih bolezni zajeda krpelj čebele v vseh njenih razvojnih stadijih in vse člane čebelje družine. Za razliko od drugih bolezni propadejo pri varozah težko obbolele čebele družine jeseni ali v začetku zime. Včasih se pa močno napadene čebele iz panja izselijo, ga zapustijo. Zato ogroža čebele v večji meri kot vse ostale bolezni zalege in čebel skupaj. Vemo, da je zajedavec povsem uničil čebelarstvo v vzhodni Srbiji, na otoku Visu, v veliki meri pa na Hvaru, v Hercegovini in drugod. Vemo, da se bo v 5 - 10 letih zajedavec pojavil v vsakem čebelnjaku določenega področja, četudi je odkrit le v enem samem panju, v enem samem čebelnjaku. Če smo ga namreč odkrili v enem čebelnjaku, moramo domnevati, da je prisoten tudi že v sosednjem, v sosednjih. Vedeti tudi moramo, da bo varoza v določenem okolju uničila vse čebelje družine, če čebelar ne bo ukrenil nčesar. Za tega zajedavca velja isto kot je pred 80 leti veljalo za trtno uš - uničila je vse vinograde, ki jih niso obnovili na novi vodlaci.

V svoji nekdanji domovini, v Indoneziji, se je varoza na tamkajšnji čebeli razvijala samo v trtovski zalegi. Če v gnezdu naše čebele ne more odlagati jajčec v celice s trotoviskimi ličinkami, zalega celice s čebeljimi ličinkami. Če čebelar ve, da je trotoviska zalega zanj praveca vaba, bo vabo spremenil v past, v katero jo bo zmamil in uničil.

2. Priporočati je, da v svojem čebelnjaku ugotovimo, če jo že imamo. Odkrijemo jo na več načinov.

— Kos prozornega stekla na tanko premažemo z medom in ga pristonimo ob sat. Večje število čebel hitro preide na steklo, ki ga takoj zatem dvignemo in si ogledamo čebele s spodnje strani. Skozi steklo brez težav opazimo morebitne krpelje na čebeljih zadkih.

— Kadar je v panju trotoviska zalega, izvečemo nekaj trotoviskih ličink in bub in jih pregledamo na belem papirju. Ker so zajedavci rjave barve, jih na belih ličinkah in bubah hitro opazimo.

— Na panjevo dno položimo bel papir ali polivinilno podlogo. Zvečer nakadimo čebele s sredstvom za uničevanje krpelj. Taka sredstva so: apiakardin, danikoroper, fenotiazin, varitan. Sredstvo damo na žerjavico kadilnika in puhalno nekajkrat skozi žrelo v panj. Pri vsakem sredstvu upoštevamo navodila, ki so mu priložena. Enako deluje tobak. S folbeksom ravnamo tako kot pri zatiranju pršičarosti. Naftalina natresemo čajno žličko na papir. Zjutraj papir ali polivinilno podlogo izvečemo in vse, kar je padlo nanjo, natančno pregledamo. Vsa našeta sredstva uničujejo tudi čebeljo uš. Rekli smo že, kako oba zajedavca razlikujemo. Če se hočemo podrobneje seznaniti z življenjem, širjenjem, odkrivanjem in zatiranjem varoze, prečitajmo poglavje o varozah - na 10 straneh - v knjižici «Bolezni, škodljivci, zastrupitve čebel», ki so jo napisali profesorji Dj. Sulimanović, H. Cerimagić in J. Rihar, izdala pa jo je Čebelarstva zadruga Ljubljana.

3. — Tistim, ki imajo na čebelnjaku varozo, je treba vedeti naslednje. Zajedavca se ne bomo več znebili, vendar bomo kljub njemu lahko še vnaprej prav ta o uspešno čebelarili kot doslej. Če pa ne bomo proti njemu ničesar ukrenili, bomo v nekaj letih ob vse čebele.

Krpelja lahko zatiramo z biološkimi ukrepi in kemičnimi sredstvi. Poznam čebelarje. A. B. s 70 panji, pri katerem je bila pred tremi leti ugotovljena varoza. Zatira jo samo z izrezovanjem trotovine. S kakšnim uspehom? V juliju 1982 je pregledal nad 500 mest s trotovinno - na robovih in kotih satov, krpelja pa je našel le v 5 trotoviskih celicah. Govorimo lahko o popolnem uspehu. Pripomniti moramo, da je izrezoval trotovinno redno vsakih 14 dni, skupno v preteklem letu 7 do 8-krat. Za njega lahko rečemo, da je v vseh pogledih vzoren čebelar.

Priznam, da je to garaško delo, ki ga ne zmore vsakdo. Bolj izvedljivo je kombiniranje bioloških ukrepov, ki jih je poleg izrezovanja trotovine še nekaj, z zatiranjem z akaricidi. Za vsa kemična sredstva je dognano, da se krpelji nanje navadijo, da postanejo nasproti njim odporni. Ta trenutek bi priporočal sredstva apiakardin, ki je zelo učinkovito in naše, da lje folbeks, ki je našim čebelarjem dobro znan ter tobak, ki ga ob tej priliki prvič omenjam. Vzame mo fermentiran tobak, kakršen je za pipe ali odpadke iz tobačnih tovarn ali liste tobačne rastline iz vrta. Tobadni dim, ki se ustvarja v kadilniku na žerjavici, puhalno nekajkrat v panj skozi žrelo, ki ga nato za 4 minute zamažimo. Zjutraj pogledamo podloženi papir, kaj bomo našli na njem.

Fenotiazin (varitan) je treba uporabljati točno po navodilih, sicer lahko pride do škode. Znano nam je iz pretekle jeseni nekaj primerov, da so po njegovem dimljenju čebele v celoti zapustile več panjev. Svarimo tudi pred uporabo naftalina, ker se njegovi plini vežejo z medom, ki dobi odušen okus. Naftalin sicer ne privlači čebel, povzroča pa ropanje. Zakaj? Ob njegovi uporabi čebele stražarke izgubijo individualni vonj panja. Zato čebele pri žrelu vsiljivkam - roparicam ne nudijo odpora. Folbeks uporabljamo s to mlačno, ker je v jeseni manj učinkovit.

prof. dr. JOŽE RIHAR

Ljudski pregovori

Če je februarja lepo, bo celo leto grdo.

Valentin ima ključ od korenin.

Matija led razbija, če ga ni, ga naredi.

Dobro orodje delo skrajša.

Valentin je prvi spomladin, kmet obesi kortelac na rampin.

Če prej kaplje od strehe ko od sveča, bo dobra letina sena.

Če v svečanu mačka na soncu leži, v sušcu spet rada na peč pribeži.

Vinograd treba smotrno pognojiti

Splošno načelo umnega in racionalnega obdelovanja je obdržati zemljo rodovitno, tako da najdejo rastline novega posevka že ob setvi v njej vse za razvoj potrebne redilne snovi. Opravilo, s katerim oskrbimo zemljo z novimi redilnimi snovmi, imenujemo gnojenje. V našem primeru bomo z gnojenjem trte vrnilili zemlji dušik, fosfor, kalij in apno, torej elemente, ki so bili odvzeti zemlji ne samo z normalno rastjo trte, ampak so bili uporabljeni tudi za tvorbo sadne grozdja, ki ga je vinogradnik potrgal.

Trta je res rastlina, ki dobro izkorišča še tako skromne zaloge hranilnih snovi in tudi mnogo lažje prenaša pomanjkanje redilnih snovi kot pa vsaka druga kultura. Toda če ji predolgo ne gnojimo, je tudi res, da opeša; pridelek je vsako leto manjši. Ako pa ob saditvi trtam dobro pognojimo in se pri tem poslužujemo snovi, ki počasi delujejo, se pozna učinek gnojenja več let. Ker živi trta 35 do 40 let, ni rečeno, da moramo gnojiti trtam pogosto. S hlevskim gnojem jim bomo gnojili vsaka tri do štiri leta, in sicer bomo pognojili s 35 do 45 stoti dobrega hlevskega gnoja; umetna gnojila pa jim pokladamo vsako leto.

Izmed hranilnih snovi, ki sestavljajo rasilinski in živalski organizem, manjkajo v zemlji v glavnem dušik, kalij in fosfor. To so glavni in biogeni elementi. Pri tem je za rastlino najpomembnejši oni element, ki ga je v zemlji najmanj, kajti rastlina lahko razvije svoje organe le v toliki meri, kolikor to dopuščajo zaloge onega elementa, ki je manjšini (zakon o minimumu). Zato nič ne pomaga močno gnojiti z eno hranilno snovjo (na primer z dušikom), če istočasno nismo gnojili z ostalimi hranilnimi snovmi. Vendar zakona o minimumu ne smemo razumeti dobesedno, ker se manjkajoči element bolje izkorišča ali pa ga delno nadomesti drug soroden element.

Trta potrebuje dušika za vse svoje dele; dušik pospešuje rast listja in mladik ter poveča tudi pridelek grozdja. Je sestavni del beljakovin, je nosilec življenja.

Kalij je v vseh delih trte, največ pa ga je v pečkih, potem v soku in kožici jagod, v listih in v cvetnem prahu. Pravimo, da je fosfor boljši pri oploditvi. Pospešuje boljši razvoj oči in grozdja, zorenje lesa in grozdja, izboljšuje kakovost vin, da so bolj ubrana in da dobijo boljše cvetice. Trte, ki so dobile dovolj kalija in fosforja, mnogo lažje prenašajo mraz. Fosfor je nujno potreben za tvorbo beljakovine in staničnega jedra.

Čeprav je tudi apno važna hranilna snov za trto, pa trta uspeva še na nekoliko kislih tleh (pH 5 do 5,5 do 6,5); najbolj ji ugaajajo nevtralna tla (pH 6,5 do 7,5), slabše se počuti na bazičnih tleh (pH 7,5 do 8,5), močno bazičnih tal (apnenih) pa sploh ne prenese (nad 8,5 pH). Kalij (apno) nevtralizira zemeljske kisline in je katalizator pri asimilaciji in presnavljanju.

Poleg navedenih glavnih elementov rabi trta še postranske ali stimulative elemente, ki so: natrij, magnezij, železo, žveplo, silicij in klor.

Trtam potrebne redilne snovi lahko dodajamo z organskimi in z umetnimi gnojili.

Oglejmo si najprej organska gnojila, pravzaprav hlevski gnoj, ker je najbolj važen in še najbolj poznan. Še v bližnji preteklosti je bil prav hlevski gnoj gnojilo, ki so ga bolj ali manj napredni vinogradniki pokladali trtam. Da bo pa hlevski gnoj imel res dober učinek, to se pravi, da bo obogatil zemljo z organsko snovjo in da ne bo nekak raznašalec škodljivih rastlin-plevela, mora biti dobro razkrojen, to se pravi zrel.

Najprimernejši čas za gnojenje s hlevskim gnojem je konec jeseni. Tako ima trta spomladi na razpolago zadostno količino takoj razpoložljivih hranilnih snovi. Ker se hlevski gnoj v zemlji stalno in počasi presnavlja, ga bo rastlina črpala postopoma dalj časa.

Hlevski gnoj pokladamo trtam vsaka tri do štiri leta in ga izpopolnimo s primerno količino fosfora, kalijevih in po potrebi dušičnih gnojil.

Zaradi pomanjkanja hlevskega gnoja in zaradi otežkočenega spravila v vinograd (vožnja, nošnja) gnojimo trtam s kompostom, ki nam lahko popolnoma nadomesti hlevski gnoj predvsem glede oskrbe zemlje s humusom.

Gnojimo deljeno. Hlevski gnoj (oziroma kompost) trosimo v vsako drugo vrsto, vnesne vrste pa pognojimo z umetnimi gnojili v količinah, ki so potrebne za letno zadostitev potreb po gnoju. Naslednje leto trosimo hlevski gnoj (ali kompost) tam, kjer smo letos trosili umetna gnojila in obratno. Tako dobijo trte z ene strani hrano od hlevskega gnoja (oziroma komposta), z druge strani pa od umetnega gnojila.

Drugi način organskega gnojenja, ki je zelo priporočljiv (posebno v tistih krajih, kjer je živinoreja slabo razvita ali pa so vinogradi težko dostopni), je zelenišanje; pri tem mislim predvsem na naše okoliške vinograde, kjer je donos gnoja vanje težaven in predrag.

Zelenišanje ali gnojenje s podrom je tudi pri nas dalo že dobre uspehe. Ker zahteva vinograd predvsem humus in šele na drugem mestu hranilne snovi, je edina in najboljša rešitev tega problema podor z dodatkom umetnih gnojil. Zato pripada podoru vsa bodočnost in lahko popolnoma nadomesti hlevski gnoj.

Vloga podora je sledeča: stročnice dovajajo dušik, kalij se tvori pri razpadanju zelene mase, fosfor se mobilizira. Nestročnice dajo organsko maso, dušijo plevel, preprečujejo izgubo dušika, prevarjajo in mobilizirajo rudninske snovi.

Za podor pridejo prvenstveno v poštev rastline, ki tvorijo veliko količino organske gnote. Ni nujno, da so te rastline metuljnice, ker dušik lahko dodamo v obliki umetnih gnojil, indirektno pa dušik že tako ustvarjajo bakterije, ki se na organski masi razmnože, umirajo in s svojimi telesi ustvarjajo humus in dušik. Za podor pridejo v poštev rastline, ki naglo rastejo, zemljo dobro zasenčijo in gotovo uspevajo. Z zasenčenjem zatiramo plevel, zadržujemo vlogo, zemljo pa obvarujemo pred izpiranjem. Te rastline so grašica, volčji bob, rdeča detelja ali inkarnatka in oljna repica.

Za dober uspeh je važno, da izvršimo podor smiselno in da izberemo v ta namen take stročnice, ki so dovolj prikladne za zemljo, v katero jih nameravamo sejati.

Organsko gnojenje (s hlevskim

gnojem ali podrom) pa moramo dopolniti tudi z umetnimi gnojili. Toda če jih ne znamo pravilno in pravočasno uporabljati, nam pridelek zelo povečajo. Izključna uporaba umetnih gnojil brez organskih bi pa za fizikalno stanje zemlje ne imela ugodnih posledic.

Pri gnojenju z umetnimi gnojili moramo seveda upoštevati kemično sestavo zemlje; predvsem bomo uporabljali od dušičnih gnojil amonijev sulfat, apneni nitrat in apneni dušik. Ker so ta gnojila hitro delujoča, moramo preprečiti izpiranje. Zato trosimo apneni nitrat spomladi, amonijev sulfat in apneni dušik pa konec jeseni, in sicer v razmerju do 25 kg na 1000 kv. m specializiranega vinograda. Od fosfornih gnojil je najbolj v rabi superfosfat, ki ga nudimo 60-70 kg na 1000 kv. m površine vinograda kasno v jeseni ali pa zimi.

Trtam je potrebno tudi kalijevo gnojenje. Največ sta v rabi kalijev sulfat in pa klorat, ki ju trosimo okoli 45 kg na 1000 kv. m površine.

Omenjena umetna gnojila pa lahko nadomestimo s sestavljenimi umetnimi gnojili kot sta 8-20-24 in 9-18-22, ki ju pokladamo v količini 70 kg na 1000 kv. m površine vinograda.

Z vsakoletnim pridelkom odvajamo zemlji dosti redilnih snovi. Če hočemo torej obdržati vinograd v najboljšem stanju, da bo dobro rasel in lepo rosil, potem ga nikar ne pozabimo gnojiti.

IVAN BAŠA

Kako sadimo trto - cepljenko

Čeprav smo skrbno in globoko prekopali zemljo, še ni rečeno, da se nam bodo cepljenke prijele in dobro razvijale. Potrebno je zato, da se ob saditvi držimo gotovih pravil, od katerih je odvisna bodočnost vinograda. Kako naj se izvede racionalen nasad?

1. V mokro zemljo ne sadimo, toda le takrat, ko je suha! Na ta način preprečimo kompaktnost zemlje in neposredno zadušitev korenin.

2. Ob saditvi moramo gnojiti z dobro zrelim hlevskim gnojem, ki ga vložimo na dno prekopa ali jamice, kjer vložimo trte - sadike tako (glej sliko), da se nahajajo korenine v plasti dobre zemlje nad gnojem.

3. Trte najprej odberemo, jih očistimo, izločimo vse suhe, slabo razvite in vse tiste, katere se nam zdijo, da se ne bodo prijele. Dobrim primerno prikrasjamo korenine na 4 do 5 cm. Pustimo samo

en poganjek, ki ga prikrasjamo na dve oči.

4. Sadike namakamo v zmesi, sestavljeni iz kravjaka, fine zemlje in vode.

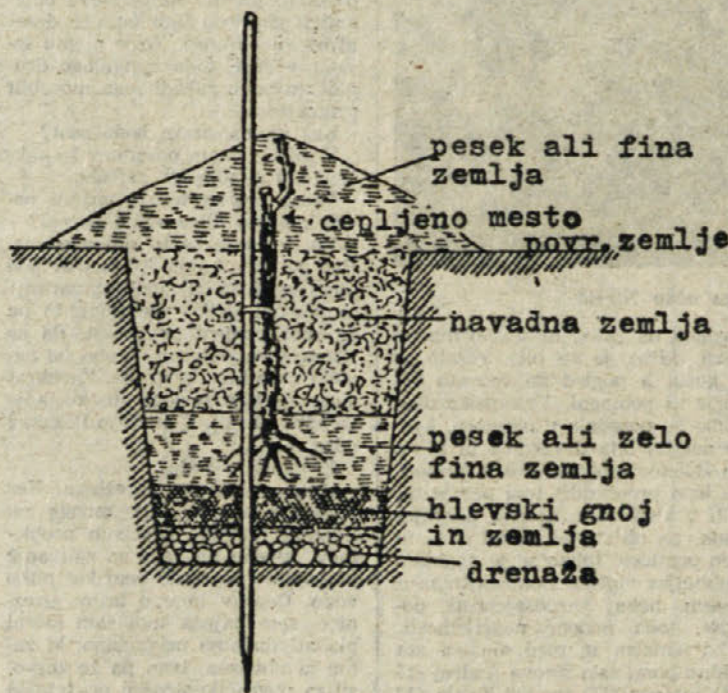
5. Ob saditvi moramo paziti, da pridejo korenine v dotiko z dobro fino zemljo. Paziti moramo, da se vrst sadike nahaja 4-5 cm nad normalno površino zemlje (glej sliko). Sadike pokrijemo z dobro fino zemljo do polovice njih višine.

6. Hlevsko gnojenje dopolnimo z umetnimi gnojili, tako da potresemo okoli vsake sadike: 250 gramov superfosfata, 100 gramov kalijeve soli in 100 gramov amonijevega sulfata. Namesto amonijevega sulfata lahko tudi vzamemo apneni dušik (calcioicnamide), ki pa ga ne smemo mešati z ostalimi umetnimi gnojili, ampak ga potresemo samega. Apneni dušik je bolj priporočljiv od amonijevega sulfata, ker razpodi škodljivce in tako obvaruje pred njimi sadike, predvsem pred majskim hroščem, ki čestokrat povzroči mladim nasadom precej škodo.

7. Ko smo zasuli sadike, pokrijemo tudi obe očesi poganjka s fino zemljo (glej sliko). Poganjka mlade cepljenke morata vzkleti - priti iz zemlje - kot rastlinice, ki vzklijejo iz semena. Trte - sadike, ki niso dobro pokrite z zemljo, se rade podušijo (nepokriti del) in se slabo primejo, posebno še, če imamo sušno pomlad!

Samo če se bomo ravnali po navedenih sedmih točkah, bomo dobili racionalen nasad in dobro raščo bodočega nasada!

I. B.

KMEČKI KOLEDARČEK ZA FEBRUAR

Mesec februar je zelo primeren za najrazličnejša kmečka dela, če nam seveda vreme prizanese. Doslej nam bila imela zelo naklonjena, zaradi česar upamo, da nam ne bo niti v tem mesecu preveč nagajala in da bomo lahko opravili vsa tista dela, ki jih v mesecu februarju lahko opravimo; sicer pa je mesec februar običajno zelo nagajivo.

NA NJIVI: trosimo hlevski gnoj in razna umetna gnojila ter orjemo, sejemo jaro pšenico in ječmen. Pri nas, v zavetni krajih lahko še sejemo grah z oglanim zrnom, če pa nam vreme dovoli, preorjemo in pognojimo zemljo za zgodnji krompir.

NA VRTU: tu imamo v februarju več dela kot pa na njivi. Najprej moramo skrbeti, da vrt dobro očistimo, ga prekopat in seveda primerno pognojimo. V tem mesecu lahko sejemo na prsto redkvice, radič, špinado, peteršilj, korenček, vrtno peso, blitvo, v sončni legi pa solato reziko, gomoljasto zeleno, v toplo gredo za presajanje rano glavno solato in zelje, paradižnike, melancane in papriko. Poleg tega pa sadimo še zadnji česen in čebulček. V februarju nadalje polnimo gnojek z gnojem ali listjem.

NA TRAVNIKU: če hočemo imeti dobro in lepo seno, moramo travnike očistiti stelje in listja ter

jih pognojiti z mešanico umetnih gnojil.

V VINOGRADU IN V SADOVNIJAKU: posadimo trte in sadna drevesca, brž ko se je zemlja ustalila; obrežemo in povežemo trte, če tega še nismo storili. Tisti ki imajo možnost, naj trte okopljejo in pognojijo. Sadna drevesa prav tako obrežemo in očistimo starejša drevesa. Februar je zelo primeren tudi za škropljenje sadnih dreves proti kôdrazosti in drugim zajedavcem. Najbolj primeren škropljen nam bodo svetovali v kmetijskih trgovinah.

V KLETI: lahko očistimo in pretočimo belo vino ter žveplamo prazne in polprazne vinske sode.

Kratek pregled stanja kmetijstva v letu 1981

(Nadaljevanje s 1. strani)

narasla za 18,70 od sto. Dejanska vrednost produktivnega površinskega kmetijstva je torej 9,56 od sto.

Če pogledamo posamezne kmetijske panoge, bomo videli, da so na skupno bruto proizvodnjo vplivale takole: vrtnarstvo (industrijsko in družinsko) za 39,50 od sto, cvetličarstvo za 37,72 od sto, vinogradništvo za 8,50 od sto, živinoreja za 7,99 od sto, krme za 5,15 od sto ter sadjarstvo in proizvodnja oljk in žitaric za 1,12 od sto.

Gornji podatki v prvi vrsti kažejo, da se je izboljšala predvsem proizvodnja vina, ki je v primerjavi s prejšnjim letom porasla za 1,39 od sto; ta porastek pa je odvisen samo od boljše kvalitete proizvoda, ki je omogočil njegovo boljše plasiranje. Iz podatkov se nato opaža, da se je zmanjšala razlika med cvetličarstvom in vrtnarstvom, ki pa skupno predstavlja tisti panogi, ki zdaj zagotavljata najvišji dohodek v primerjavi z vsemi ustalimi kmetijskimi dejavnostmi.

Obvestilo Kmečke zveze

Kmečka zveza obvešča vse uporabnike kmetijskih strojev vpisanih v sezname UMA (Utenti di motori e macchine agricole), da morajo prijaviti morebitne ostanke goriva iz leta 1982 ter da lahko zaprosijo za prejem goriva za leto 1983.

Kmečka zveza opozarja nadalje vse svoje člane kmete, naj izpolnjujejo omenjene prijavi v njenih uradih (UL Cicerone 8) ali na pokrajinskem nadzorništvu za kmetijstvo (UL Milano 19). V preteklosti se je namreč dogajalo, da so naši kmetje prejemali vabila za izpolnitev te in tudi drugih obveznosti od neke druge organizacije in nanje včasih tudi nasedli. Vsakdo, ki bi prejel kako tako vabilo, naj zato najprej preveri, kdo mu ga sploh pošilja, saj imamo pri nas samo eno slovensko strokovno in sindikalno organizacijo.

Tajništvo Kmečke zveze

Popravek

V zadnji številki naše priloge smo v naslovu intervjuja z Darkom Križmančičem o tečaju cvetličarstva pomotoma zapisali, da ga prireja zadruga Grmada. V resnici pa ga po predlogu Kmečke zveze prireja Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje, v sodelovanju s Cvetličarsko-vrtnarsko zadrugo s Proseka, ki je članica oddelka za združništvo pri KZ, kar je sicer v članku zapisano.

Kmečka zveza

NUDI ČLANOM SINDIKALNO IN STROKOVNO POMOČ ZA:

- davčne, pravne, urbanistične probleme
- prošnje za kmečke prispevke
- vodenje knjig IVA in prijave dohodkov
- urejanje zapuščin in lastništva
- dvolastništvo
- dovoljenja za osmice in prodajo domačih pridelkov
- kmetijske zadruge

PATRONAT KZ INAC
UREJUJE BREZPLAČNO
VSAKOMUR PROŠNJE ZA:

- invalidske in starostne pokojnine
- uveljavljanje jugoslovanske pokojninske dobe
- povrnitev neugodnih in zdravstvenih stroškov
- vpis in izbris s seznamov kmetov, obrtnikov in trgovcev
- vse zadeve s področja socialnega varstva in skrbstva.

Prilogo pripravila

ALEKSANDER SIRK
DRAGO GAŠPERLIN

TAM, KJER SO SE ŠE DO LETA 1924 VRTELI ŠTEVILNI MLINI

Obisk pri Žerjalovih v Botaču

Za delovni izlet v Botač si z Mariotom res nisva izbrala najbolj naklonjenega vremena. Toda pri pesačenju od Hrvatov proti globeli Doline Glinščice sva imela tudi srečo. Pepi Žerjal in hčerka Zofka sta se z avtom pravkar vračala domov in tako nama je bila pot v Botač krepko prihranjena.

V topli kuhinji oštarije je bilo prijetno poslušati burjo, ki je česa sotesko. Gospa Zofka je postregla s kavo, pogovor pa je stekel sam od sebe. Gospodar, ki mu zdravje v tem sitnem letnem času nekoliko nagaja, se je sicer umaknil, a ostali člani družine, ali bolje rečeno članice, so bili prijazno zgovorni in pomenili smo se o tem in onem, kakor bi bili že stari znanci.

Do leta 1924 so v Botaču delovali mlini, praktično vsaka hiša je bila mlin s stanovanjskimi prostori zraven. Šancinov mlin so tistega leta nasilno zaprli fašisti. Potem so ljudje tam živeli od kmetijstva, ki pa je naglo shiralo. «Leta 1957 pa smo odprli mi gostilno, je dejala mati Marija, in Botač se je nekoliko poživil, čeprav je bilo prva leta zelo težko, kajti ljudi, ki bi redno zahajali v Dolino Glinščice, je bilo malo. Največ so prihajali jeseni in spomladi, poleti pa zelo malo. Zime so bile dolge in prazne. Je bilo pa tudi tako, da so zadnje dni v mesecu nekateri prišli spit «otauco», kajti v začetku meseca, ko so bili še pri denarju, so si izbirali boljše restavracije.»

Zdaj je Botač drugače. Vedno hujski pogoji življenja v mestu silijo ljudi ven, v naravo in zadnja leta se je število obiskovalcev Glinščice silno pomnožilo.

«K temu je veliko pripomogla tudi cesta, ki so jo obnovili, kajti prejšnja je bila pravi potok. Mi smo zamenjali že dva avta. Zdaj imamo že tretjega in upamo, da bo trajal kakšno leto več. Sicer pa je pravilno, da je cesta zaprta za motoriziran promet, kajti drugače bi obiskovalci z avti navalili na Botač in bi bila to prava katastrofa.»

Zdaj prihaja tudi pozimi več ljudi v Glinščico. «No, če je lepo vreme, se tudi med tednom nabere kar precej gostov. Če pa je vreme grdo, se v Botaču pojavijo samo tisti, ki so najbolj goreče zaljubljeni v Dolino Glinščice,» je odgovorila gospa Marija. Moram pa tudi povedati, da ko je kakšna stavka, radi pridejo delavci iz Grandi Motori in tu naredijo «marendo». Zanimivo pa je še, da odkar so Jugoslovani zaprli mejo in je tudi tam postalo vse tako drago, prihaja v Dolino Glinščice več ljudi.»

Kdo pa najpogosteje zahaja sem?

«Vseh vrst ljudi, študentje, upokojenci, šolarji, skratka vsi, največ pa je mladine. Od domačinov pa najbolj Boljuncani in Bazovci.»

Zenam iz Boljunca je vseh Botač ponos, je navihano pridodala vnukinja Pavla.

«No, imeli pa smo tudi že goste iz Slovenije, iz Gorice, iz Avstrije in Češke,» je še dopolnila gospa Marija.

Kaj pa pripravite sestradanim gostom za pod zob?

«Kakšnih posebnih specialitet nimamo. «Njoki» z zajcem in polenta s srnjakom pa gredo najbolj v slast. Jota pa je obvezna, ta ne sme nikoli zmanjkati,» pravi Zofka.

«Sicer pa lačni gostje pojedjo vse, kar najdejo,» pohiti spet na Marija, «tudi polento s pršutom, samo da ne gredo lačni domov.»

Kaj se ne čutite včasih ogroženi v tej samotni, obrnemo nekoliko nit pogovora.

«Nanka malo!» spet pribije Pavla.

«Včasih — vendar zelo zelo poredkoma — se najde kdo, ki povocira, a ga takoj odpravim in niti za pit mu ne dam več,» je odločno rekla gospa Marija.

Pred dnevi sta se v gostilni pri Žerjalovih oglasila delavca, ki popravljata cerkvico na Pečah — «... pa sta povedala, da na zidu že piše TORNEREMO PRESTO». K temu je menda vsak komentar odveč.

«Če pa se v Glinščici zgodi kakšna nesreča, nadaljuje gospa Zofka, se najprej oglašijo pri nas, a mi ne moremo prav nič pomagati,

ker nimamo telefona. Oblasti so nam sicer obljubile vsaj radijsko zvezo, a ostalo je le pri obljubah. Če bi imeli telefon, bi bili bolj povezani z zunanjim svetom... Zdaj, ko imamo cesto, je vse drugače in hvaležni smo, da so nam jo naredili. Z vzpostavitvijo telefonske zveze bi naredili nov velik korak v svet...»

Na koncu je stekla misel še o odprti meji: «To je bila lepa in koristna pobuda in uveljavljati bi jo bilo potrebno bolj pogosto,» se je strinjala vsa družina Žerjalovih. Pred slovesom je Mario udaril nekaj posnetkov, na skupinski sliki pa nista smela manjkati ne Jakec ne «tibetanka» Katra, ki sta prava miljenčka tisočev gostov, ki se skozi vse leto zglašijo pri Pepiju za zatočišče in okrepitev. Ko sva nazaj grede grizla strmino v «zunanj svet», sva se z Mariotom ozirala v dolino in glasno oboževala mir Botača in sakralno lepoto Glinščice... (ris)

Žerjalovi pred domačimi vrati. Le Pepija ni

POGOVOR Z ENIM NAJBOLJ ZNANIH VINOGRADNIKOV IN OSMIČARJEV PRI PIŠČANCIH

Anton Bole: Mladih rok potrebujemo

Andrej pridno pomaga očku Ninju

Po strmi in ozki, pretežno z granitnimi ploščami tlakovani cesti, ki se iz Rojana vzpenja k Piščancem, se te dni odvija nekam živahen promet. Anton Bole je pač prejšnjo soboto odprl osmico: kdor pozna njegovo kapljico, se le stežka odreče obisku pri njem. Tudi mi smo se oglasili pri Ninju, kakor ga po domače priručno nazivajo prijatelji in ožji znanci; pa ne samo zato, da bi pokusili črno vince, ki slovi po vsej naši pokrajini in tudi onkraj meje, ampak in predvsem, da bi zvedeli, čemu osmica že sedaj, ko pa smo nanjo vendar navajeni šele za velikonočni čas.

Okrog petih popoldne je bilo, brž po zatonu. Na prostranem dvorišču, od koder je prekrasen

razgled na zaliv, ni sedelo mnogo ljudi. Mraz je že bilo, rezalo je v kosti, a pogled na rožnato obzorje ni pomagal. Veseljaške družine so posedale v prostoru, kjer je nekaj bila drvarnica in ki so ga Boletovi potrpežljivo in postopno lepo preuredili; tudi peč je tu. Niti v kleti, tam, kjer je prodajni šank, pa ob stenah veliki sodi, ni bilo prostora, toliko se je nagnetlo ljubiteljev vinčka. Domača tržaška pesem, nekaj razposajenosti, dovtipi, toda nobene neprijetnosti. Za šankom in med mizami sta Ninju pomagala sinova Andrej (15 let) in Igor (12) ter hči Tanja (13 let). Mama Gabrijela je bila v kuhinji, nagaja ji zdravje; ni ga bilo skoraj obiskovalca, ki je ne bi pogrešal tako jo imajo vsi radi.

Čemu že zdaj osmica, smo vprašali Antona.

Težave imamo s strešnim delom, zato smo izkoristili petnajstdnevni dopust Andreja, brez čigar pridnih rok bi vsega tega ne zmogli.

Lani osmice niste imeli... Takrat nam jo je pošteno zagodlo slabo vreme, deževalo je ravno med cvetenjem, zato je letina bila polovična in osmica ne bi imela nobenega smisla.

Kaj pa tokrat? Sprva ni dobro kazalo, bila je suša, toda k sreči je pravi čas začelo deževati, tako da smo lahko bili s pridelkom zadovoljni tako v količinskem kot v kakovostnem pogledu.

Znani ste v prvi vrsti po črnem vinu. Kako naj ga imenujemo?

Se sam ne vem. V tričetrtinskem razmerju ga sestavlja refošk, drugače pa vsebuje mešanico nekaterih drugih sort.

Mojstrska mešanica, torej. Kaj pa belo vino?

Pretežno je to malvazija, h kateri je primešano nekaj prašeka, tokaja pa še česa.

Do kdaj še osmica?

Predvideno je, da do konca meseca, sicer pa je to odvisno od števila obiskovalcev.

Vemo, da je obisk pri vas vselej množičen. Naj torej že zdaj izključimo tudi možnost še enkratnega odprtja osmice za veliko noč?

Zelo verjetno.

Vedeti je treba, da je Nini redkobeseden pa tudi skromen. Ni npr. povedal, da mu najzvestejši odjemalci odnašajo tudi po več deset litrov vina hkrati. To je njemu seveda v čast, toda v nadlogo drugim, ki bodo zaradi tega morebiti prikrajšani...

Kaj pa načrti za bodočnost?

V mislih imam posaditev še kakšnih 200 mladih trt, refoška.

Imate morda težave zaradi novih gradenj blizu vaših parcel?

Ne, gradnje so tu prepovedane. Pač pa bodo kakih 300 metrov pod nami zgradili 24 novih stanovanj: to pomeni toliko več ljudi, to pa že spet pomeni nevarnost, da se razpase vandalizem. Treba bo nanovo ograditi vinograde. Zaenkrat sicer ni bilo hudega, le kovanje so nam obirali. K sreči so Piščanci odročni...

Problemi z vodo?

K nam doteka nabrežinka. Ker vinograd ne potrebuje mnogo zalivanja, nimamo posebnih problemov, seveda pa vodo za zalivanje plačujemo po enaki ceni kot pitno vodo. Čeprav imamo lastno greznico, sem kajpak tudi sam moral plačati dodatno pristojbino, ki zame ni obvezna, bom pa že zaprosil za povračilo stroška pri tržaški občini.

Na strminah je težko delati, kaj ne?

Seveda. V vinograde sem si sam moral urediti poti, sicer vanje ne bi mogel s traktorjem. Tudi sicer imam še težave, ker so trte zasajene po starem, to je pregosto in jih bo treba vsaj polovico preurediti.

Povedali ste nam, da je vaš starejši sin Andrej na dopustu: dela ali študira?

Agronomijo študira, v Novi Gorici. Našo kmetijo bi bilo treba še raztegniti; kdo naj mi pri tem pomaga, če ne Andrej?

Lepo bi bilo, ko bi se po Andrejevem gledu ravnali še drugi naši fantje. Pri Piščancih so še trije veliki vinogradniki, ki pa so v letih; ko jim bodo moči ponustile, bo treba mladil in krenkih rok, toda teh primanjkuje. Tako kot

tudi drugod na Tržaškem. Potem pa se bomo pritoževali, da nam kmetijstvo hira. Tega ne bi bilo treba, ko bi pristojna oblast smotrno poskrbela za razvoj kmetijskih dejavnosti: ko bi namreč pomagala urediti poljske poti, namakalne naprave in, skratka, vse, kar je bistveno potrebno za kmečko delo. Tedaj bi se marsikateri mlad človek gotovo vrnil iz tovarne na zemljo. (dg)

Kokoši manj nesejo v zimskem obdobju

Kokoši pozimi navadno nesejo manj jajc, ker imajo premalo svetlobe in preslabo hrano. Pozimi manjka beljakovinske hrane in ker je dan kratek, tudi svetlobe. Svetloba, oziroma trajanje dneva močno vpliva na nesnost. Kot v naših stanovanjih s pomočjo električne osvetlitve spreminjamo noč v dan, tako tudi v sodobnem perutninarstvu z osvetlitvijo pospešimo nesnost kokoši.

Največ jajc znese kokoš tedaj, če ima dnevne svetlobe 14 ur na dan. Ni važno, ali je to naravno ali električna svetloba: oboje ima isti učinek. Če torej uvedemo umetno svetlobo in jo vključimo tako, da skupno z naravno svetlobo traja 14 ur, bo kokoš nesla največ jajc. To pa ni nasvet, ki bi ga lahko brez nadaljnega uporabljal: podrobno naj se perutninarji o tem posvetujejo z zadružnimi strokovnjaki.

Nesnost je laznost, ki jo kokoš dobi od prednikov. Če imamo dve kokoši izmed katerih pod istimi pogoji ena znese več jajc kot druga, tedaj bo tudi pozimi enako razmerje. Dednost ni torej tisti činitelj, ki odloča ali bo kokoš pozimi nesla več jajc ali ne, temveč odloča le o tem, koliko jih bo znesla. Zaradi tega valilna jajca vzamemo (kdor se seveda še poslužuje te prakse) od najboljših nesnic. Iz takšnih jajc vzgojimo tudi peteline.

Tudi toplota je eden od činiteljev, ki vplivajo na povečanje zimske nesnosti. Strokovnjaki so ugotovili, da padec toplote do 10 stopinj ne vpliva na nesnost. Če pa toplota od 10 stopinj na 4 stopinje, se nesnost le neznatno zmanjša. Občutno pa se nesnost manjša, kadar pade toplota pod štiri stopinje. Takrat se hkrati z zmanjšanjem nesnosti začne naglo povečati poraba hrane. Ugotovili so, da porabi tedaj kokoš za 40 od sto več hrane kot pri normalni toploti. Perutninarji bi torej morali skrbeti za to, da se kokoši vedno nahajajo v prostorih z več kot 4 stopinjami toplote, pa četudi na umeten način z ogrevanjem.

Pogled na Botač od spodaj

PREREZ VSEBINE, KRITIČNA ZAPAŽANJA IN OCENE

Diego De Castro: «LA QUESTIONE DI TRIESTE»

(Italijanska politična in diplomatska akcija od 1943 do 1954), Trst 1981

Med tiste ljudi, ki vedno znova vesele svoje ime na neko odlično obdobje lastnega življenja, spada gotovo Diego De Castro, italijanski znanstvenik na področju statistike in demografije in v letih 1952 do 1954 diplomatski predstavnik rimske vlade pri zavezniški vojaški upravi v Trstu. O tržaškem vprašanju, tako kakor se je oblikovalo v prvem desetletju po drugi svetovni vojni, je De Castro, Pirančan po rodu, izdal v letih 1952, 53 in 54 kar tri knjige, ki katerikoli je treba dodati še številne studije in časopisne članke, objavljene največkrat v tiskovni štampi. Leta 1981 je izšla nekakšna slika njegovega razgledanja in zbiranja podatkov o Trstu, ki se mu je razširila v dve razsejani knjigi. Delo nosi podnaslov: «La questione di Trieste in diplomazia», vendar sam avtor v uvodu postavlja vprašanje, ali gre v njegovem spisu zares samo za diplomatsko zgodovino. Odgovorja si, da ne, da je v njem tudi mnogo memoarskega, marsikaj da sega v kroniko, včasih pa tudi – čeprav zmerno – v polemiko. Knjiga da je nastala v širokem časovnem razponu in je šla v tisk tako, kakor se je oblikovala, pač po kosih. To se ji pozna, saj je pri poudarjanju mestoma razvečeno, mestoma se isti ali podobni podatki ponavljajo, včasih so si celo protislovni. Manjka prava sinteza, ki bi bralcu dovolila, da se v obsegu zvezkih orientira brez težav in napora. Tu pa vendarle ne pomeni, da bi pisec ne imel pri oblikovanju svojega teksta jasnega načrta, saj ga je razdelil na tri dele, od katerih je prvi povsem etično-političnem zgodovinskemu profilu Julijske krajine, druga dva pa natančni raziskavi italijanske diplomatske akcije med leti 1945 in 1954. V prvem poglavju nemoreno prikazuje problem v celoti in postavi svoje temeljne teze, v naslednjih dveh pa s kartezijansko natančnostjo niza celo vrsto podatkov, ki naj osvetlijo tako rekoč dan dan dan, tako je italijanska diplomacija napisala, načrtovala, ukrevala za rešitev tržaškega vprašanja. Gre očitno za delo, ki je namenjeno strokovnjakom, čeprav v njem ne manjka osebnih pripomb, razmišljanj in dokaj pristranskih opazanj, o katerih bi bilo vredno diskutirati. Vendar bi nas bogostvo materiala, ki nam je na razpolago, in je v svoji faktografski raznolikosti brez dvoma dragoceno, pripeljalo predaleč. Zato namerava pisec priključeno poročila omejit svojo pozornost samo na prvi del De Castrove knjige, na tistega, kjer so zarisane poglavne zgodovinske črte celotnega opusa in najzajnejše avtorjeve ideje.

Tržaškega vprašanja ni treba posebej predstavljati, saj je bilo po letu 1945 ena od poglavitnih spornih točk ne samo med Italijo in Jugoslavijo, temveč vsaj do leta 1948, tudi ena glavnih tem hladne vojne med velikimi silami. Da ga pravilno razumemo, pa moramo seči še dalje v preteklost in omeniti vsaj repalsko pogodbo iz leta 1920, ki je po razpadu habsburške monarhije začela mejo med Italijo in na novo nastalo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ta meja se je globoko zarezala v slovensko in hrvaško etnično ozemlje in pustila v Italiji več kot pol milijona «Slovanov», ki so kmalu morali okusiti, v kolikšni meri so prepuščeni, kar se jim narodnostnih pravic, dobri ali slabi volji italijanskih oblasti. Politično nasilje naslednjih desetletij je povzročilo, da se je primorsko ljudstvo med drugo svetovno vojno množično pridružio jugoslovanskemu narodnoosvobodilnemu boju in s tem samim delanjem tudi odprlo vrnitev revizije repalske meje. Opirajoč se na vstajo in odpor širokih ljudskih mas so partizanske sile zelo zadržano zahtevale za novo mejo, v pripravi, da gre za teritorialno celoto, ki ni mogoče dobiti, kljub njeni etnični raznolikosti.

O tem, da je treba mejo med Italijo in Jugoslavijo na novo začrtati, ki bi bila pripravi tudi zavezniški, ki so proti koncu vojne govorili o internacionalizaciji Trsta, saj se jim je zdelo, da bo obstajalo lažje zahtevati, le če ostane v tesni zvezi s svojim balcanskim in podonaskim zaledjem. Tako te načrte je kaj kmalu sprejelo prebranje, da Tito vedno tesneje sodeluje s Stalinom in strah pred razširitev sovjetske influence sfer preko meja, ki so ji bile določene na Jalti. Že marca 1945 je tako Churchill zapisal, da je treba odločiti podpirati Italijo proti Jugoslaviji in zastopati njene koristi v teritorialnem sporu okoli Trsta, ki se je že nakazoval med obema jadranskimi sosedoma. Posledica te odločitve je bila, da so se Angliji in Američani odločno postavili po robu jugoslovanski upravi mesta, potem ko je partizanska armada 1. maja 1945 osvojila, in prisilila Trsto, če čez 40 dni, da umakne svoje čete vsaj iz dela sponnega področja. To politiko so zagovarjali z jurističnimi in strateškimi razlogi: Trst so hoteli dobiti v svoje roke zato, ker se jim je zdel potreben za vzdrževanje zvez s lastnimi četami v Avstriji, obenem pa tudi zato, ker naj bi po njihovem imela pravico odločati o dokončni usodi Julijske krajine šele mirovna konferenca. V resnici pa je šlo za povsem politično gesto, ki je težila k temu,

Ta bistveni argument je seveda pogojiti tudi poznejša razpravljanja o usodi Trsta na mirovnih konferencah starih velikih sil, ki se nikakor niso mogle sporazumeti, kaj naj se zgodi z ozemljem, katerega so delno uparjavale anglo-ameriške (cona A), delno pa jugoslovanske čete (cona B). Nazadnje se je izoblikovala kompromisna misel o ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je bilo sicer ustanovljeno s podpisom Italijanske mirovne pogodbe, a vendar ni nikdar zaživel, o internacionalni polnopravni osebi. To pa zaradi sumničnega Angležev in Američanov, d. bodi Jugoslovanci, komaj se bodo njihove čete umaknile, izrabil prvo priliko in s pomočjo svojih levicarskih zaveznikov v Trstu samem prevzel kontrolno nad mestom. Vlade v Londonu, Parizu in Washingtonu so šle tako daleč, da so celo predlagale 20. marca 1948, revizijo italijanske mirovne pogodbe in prepustitve celotnega tržaškega ozemlja (tako cone A kot cone B) Italiji. Črnilo na tem dokumentu se je kaj kmalu posušilo, ko je prišlo do dogodka, ki je povsem spremenilo politično ravnotežje si v srednji Evropi in s tem tudi odločilno zmanjšal vrednost Trsta v obeh zahodnih zavezah. Titov razkol s Stalinom je namreč imel za posledico, da jo Jugoslavija nenadoma postala za Washington in London nekakšna predrta za pred sovjetskim blokom, ki jo je bilo treba braniti in ji pomagati v njenih težnjah po osamosvojitvi. To pa je spet narekovalo preusmeritev celotne strategije v zvezi s tržaškim vprašanjem. Čeprav Angliji, Američani in Francosi tristranske ite iz mednarodne spodobnosti niso nikdar preklicali, se je poleti 1949 začelo zakulisno razpravljanje, kako rešiti tržaško vprašanje, ne da bi bili pri tem Italija ali Jugoslavija preveč oskodovali. S tem se je začela podvse zapletena in dolga diplomatska igra, ki je na koncu privedla do podpisane londonske memoranduma (1954), ki je dodelil cone A Italiji, cone B pa Jugoslaviji. Osmisliki sporazuma so dali leta 1975 tje «zaključni» rešitvi pečat dokončnosti. Gre za enega redkih primerov miroljubne poravnave hudega teritorialnega spora med dvema državama, kar je seveda spodbudilo mnoge zgodovinarje in politologe, da so se v svojih delih posvetili razlavljanju in razmišljanju o diplomatskem in političnem procesu, ki je privedel do tega rezultata. Naj se pri tem samo spomnimo na dela Boredana Novaka, Jean Baptista Durosella ali Johna C. Cambella.

De Castro se v svoji dolgi razpravi seveda poslužuje vseh omenjenih tekstov in se z njimi (posebno z Novakom in Durosello) tudi kritično soča, čeprav črpa smog za svoje pripovedovanje kot smog reki iz doslej še neizrabljenih (in povprečnem raziskovalcu tudi nedostopnih) rimskih virov. Pri tem je njegovo stališče do italijanske diplomatske akcije povsem nekritično. V vsaki njuni potezi od krivice pozitivne plati in nikoli ne podvomim, da v odločitvah trenutnih ni bila najbolj smotrna in izrazita. Nikoli se ne sprašuje, zakaj ni dosegla boljših rezultatov, zakaj je v nedolgi zavlačevala pogajanja, ki bi jih bilo mogoče rešiti že prej in si izbrala nekaterih koncesij, ki so jih bili Jugoslovanci pripravljeni dati. Dejstvo, da italijanski diplomati (razen nekaterih posameznikov) niso videli ali trčili narodnostnih pravic, dobri ali slabi volje italijanskih oblasti. Politično nasilje naslednjih desetletij je povzročilo, da se je primorsko ljudstvo med drugo svetovno vojno množično pridružio jugoslovanskemu narodnoosvobodilnemu boju in s tem samim delanjem tudi odprlo vrnitev revizije repalske meje. Opirajoč se na vstajo in odpor širokih ljudskih mas so partizanske sile zelo zadržano zahtevale za novo mejo, v pripravi, da gre za teritorialno celoto, ki ni mogoče dobiti, kljub njeni etnični raznolikosti.

O tem, da je treba mejo med Italijo in Jugoslavijo na novo začrtati, ki bi bila pripravi tudi zavezniški, ki so proti koncu vojne govorili o internacionalizaciji Trsta, saj se jim je zdelo, da bo obstajalo lažje zahtevati, le če ostane v tesni zvezi s svojim balcanskim in podonaskim zaledjem. Tako te načrte je kaj kmalu sprejelo prebranje, da Tito vedno tesneje sodeluje s Stalinom in strah pred razširitev sovjetske influence sfer preko meja, ki so ji bile določene na Jalti. Že marca 1945 je tako Churchill zapisal, da je treba odločiti podpirati Italijo proti Jugoslaviji in zastopati njene koristi v teritorialnem sporu okoli Trsta, ki se je že nakazoval med obema jadranskimi sosedoma. Posledica te odločitve je bila, da so se Angliji in Američani odločno postavili po robu jugoslovanski upravi mesta, potem ko je partizanska armada 1. maja 1945 osvojila, in prisilila Trsto, če čez 40 dni, da umakne svoje čete vsaj iz dela sponnega področja. To politiko so zagovarjali z jurističnimi in strateškimi razlogi: Trst so hoteli dobiti v svoje roke zato, ker se jim je zdel potreben za vzdrževanje zvez s lastnimi četami v Avstriji, obenem pa tudi zato, ker naj bi po njihovem imela pravico odločati o dokončni usodi Julijske krajine šele mirovna konferenca. V resnici pa je šlo za povsem politično gesto, ki je težila k temu,

citiral Herderja, ponavlja De Castro dve stoletja staro in že nekoliko izguljeno kritiko, da so Slovenci «miroljubno, kmečko, delavno ljudstvo» in to svojo ugotovitev še podpre s trditvijo, da so Istrani u. Tržanci nanje gledali z občudovanjem, kot na nekakšne dobre «divjake» Rousseaujanskega tipa. V vrsti stereotipov tudi ne more manjkati omemba «panslavizma», ki po De Castro v bistvu zaznamuje celotno tržaško vprašanje od samega začetka narodnih trenj med Italijani in Slovenci v 19. stoletju pa do druge svetovni vojni. Kajti, ali ni že leta 1838 Mihail Petrovič Pogodin zagotavljal, da pripada bodočnost Slovanom, ki da bodo prej ali slej dali čuti Evropi svoje težo? (str. 28) Znače panslavizma najde nato De Castro v vsaj tržaški zgodovini. Tako na primer ugotavlja, da je bilo v Trstu leta 1910 kar 80% državnih uradnikov Slovencev. Seveda gre tu za posledico socio-ekonomskih razmer, pa vendar ne smemo kar tako mimo sumati, da imamo opraviti s prefinjenim panslavističnim načrtom (str. 36). Decembra 1917 objavijo «Izvestija» tajni londonski pakt iz aprila 1915, v katerem so Anglija, Francija in Rusija obljubile Italiji – če stopi v vojno na njihovi strani – Trst, Tridentino in Dalmacijo. Eden od vzrokov te obljube? Pokazati slovenskemu svetu, da boljše stvari ne nameravajo zavreči caristične politike, ki je temeljila na stalnem podpiranju Slovanov. (Str. 53) Nemška zaseda Trsta leta 1943, kolaboracija dobrnega dela italijanskega meščanstva, upor slovenskih in italijanskih Judskih množic? Spopad med italijanskim, pangermanizmom in panslavizmom (str. 299). Stalin leta 1948 ne odgovori na tristransko molso, s katero predlagajo zahodni zavezniki, naj velike sile vrnejo STO Italiji? Zvest je v prvi vrsti svojim «splošnim panslavističnim principom» (str. 260). Rusija tudi pozneje podpira Jugoslavijo v boju za Trst? Pač v imenu svojega hitenja A Italiji, cone B pa Jugoslaviji. Osmisliki sporazuma so dali leta 1975 tje «zaključni» rešitvi pečat dokončnosti. Gre za enega redkih primerov miroljubne poravnave hudega teritorialnega spora med dvema državama, kar je seveda spodbudilo mnoge zgodovinarje in politologe, da so se v svojih delih posvetili razlavljanju in razmišljanju o diplomatskem in političnem procesu, ki je privedel do tega rezultata. Naj se pri tem samo spomnimo na dela Boredana Novaka, Jean Baptista Durosella ali Johna C. Cambella.

De Castro se v svoji dolgi razpravi seveda poslužuje vseh omenjenih tekstov in se z njimi (posebno z Novakom in Durosello) tudi kritično soča, čeprav črpa smog za svoje pripovedovanje kot smog reki iz doslej še neizrabljenih (in povprečnem raziskovalcu tudi nedostopnih) rimskih virov. Pri tem je njegovo stališče do italijanske diplomatske akcije povsem nekritično. V vsaki njuni potezi od krivice pozitivne plati in nikoli ne podvomim, da v odločitvah trenutnih ni bila najbolj smotrna in izrazita. Nikoli se ne sprašuje, zakaj ni dosegla boljših rezultatov, zakaj je v nedolgi zavlačevala pogajanja, ki bi jih bilo mogoče rešiti že prej in si izbrala nekaterih koncesij, ki so jih bili Jugoslovanci pripravljeni dati. Dejstvo, da italijanski diplomati (razen nekaterih posameznikov) niso videli ali trčili narodnostnih pravic, dobri ali slabi volje italijanskih oblasti. Politično nasilje naslednjih desetletij je povzročilo, da se je primorsko ljudstvo med drugo svetovno vojno množično pridružio jugoslovanskemu narodnoosvobodilnemu boju in s tem samim delanjem tudi odprlo vrnitev revizije repalske meje. Opirajoč se na vstajo in odpor širokih ljudskih mas so partizanske sile zelo zadržano zahtevale za novo mejo, v pripravi, da gre za teritorialno celoto, ki ni mogoče dobiti, kljub njeni etnični raznolikosti.

Res je, da je Kvaternik (skupaj z Mazzinijem) prvi v Italiji govoril o meji na Soči; mislim pa, da ni zmotna ugotovitev, da imajo Slovenci spodnji del Soče za svojo etnično mejo, ne zaradi kart iz prejšnjega stoletja in spisov hrvaških nacionalistov, temveč preprosto zato, ker se ob tej vodni črti začneja ozemlja, vzhodno od katerega so kompaktno naseljeni. So seveda ne pomeni, da ni srečati tudi tostran Soče – se posebej v obalnem pasu – večjih ali manjših italijanskih etničnih skupin, vendar gre za področja, katerih zaledje je povsem slovensko ali hrvaško in ki so pogosto pravi živinski okoli v slovenskem morju. Vse tri etnične skupine so med seboj prepleteno na tako čenovit način, da je najbolj pošteno priznati, da med njimi ni mogoče poizkusiti povsem pravilne etnične meje. Iz tega pa izhaja sklep, da je kompromis nujen in da je treba v tako težkih razmerah ne toliko ločevati ozemlja, kolikor združevati ljudi.

Avtor se je do tega prepričanja dokopal, saj razglasa na platnicah: «Ta knjiga je bila napisana zato, da bodo mladi lahko spoznali zavzeto akcijo, ki jo so po drugi svetovni vojni izvršili italijanski politiki in diplomati za Trst in Julijsko krajino. Napisana je bila tudi zato, da Italijani in Slovenci, ki žive v tej deželi, spoznajo v kolikšni meri lahko njihova sprava koristi narodoma, ki ju je zgodovina za vedno združila. Ni mogoče zanikati, da bi avtor ne želel, pisati svoje knjige v duhu Splošne, s katerim ponavlja, da se tisti, ki se loti zgodovinskih dogodkov ne sme «jokati, smejati, sovraživati, temveč, da mora razumeti. Na žalost se mu ta napor pogosto ne posreči, vsaj glede onosa do Slovencev pod Italijo, ki mu skozi celotno pripovedovanje ostajajo tuje, s katerim ne najde in ne najde prave stične točke. Kakor smo že rekli, je o njihovi politični in kulturni zgodovini pred prvo svetovno vojno izredno skopo obveščeno. Koprar, Presheren (sic), Bleiweis so edina imena iz njihove

ve kulturne preteklosti, ki se mu jih zdi vredno omeniti. O njihovi razmerah pod fašizmom med obema vojnama poroča na nekoliko bolj razčlenjen način in pri tem ne skriva svojega odklonilnega stališča do Mussolinijevnega režima, vendar se pogosto zaplete v sodbe in formulacije, ki, vsaj za slovenska ušesa, zvene nekoliko čudno. Ko na primer trdi, da je treba problem italijanske politike do Slovanov med obema vojnama «demitizirati» (str. 114) in ko nedolžno ugotavlja, da «Slovenci» kot jezikovno skupnost niso preganjali, če se niso upirali svojemu raznarodovanju» (str. 115).

Kar se tiče omenjenega «upora», so njegovi podatki izredno skopi, netočni in v bistvu pogojeni od pamfletov zloglasnega fašističnega časnikarja Virgilia Gayde. Pri tem je zanimivo, da se mu zdi vredno polemizirati z Bogdanom Novakom (str. 99, op. 138), ki je v svoji razpravi o Trstu označil Gaydovo knjigo: «La Jugoslavia contro l'Italia: documenti e rivelazioni». Rim, 1941 kot «characteristically Fascist book». Po De Castro ni znanstveno, če odpraviti knjige s površno oznako, da so fašistične, ne da bi objektivno pregledal njihovo vsebino, medtem ko sprejme vse, kar prihaja s slovenske strani, kot suho zlato. Ne trdim, da bi bilo treba prevzeti brez pridržkov vsako vrsto, ki so jo napisali jugoslovanski zgodovinarji, mislim pa, da bi bilo resno se vsaj semantiki z njimi. Tako npr. v De Castrovi obilni bibliografiji ni ne Duha ne slaba, o temeljnih knjigah Milice Kacin, Whincence, Gleda Gaydovega pisanja, bi bilo prav, da bi si De Castro ogledal, kaj so o omenjenem časnikarju puščale same fašistične oblasti v dosjeju, ki je shranjen v ducejevem osebnem arhivu (Segreteria particolare del Duca, Archivio centrale dello Stato, Roma). Ko bi se poglabil tako v knjige slovenskih znanstvenikov, ki so raziskovali medvojne razmere na Primorskem, in se obenem prepričal o vrednosti Gaydejevega pisanja, bi morda ne trdil, da je jezikovna asimilacija proti koncu fašističnega obdobja že toliko napredovala, da so odpor ntile «mislili, ki so bile mor-

ro se pozabljeno kmečko idilo. Rodila se je zamisel o časnikarji oziroma literarni nagradi. Tako je Sergio Midani leta 1978 dobil nagrado za mesečno revijo «Il vino». V naslednjem letu je nagrada postala literarna in za knjigo «Paese perduto» je nagrado dobil Dino Coltro. Leta dni kasneje je bil Giuseppe Lisi nagrajen za knjigo «Il regolo». V letu 1981 je furlanska pisateljica Gina Marpillero dobila nagrado za roman «Essere di paese», lani pa Mario Rignoni Stern za knjigo «Omni, boschi e api». Letos je bil nagrajen za drobno knjižico siciljskih pregovorov znan pisatelj Leonardo Sciascia.

Industrijskem je pa taka investicija še bolj pomembna od običajne časopisne, radijske, televizijske ali plakatske reklame. Ko so takoj po drugi svetovni vojni zgradili nebotični Pirelli v Milano, ki je bil zares nekaj edinstvenega, so v tem velikem mednarodnem podjetju, ki ima tovarne in prodajalne svojih proizvodov po vsem svetu, izračunali, da so v pičlih šestih letih bogato plačali za izdatkom za to sodobno palačo (ki jim je, med drugim, služila za njihove urade) brezplačno reklamo v vsem svetovnem časopisju, se zlasti v strokovnem.

Nazbrj je na nekaj podobnega mislila tudi Gigliola Nonino, lastnica žganjarne v Percotu, malem kraju blizu Manzana, v videmski pokrajini. Žganjarna Nonino je zelo znana ne samo v naši deželi, marveč v vsej državi, zato ker v njej pridelujejo posebna žganja iz raznih sort tropin. Ne zadovoljuje se samo z navadnimi tropinami, sortirajo jih in pošiljejo, kjer se to da, tropine posebnost in na trg so se plasirali tudi zato, ker so dali umetnikom napraviti več samo po sebi privlačno steklenico, ki jo potem lahko doma uporabi kot dekorativni predmet. Vsteklenuje tudi žganje iz tropin pi-kolita in poznaveali pravijo, da je to žganje, katerega stekleničica stane več deset tisoč lir, zares nekaj posebnega.

Podjetja Gigliola Nonino se seveda dobro pozna s tistimi, ki vedo, kje se v Furlaniji piše dobro in kje se dobro je. Časnikar Isi Benini, pisatelj in kritik Elio Barbolini, poleg njiju pa se pisatelj Mario Soldati, ocenjevalec vina, in časnikar Luigi Veronelli, so v pogovoru z njo že pred leti menili, da je treba na kak način ovrnoditi vino, domačo hrano, zaradi industrijskega razvoja sko-

da že oblikovane v italijansčini in ne več v slovensčini (str. 131). V istem tonu, ki izvirja iz nepoznavanja ljudi in razmer, je zapisanega še marsikaj. Naj samo omenimo zanimivo, a bistveno ne- ločno trditve, da je drugi tržaški proces bil posledica prvih slavo-komunističnih infiltracij v Trstu (str. 142) ali pa, da so Rusi med vojno vodili eno samo politiko: tako, ki je težila k uničevanju četnikov in k podpiranju partizanov, zato da bi ti po vojni ustvarili komunistično državo (str. 150). Avtor tudi ni povsem prepričan, ali je bila Churchillova odločitev, da odtegne svojo pomoč četnikom in jo prenese na partizane, povsem razumna in poštena, saj je na primer, po njegovem, «BBC pripisovala partizanom četniška vojna dejanja» (str. 152).

Pa tudi če stopimo na druga področja, ki se neposredno ne tičejo odnosov med Slovenci in Italijani ob Jadranu, naletimo na nekoliko čudne izjave. Tako na primer na trditve, da se stari Avstriji, kljub stoletnim naporom, nikdar ni posrečilo ponemčiti Trsta; o teh naporih pa, da povemo po pravici, najbolj obveščena zgodovina ničesar ne ve (str. 42). Iz takih in podobnih trditev bi se dalo sklepati, da avtorji niso povsem iskrene razmere v habsburški monarhiji. De Castro tudi z gotovostjo zatrjuje, da tržaško pristanice ni gospodarsko odvisno od svojega naravnega zaledja, češ da gre za iluzijo, ki jo pogojuje geografska lega Trsta, ne pa ekonomsko nujna. Ta, da je bila pod Avstrijo umetno ustvarjena. Ni mogoče zanikati, da ni stara Avstrija podpirala s marsikaterimi privilegiji obstoja in rasti svojega poglavitnega pristanišča. Vendar z neodvisnostjo Trsta od njegovega zaledja le ne gre pretiravati. Kajti v tem primeru bomo morali tudi ugotoviti, da ekonomsko zgodovina italijanskega Trsta ne odgovarja nikakršnim naravnim zakonom, ampak je povsem pogojena od političnih računov: to pa bi nas privedlo do presenetljivega sklepa, da ni v bistvu Trst, komur potreben, temveč da je samo himera dveh nasprotnih nacionalizmov (str. 233, 234).

JOŽE PIRJEVEC

LEPA IN KORISTNA PODBDA ŽGANJARSKEGA PODJETJA V FURLANSKEM PERCOTU

Literarna nagrada Nonino «Risit d'aur» ali vračanje k pozabljenim vrednotam

Letos je nagrado dobil pisatelj Leonardo Sciascia za drobno knjižico siciljskih pregovorov Sciascia je znan tudi slovenskim bralcem po svoji knjigi «Sovji dan» v prevodu Cirila Zlobca

Ro se pozabljeno kmečko idilo. Rodila se je zamisel o časnikarji oziroma literarni nagradi. Tako je Sergio Midani leta 1978 dobil nagrado za mesečno revijo «Il vino». V naslednjem letu je nagrada postala literarna in za knjigo «Paese perduto» je nagrado dobil Dino Coltro. Leta dni kasneje je bil Giuseppe Lisi nagrajen za knjigo «Il regolo». V letu 1981 je furlanska pisateljica Gina Marpillero dobila nagrado za roman «Essere di paese», lani pa Mario Rignoni Stern za knjigo «Omni, boschi e api». Letos je bil nagrajen za drobno knjižico siciljskih pregovorov znan pisatelj Leonardo Sciascia.

Literarna nagrada «Risit d'aur» je sčasoma postala nekaj, kar si italijanski pisatelji želijo dobiti, se posebej zato, ker se o tej nagradi veliko piše in govori v italijanskih sredstvih javnega obveščanja. Nagrada sama na sebi ni obilna, pet milijonov lir, vendar pa je zaželjena, posebno v trenutku, ko govorimo vedno bolj o povratku v naravo, ko se zanimamo za pozabljene vrednote, za pozabljene korenine. Leonardo Sciascia je v knjižici z naslovom «Kermesse» zbral stare pregovore, ki jih pripovedujejo še vedno ljudje na podeželu okrog Recalmuto, vasi- ce, v kateri se je rodil. Dejal je, da izhajajo iz iz kmečke kul- ture, da se k njej vračamo potem, ko smo se okopali v vabljivi indus- trijski kulturi. Ji pa nas ni zado- voljilo. Dejal je tudi, da bo na- dležal z zbiranjem teh pregovorov in da se bo ta knjiška nadležala dokler bo zmogel kaj napisati.

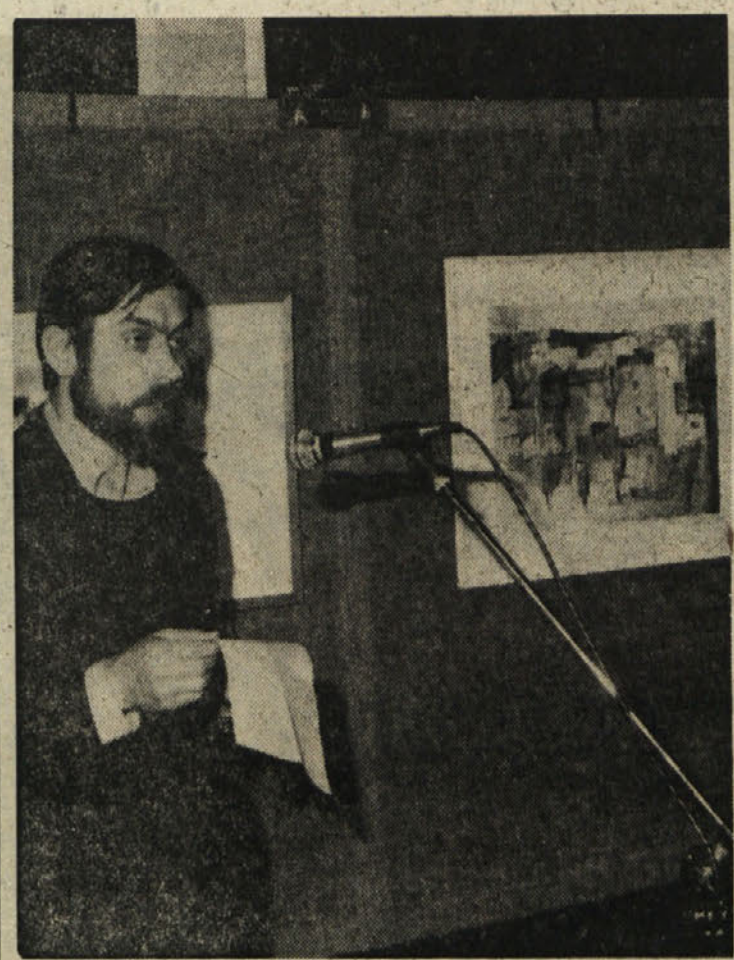
Leonardo Sciascia je znan tudi slovenskim bralcem. Pred dvajseti leti je Ciril Zlobec prevedel njegov roman «Il giorno della ci- vetta», ki je dobil v slovensčini naslov «Sovji dan». Knjiga je ta- krat izšla v zbirki «Skoljka» pri Mladinski knjižnici. Sciascia nam je povedal, da so mu prevedli neka- tera dela tudi v srbohrvaščino, da ima z Zlobcem še vedno dobre stike, da se zanima tudi za kul- turo jugoslovanskih narodov in da mu je od vseh pisateljev najbolj všeč Ivo Andrić.

Ker poznamo njegovo angaža- nost tudi na moralno-političnem področju, saj so znani njegovi po- segi v času igrabitve Alda Mora in tudi njegovo stališče nasproti siciljski mafiji, smo ga vprašali, kdaj kdaj policija izsledila mo- rilce generala Dalla Chiesa. Bil je skeptičen v svojem odgovoru, kaj- ti mafija ne pusti nikdar za seboj

PETER KREČIČ NA ODPRTJU HLAVATYJEVE RAZSTAVE

«Vse svoje slikarsko delo podrejal etičnemu načelu»

Hlavaty se z umetnostjo ni poigral, svoje izurjenosti ni zlorabljal

Prof. Peter Krečič govori na odprtju Hlavatyjeve razstave

Na petkov otvoritvi razstave del Roberta Hlavatyja v dvorani Prosvetnega doma na Opčini je o pred letom dni preminulem u- metniku spregovoril umetnostni zgodovinar Peter Krečič, ravnatelj arhitekturne muzeja v Ljubljani. Dejal je med drugim:

Pričujoča razstava je spomin- ska razstava, pripravljena ob ob- letnici smrti dr. Roberta Hlavaty- ja, umetnika in zdravnika. Prav je, da so se ga ob tej obli- tni spominili predvsem njegovi najbližji openski rojaki in še bolj prav je, da so se mu želeli od-

dožiti s temeljitejšo retrospekti- vo razstavo, ki naj ga predstavi v njegovih najboljših kvalitetah. In ker gre za spominjanje na u- metnika, mi dovolite, nekaj mojih spominov nanj, čeravno vas je med vami mnogo več, ki ste ga dalj in globlje poznali.

Spoznal sem ga pred 12 leti, tu v bližnji Sežani, kjer je v pred- dverju hotela Tabor razstavljal nekaj akvarelov. Njegova brat- rova poteza izurjenega akvareli- sta me je prevzela in malo raz- gledan, kot sem bil, tudi nisem vedel, da sem bil prav gotovo

priča enemu njegovih slikarskih viškov, pravzaprav njegove umet- niške sinteze v trenutku, ko je naj- popolneje združil slikarsko teh- nično znanje in življenjske izkušnje, ko se je povzpel nad vsakršna vprašanja usmeritve, stila, razvo- ja in kolikor je še teh umetnostnih kategorij, prilagojenih modernemu umetniškemu tekmovanju in kon- junkturi. Slika je samo še iz čis- tega veselja do ustvarjanja, brez na videz visoko postavljenih čis- ljev, vselej z opravičilo, češ, saj sem samo zdravnik in kot slikar amater. Še za življenja sem mu večkrat oporekal in ga prepri- čeval, da je njegova skromnost odveč in naj z amaterizmom ne jemlje vrednosti lastnemu delu, pa ni dosti zalego. Kot mi je pred leti zaupal, si je želel le eno, da bi mi osti ob njegovih akvarelih bili nekoliko bolj plemeniti. V tem sem ga delo prav domel. Ni mi šlo za veliko slikarsko slavo, tudi za denar ne, marveč je vse svoje slikarsko delo podrejal etič- nemu načelu in kot razumen mož je skozi dolgo življenje spoznal, kako krhko in nestalno orodje je slikarski čopič sprito kulturnih nalog v sodobnem razbrzdanim svetu.

Pri tem sem pa je imel Hla- vaty zanimiv slikarski razvoj. Bil je starejši sodobnik Čermigaja, drugoval je s Strelkom Kosovelom v Ljubljani, poznal celo vrsto le- daj drznih mladeničev. Vendar ga vrtnec avantgarde ni potegnil s sabo. Z nekaj razdalje in v opaz- niki izkušnja iz karikature (tj. je ostal vse življenje zvest) se je raje družil s Pavlovcem, hodil sli- kat z A. Bertom Sirkom v Dalmaci- jo, sodeloval v poglavitnih raz- pravih ljubljanskih slikarjev iz generacije Neodvisnih. Ti so mu dali pravzaprav temeljno slikar- sko izobrazbo in silno izhodišče v poetičnem barvnem realizmu. Hlavatyjeva poteza je bila v tis- tem času celo med najbolj dra- matičnim med njimi, toda po vojni, ko so šli nekateri Neodvisni v abstrakcijo, je sam ostal zadržan. Blizji so mu bili slikarski postop- ki, kakršne so gojili po vojni v Trstu, Luba primorska kubna geometrija, ki jo je kot toliko drugih Primorcev privedel skoraj do čiste geometrične abstrakcije, pa vendar zadnjega koraka ni storil in ni prestopil magičnega pra- ga. Pozneje je mešal med akvare- le barve petroleje z namenom, da bi dobil bolj razbujeno, bolj ab- straktno, občutno slikarsko plo- skost (kar se zgodi, ko izhlapi pe- troleji iz te mešanice). Dosegel je spet svojo stvarstveno, kvaliteto ozpo- rednico informalne slikarstva, ki pa je prav gotovo ni mogoče preglasiti za informelso.

Potem nastopi, kot sem povedal, doba starostne zrelosti, glob- lega slikarskega spoznanja, ki od- seva v posebno občuteni, v pose- be čas in vzdviže postavljene po- dobi Krasa; Krasa v tistih po- sednih časih, ko je nad gmajna- mi odvislo sivo jutro, ko se me- gle dvigajo iz redkih snežnih krp.

Morda se komu zdi, da za vse- mi temi deli ni bilo trpljenja in boja za izraz in kvaliteto, vsaj takšnega ne, ki ga kažejo neka- tera dela iz svetovne in domače umetnosti. Pa ni bilo tako. Hla- vaty se ni poigral; svoje izur- jenosti ni nikoli zlorabljal za nič- vredni slikarski blisk. Nasprotno, od samega začetka, ko je v sebi tehtal zdravnik in slikarja, se odločil za zdravnik in se vse življenje boril za slikarja in ne sa- mo za slikarja, pač pa tudi za umetnika z neverjetnim občutkom za etiko umetništva, ki se je ne da kar prestatiti iz prvega po- kljica marveč po odkritju in z usako sklop trepetati zanj.

MARKO WALTRITSCH

PETER KREČIČ

Na slovenski obali

(Nadaljevanje s 6. strani)

pozornosti zborovski glasbi doma- čih skladateljev in ljudski pesmi. Na svojem slavnostnem koncer- tu v Kopru zbor sicer ni predsta- vil novega sporeda, temveč se je le- ta razvil na osnovi določenih mejnikov do sedaj prelojene in moramo reči zelo plodne poti. Saj se je zbor, kakor je razvidno, v zelo kratkem času pod vodstvom Mirka Slosarja tehnično in muzi- kalno izboljšal v pomembnega poustvarjalca z visokimi priznanji domače in inozemske strokovne ocene. Slišali smo v njegovih iz- vedbah marsikaj presenetljivo e- stetsko vmerljivost: lepega petja in pristno doživljeno muziciteto, kakršno uspe vzbuditi v svojem najboljšem trenutku le redek diri- gent. Škoda, da prvi del sporeda na tem koncertu ni dosegel že- ljenih kakovosti, ker ni prišlo do potrebne zbratosti in konsenza v koiranju. Manjkala je tudi večja homogenost v glasovnih skupinah in izenačenost celote. Boljši pa je bil drugi del sporeda, posvečen ljudski pesmi.

(Nadaljevanje s 6. strani)

Moč rezijanske

Mario Soldati, predsednik žirije, pa je prav od podpisane na po- dobni slavnosti v Percotu pred- dvema letoma izvedel, da je An- drej Budal že konec dvajsetih let, takoj po izidu prve njegove zbir- ke povesti z naslovom «Salmece

bude, ki bi lahko prišlo k njim iz drugih obmejnih pokraji. Ven- dar besedam ne verjamemo in tudi jih ne poslušamo. Samo dejanja jih lahko prepričajo, in ujanje v spo- znanju, kdo se trudi zanima in kdaj jih čisto dobo.

Če se po končani obnovi ne bo- do v dolini odprla nova delovna mesta, se bo začel drugi val iz- seljevanja, je pristavil.

Zivljenje v Reziji je bilo vedno zelo težko. Ljudje v tej dolini so plesali in peli, da so naj poza- bili. Toda, danes so takšni časi, da skrbi samo s petjem in ple- som ne preženeš več.

revije

PASTIRČEK 4

SPORT SPORT SPORT

V PETEK PRED ŠTEVILNIM OBČINSTVOM V KULTURNEM DOMU V TRSTU

NA PROSLAVI 100-LETNICE TRŽAŠKEGA SOKOLA

Priznanja Primorskega dnevnika najboljšim športnikom

V okviru petkove proslave ob 100-letnici ustanovitve Tržaškega Sokola je bilo nagajevanje najboljših slovenskih športnikov v Italiji po anketi Primorskega dnevnika, v kateri je sodelovalo kar 72 dopisnikov športnega uredništva našega dnevnika. Pokal za najboljšega športnika v letu 1982 je prejel Borov atlet Gorazd Pučnik, za drugo mesto Jadranov košarkar Marko Ban, za tretje pa Krasova namiznoteniska igralca in trener Sonja Milčič. Pokal za najboljšo moštvo pa je prejela slovenska članska združena košarkarska ekipa Jadrana. Pokale in kolajne je izročil glavni urednik našega dnevnika Jože Koren. Na slikah: (zgoraj) Gorazd Pučnik in naš urednik Jože Koren; na večji sliki: vsi nagajenci

SLAVNOSTNI GOVORNIK NA PETKOVI MANIFESTACIJI JE BIL PREDSEDNIK ZŠSDI ODO KALAN

«Naša športna društva in telesnokulturne organizacije so prevzele dediščino, ki so nam jo zapustili Sokoli»

Predsednik ZŠSDI Odo Kalan je na petkovi proslavi v Kulturnem domu imel slavnostni govor, ki ga, zaradi pomanjkanja prostora, objavljamo v skrajšani obliki.

Bratje in sestre Na zdar!

Dovolite mi, da vas pozdravim s tradicionalnim pozdravom sokolov. Ta pozdrav je bil obvezen za vsakega člana sokolske organizacije in je bil vnešen v društveni statut. Dovolite mi istočasno, da pozdravim vse prisotne člane sokolskih društev in da se poklonim spominu vseh tistih, ki so vrnili v poslanstvo Sokola, ki so se borili za uveljavitev te narodno obrambne organizacije, a jih ni več med nami.

Preveč let smo pozabili na sokolsko organizacijo, oziroma ji ni smelo posvečati tiste pozornosti, ki ji pripada. Sokolstvo je bilo gibanje, ki je zajelo vso Evropo in je vzbudilo narodno zavest v vseh tlačenih narodnih podopisnih in vzhodnih Evropo.

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je v Avstriji zmogel nemški liberalni centralizem. To je pomnilo, da je morala biti Avstrija predvsem država z nemškimi nacionalnim početom. Nemški narod so dobili edino koncesijo v obliki deželnih in občinskih avtonomij.

Slovani, ki so živeli v mejah avstrijskega cesarstva, so tako na dli pod najhujši pritisk germanizacije, za njih v Avstriji ni bilo enakopravnosti, pravice na so veljale za nemško buržoazijo.

Kratene najosnovnejših narodnostnih pravic je rodilo povečani odpor proti potlačevanju. Politijske oblasti so dovoljevale le ustanavljanje skromnih kulturnih ali telovadnih društev, ki so tako postala edino središče, kjer se je lahko zbirala nemška mladina. V takem ozračju in s takimi cilji je nastal Sokol.

Prvo sokolsko društvo je bilo ustanovljeno v Pragi leta 1882. Hne so poiskali pri južnih Slovanih, kjer sokol pomeni junaka. Na tak način je telovadba postala sredstvo, s pomočjo katerega so si člani v društvi pridobili potrebne telesne in moralne lastnosti, ki naj skupaj z ustreznimi političnimi prepričanjem ustvari vzor pravilno for miranega Čeha.

Sokolska misel se je med vsemi Slovani razširila kot požar. Jasno je, da avstrijska vlada ni ostala križem rok, ampak da je budno pazila na to gibanje in razvijanje slovenskih narodnostnih teženi tako na Kranjskem kot drugod po slovenskih deželah, na Stajerskem, Koroskem, Goroskem in v Trstu. O prebujanju narodne zavesti nam govori tudi podatek, da je bila leta 1891 ustanovljena prva slovenska članica in sicer v Trstu, kasneje v Mariboru in Šele nato v Ljubljani.

Junija leta 1892 je v Ljubljani poštini uradnik Bernard Jenil zbral somišljenike, ki so se izrekli za ustanovitev telovadnega društva. Sestavili so osmetek pravil in jih predložili vladi v odobritev. Vlada je ta pravila potrdila šele septembra leta 1893, narkar so 1. oktobra istega leta sklicali občni zbor društva, ki so mu dali ime Južni Sokol.

Ustanovitev ljubljanskega Sokola je dala pobudo, da so somišljeniki začeli ustanavljati podružnice ali samostojne organizacije po vsej Sloveniji.

Kaj pa pri nas? Sokolska misel se je tudi v naši pokrajini kaj kmalu razširila. Tako je bilo leta 1892 - torej pred sto leti - ustanovljeno v Trstu društvo Sokol, pet let kasneje na se v Gorici. Pot od ustanovitve pa je bila vse orej kot lahka. Tudi pri nas so skušali avstrijske oblasti zavirati razvoj društev, katerim je bil napisan ali prikrit cilj narodnostno prebujanje.

Osnednje tržaško društvo je začelo ustanavljati podružnice v predmestnih predelih. Iz teh podružnic so v kasnejših letih nastala samostojna sokolska društva. Leta 1912 ali 1923, torej tik pred prvo svetovno vojno, je bila mreža sokolskih društev že zelo razširjena. Sokoli so bili pri Sv. Jakobu, v Rojnu, na Vrdeh, v Križu, v Na-

brežini, na Opčinah, v Mavhrijah in v drugih središčih kraške planote. Pod upravno področje Trsta je takrat spadalo tudi ozemlje tega do Postojne. Sokolska društva so bila združena v osrednje zveze, ki se je imenovala sokolska župa. Zanimivo so podatki iz leta 1913. V tržaški župi je takrat delovalo 1085 članov, od tega je bilo 335 telovadcev, torej 30 odstotkov. Članice je bilo 181, od tega 109 telovadk, torej 60 odstotkov.

Kaj pa je bilo pravzaprav sokolstvo? Iz vsega omenjenega ste lahko ugotovili, da ni bil cilj sokolstva le telesnokulturno udejstvovanje. Telovadba je bila le sredstvo, s pomočjo katerega naj se slovenski živeli med seboj povezuje in v zaveda, da pripada slovenskemu narodu, ki je povsem enakopraven drugim. Vse delovanje sokolskih društev je sodelovalo na teh predpostavkah. To lahko razberemo iz zapisnikov sej in iz mesečnika, ki ga je izdajala tržaška sokolska župa od aprila 1912. do marca 1914. leta.

Visek sokolskega delovanja so bili zlet. Omenil bi le 3. zlet tržaške sokolske župe, ki je bil istočasno tudi zadnji zlet.

Na tem zletu je dr. Oražen, ki je navzoče pozdravil v imeu Slovenske sokolske zveze, med drugim dejal:

«Zbrali smo se tu na prijaznih slovenskih Opčinah, da manifestiramo za sokolsko idejo bratstva, enakosti in svobode, in res sijajno je ta naša manifestacija, kakor je tudi potrebno. Saj je slovenski narod že skoraj pozabil besedo svobode, kajti zapil je orek njih mrzel sovražen veter od severa in zavada in zasušiti so hoteli popolnoma naš slovenski narod. In že so se veselili naši sovragi, da bo konec našega naroda. Toda motili so se.»

Dr. Oražen je bil morda in nehoti prerok. Mrzel sovražen veter se je spremenil v rihar prve svetovne vojne. Oblast, ki je na našem ozemlju nadomestila avstrijsko, nam ni hotela priznati niti tistih narodnostnih pravic, ki smo si jih z muko pridobili pod Avstrijo.

To je bila logika oblasti, ki nam je dolžnih 25 let krojila vsakdanost. Zadržali so misli, da bodo stili odpor naroda, da bi popolnoma izumrl duh sokolstva. A varali so se.

Ogenj odpora je tlel pod pepelom in tudi Sokoli so izbrali v težkem zgodovinskem trenutku pravo pot. 27. aprila leta 1941, ko se je bojni ustroj nacifasizma zdel skoraj nepremagljiv, so se v okupirani Ljubljani sestali: Boris Kidrič, Boris Zihherl in Ales Belcher za komunistično partijo Jugoslavije, Tone Fajfar za krščanske socialiste, Ferdo Kozak, France Šturm in Josip Vidmar kot predstavniki kulture ter Josip Rus za Sokole. O tem dogodku pravi Josip Rus: «V svojem poročilu je Kidrič predlagal ustanovitev vsestranske politične organizacije z imenom Protifasistična fronta, ki naj bi združevala vse ljudske sile v enotni politični organizaciji za o-borovalni odpor proti okupatorju.»

Vedeli smo, da je samo v boju rešitev našega življenja, zato smo se izrekli za predlog. ... Sklepe ustanovnega sestanka sem posredoval naprej. ... V Osvobodilni fronti je sodelovala vsa organizacija. Ni bilo razlik, ki bi se izločilo iz sodelovanja. ... Tako so iz sokolskih vrst izšli tudi prvi partizani, ki so jih mobilizirala društva v Ljubljani in na podeželju.

Nimamo podatkov o tem, koliko članov tržaškega Sokola se je neposredno vključilo v narodnosvobodilni boj, vendar sem prepričan, da se niti tržaški bratje in sestre niso odtegnili odgovornosti, ki jim jo je nalagal boj proti fašističnemu okupatorju.

Boj za svobodo je terjal od vseh tlačenih narodov ogromen krvni danek. Padli so najboljši sinovi, ker so se med prvimi uprli. Njim se moramo zahvaliti, da danes lahko svobodno dihamo, da se lahko izrazimo v svojem jeziku. Vsa to smo danes dosegli, pa čeprav nam se niso bile priznane vse pravice.

Naša športna društva, naše telesnokulturne organizacije so prevzele dediščino, ki so nam jo zapustili Sokoli. Seveda se je delo v športnih društvih spremenilo: telovadba je postala le panoga telesnokulturnega udejstvovanja.

To pa nam ne sme biti opravilo, da krenemo s poti, ki so nam jo začrtali ustanovitelji, staroste, načelniki in vsi člani Sokola.

Zivimo in delamo na narodnostno ožroženem področju. Na narodnostno ožroženem področju, da še niso bile ugotovljene tiste pravice, ki so nam bile načelno priznane v republiki ustavi, pa čeprav je minilo že 40 let od padca fašizma.

Tudi mi, športniki in športni delavci, sestavni del slovenske manjšine v Italiji, se moramo zavedati tega zaključujočega stanja. Ne smemo dopustiti, da bi se nadaljevalo raznarodovanje. Zaradi tega moramo stiliti in uveljaviti naše vrste. Naš cilj ne sme biti le športna znatja, ampak vzgojitev narodno zavednega človeka, saj le s takim gledanjem na telesno kulturo bomo dokazali, da smo vredni dediščine, ki so nam jo zapustili Sokoli.

Radio Vizija

Nedelja, 23. januarja 1983

ITALIJANSKA TV Prvi kanal	18.35 Nove dogodivščine Olivera Twista 19.00 TV dnevnik 19.15 Deželni šport 19.35 Concertone 20.30 Sport na tretjem kanalu 21.30 Pogovor o današnjem času 22.00 TV dnevnik 22.20 Mesta Italije 22.30 Nogometno prvenstvo A lige	JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana	8.30 Poročila 8.35 Živ živ. 9.30 Človek in pol - nadalj. 10.25 Kitzbuehel: Slalom za moške, prenos prvega teka 11.40 Oddaja za stik z gledalci 12.00 Ljudje in zemlja 12.55 Slalom za moške, prenos drugega teka 14.00 Poročila 14.00 TV kasete: Novi fosili 14.35 V areni življenja: Janez Milčinski 15.35 Izgubljeno obzorje Shangrila, ameriški film 17.30 Naš kraj: Jevnica 17.45 Športna poročila 18.00 Sestavek v nebotičniku 18.55 Ne prezrite 19.10 Risanika 19.23 TV in radio nocoj 19.25 Zrno do zrna 19.30 TV dnevnik 19.55 Vremenske razmere 20.00 Okupacija v 26 slikah, zaključno nadaljevanje 20.50 Alan Sivil 21.10 Športni pregled 21.40 Živeti z naravo, dokumentarna serija 22.25 Poročila	Koper 16.30 Z nami pred kamero 16.45 Svetovno prvenstvo: slalom moških 19.00 Priljubljeno tišino 19.30 TV D - Stičiče 20.15 Osvoboditev - celov. film 21.45 Sedem dni 22.00 Cigani Ivanovič	Zagreb 17.35 Zabavni program 18.55 Risanika 19.30 TV dnevnik 20.00 Agresorji v miru, TV nadaljevanje 21.10 Športni pregled 21.40 Potopisi 22.10 TV dnevnik
--	---	---	--	---	--

TRST A
8.30, 13.00, 14.00, 19.00 Poročila:
8.30 Kmetijska oddaja: 9.00 Maša
9.45 Veliki orkestri: 10.00 Maša
10.30 Maša
10.35 Veliki orkestri: 11.00 Sestane
11.15 Nabožna glasba:
11.45 Vera in naš čas: 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji: 12.30 in 13.20 Glasba po željah: 14.10 Nedeljski zvon: 14.40 Šport in glasba: prenos 2. n. n. športnih prireditelj: 15.30 Šport: 17.15 Posnetek proslave ob stoletnici Sokola na Tržaškem.

KOPER
(Slovenski program)
7.15, 8.00, 14.00 Poročila: 7.00 Jutranja kronika: 7.15 Veselo v nedeljsko dopoldne: 7.30 Za zdravje: 8.07 Kinopred - objave: 8.10 Šport slovenskih ljudskih pesmi: 8.30 Polje, kdo bo tebe ljubil: 13.00 Na valu Radia Koper - Sosednji kraji in ljudje: 13.45 Glasba po željah: 15.00 Radio Koper na obisku: 15.15 Orkester Freddie Hubbard: 15.30 Domača rock scena: 16.00 Primorski dnevnik: 16.30 Naša pesem '82: 17.00 Za vsakogar nekaj.

KOPER
(Italijanski program)
7.30, 12.30, 18.30 Radijski dnevnik: 10.30, 13.30 Poročila: 6.00, 9.00 Glasba za dobro jutro: 7.15 Horoskop: 8.30 Popevka tedna: 8.32 Country music: 9.30 Luciano: vi dopisniki: 10.00 Besede in glasba: 10.32 Glasbeni kotiček: 10.40 Mozaik: 10.40 Mozaik: 11.30 Kim, svet mladosti: 12.00 Programi prihodnjega tedna: 12.10 Glasba po željah: 12.50 Nadravnimo z...: 14.30 Glasbeni oddaja: 16.30 Vrtljak jugoslovanskih motivov: 17.45 Glasbeni dnevnik: 18.30 Športna nedelja: 18.45 Slišimo se jutri in zaključek sporeda.

RADIO 1
8.00, 10.12, 13.00, 17.00, 19.00 Poročila: 7.00 Glasba za praznični dan: 7.58 Zeleni val: 8.50 Naša

TEDENSKI PREGLED JUGOSLOVANSKE TELEVIZIJE

TOREK, 25. januarja 1983 LJUBLJANA	9.00, 10.05, 13.25 Zimski spored za dijake: 17.30 Poročila: 17.35 Grdina v lisihih hišah: 17.55 Naši zbori: 18.25 Notranjski obzorik: 18.40 Plezali - jugoslovanski kratki film: 18.55 Knjiga: 19.10 Risanika: 19.24 TV in radio nocoj: 19.26 Zrno do zrna: 19.30 TV dnevnik: 19.55 Vreme: 20.00 Sinovi in ljubimci: 20.55 Življenju naproti - dokumentarec meseca: 21.40 V znamenju.	18.40 Mozaik kratkega filma: 19.25 TV in radio nocoj: 19.26 Zrno do zrna: 19.30 TV dnevnik: 19.55 Vreme: 20.00 Pričevanja o Edvardu Karmelju: 20.40 Film tedna: Agonija 1. del.	KOPER 13.30, 16.30 Odprta meja: 17.00 Z nami pred kamero: 17.05 TV D - Novice: 17.10 TV sola: 18.00 Film - ponovitev: 19.30 TV D - Stičiče: 20.15 Glasgov - dok. film: 21.15 Turistični vodič: 21.25 TV D - Dames: 21.40 The collaborators - serijski film.	ČETRTEK, 27. januarja 1983 LJUBLJANA	9.00, 10.05, 14.00 Zimski spored za dijake: 12.10 Smuk za moške - prenos: 16.30 Poročila: 16.40 Smuk za moške - posnetek z Bjelašnice: 17.25 Vesolje: 18.25 Podravnski obzorik: 18.40 Mladi za mlade: 19.26 Zrno do zrna: 19.30 TV dnevnik: 19.55 Vremenska napoved: 20.00 Pričevanja o Edvardu Karmelju: 20.40 Tednik: 21.40 Zvoki godal.	KOPER 13.30, 16.30 Odprta meja: 17.00 Z nami pred kamero: 17.05 TV D - Novice: 17.10 TV sola: 18.00 Smuk za moške: 18.00 Smuk za moške - posnetek z Bjelašnice: 18.25 Vesolje: 18.25 Podravnski obzorik: 18.40 Mladi za mlade: 19.26 Zrno do zrna: 19.30 TV dnevnik: 19.55 Vremenska napoved: 20.00 Pričevanja o Edvardu Karmelju: 20.40 Tednik: 21.40 Zvoki godal.
---	---	---	---	---	--	---

Ponedeljek, 24. januarja 1983

ITALIJANSKA TV Prvi kanal	13.30 Prostor za šport 13.00 Knjižne novosti 13.25 Vremenske razmere 13.30 TV dnevnik 14.00 Marco Polo 15.30 Vrnitev v Benetke 16.00 Severno in Baltično morje 16.00 Razprava o nedeljskih športnih dogodkih 16.30 Posebna oddaja iz parlamenta 17.00 TV dnevnik - Flash 17.05 Neposredni prenos preko tvoje antene 17.10 Nils Holgersson - Risanke 17.30 Vsi za enega 18.20 Kulturna oddaja 18.50 Varietjski spored 19.45 Almanah jutrišnjega dne 20.00 TV dnevnik 20.30 Gospa Eva - film 22.00 TV dnevnik 22.10 Filmi, ki jih boste videli na velikem zaslonu 23.10 Dnevnik - Danes v parlamentu in Vremenske razmere	JUGOSLOVANSKA TV Ljubljana	9.00, 10.05, 13.30 Zimski spored za dijake 16.25 Kmetijska oddaja 17.25 Poročila 17.30 Mali odred, otroška namizanka 18.00 Človekovo telo: Bolečina 18.25 Obzorik 18.45 Podium: Zarko Lavšević 19.15 Risanika 19.24 TV in radio nocoj 19.26 Zrno do zrna 19.30 TV dnevnik 19.55 Vremenska napoved 20.00 Piranski glasbeni večeri 20.30 Plexus solaris, TV pesnitve 21.00 Mednarodna obzorja	Koper 13.30, 16.30 Odprta meja 17.00 Z nami pred kamero, oddaja v živo 17.05 TV D - Novice 17.10 TV sola 18.00 Film - ponovitev	Drugi kanal 12.30 Oddaja o zdravstvu 13.00 TV dnevnik ob 13. uri 13.30 Ponedeljsko srečanje 14.00 Tandem 14.50 Krvoločni svet živali, dok. film 15.50 V studiu 16.00 Vzgljona oddaja 16.30 Planet, programi z vsega sveta 17.30 Dnevnik - Flash 17.35 Iz parlamenta 17.40 Glasbena oddaja 18.25 Prosti kotiček 18.40 Šport na ekranu 18.50 TV film, Včeraj v magični palači 19.45 TV dnevnik 20.30 Vrnitev v Brideshead, film 21.25 Dogodki in problemi časa 22.25 Basil in Sybil, TV film 22.50 Protestantizem 23.15 Handikapirani v svetu 23.15 TV dnevnik	Drugi kanal 12.30 Oddaja o zdravstvu 13.00 TV dnevnik ob 13. uri 13.30 Ponedeljsko srečanje 14.00 Tandem 14.50 Krvoločni svet živali, dok. film 15.50 V studiu 16.00 Vzgljona oddaja 16.30 Planet, programi z vsega sveta 17.30 Dnevnik - Flash 17.35 Iz parlamenta 17.40 Glasbena oddaja 18.25 Prosti kotiček 18.40 Šport na ekranu 18.50 TV film, Včeraj v magični palači 19.45 TV dnevnik 20.30 Vrnitev v Brideshead, film 21.25 Dogodki in problemi časa 22.25 Basil in Sybil, TV film 22.50 Protestantizem 23.15 Handikapirani v svetu 23.15 TV dnevnik
--	---	---	---	---	--	--

V okviru današnje oddaje «Odprta meja» bodo med drugim na sporedu tudi naslednje vesti: SPETER - Benečanski kulturni dnevi

GORICA - Pokrajinski kongres KPI
OPČINE - Deželni kongres SSK
TRST - Stoletnica SOKOLA
GRADEZ - Prosta plaža
GORICA - Mestni stražnik
OPČINE - Razstava Hlavaty
KRIZ - Razstava Clari ob koncu pa se pregled zamejske športne dejavnosti.

19.30 TV D - Stičiče
20.15 Serijski film
20.45 Italija z neba, dokumentarni film
21.25 Turistični vodič
21.35 TV D - Dames
21.50 The collaborators, serijski film
Ob koncu lepota kirurgija

TRST A
7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 17.00, 19.00 Poročila: 7.20 Dobro jutro po naše: 8.10 Almanah: 8.45 Glasbena matineja: 10.10 S koncertneja in opernega repertoarja: 11.30 Poljedniški razgledi: 12.00 Gledališki glasovi po stezah slovinov: 13.20 Gospodarska problematika: 14.10 Roman v nadaljevanjih: M. Kranjec: «Stric so mi povedali»: 14.30 Glasbene skice: 15.45 Naš jezik: 15.00 Veselo športno popoldne: 17.10 Mi in glasba: 18.00 Od Mila do Devina: 18.30 Priljubljeni motivi.

RADIO 2
6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 11.30, 12.30, 13.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30 in 19.30 Poročila: 6.00: 8.45 Jutranja oddaja: 9.32 Oddaja za stik s poslušalci: 10.13 Govoreča plošča: 12.10 Deželni program: 12.48 Glasbeni efekt: 13.41 Sound-Track: 15.00 Don Camillo in današnja mladina: 15.42 Natačaj za radio: 16.32 Radio 2 predstavlja: Festival: 17.32 Ure ob glasbi: 18.32 Krog sonca: 20.40 Sola in vzgoja: 21.00 Koncert pianista Claudia Arraua: 21.30 Ljubane pozicije: 22.20 Parlamentarna panorama: 23.29 Zaključek sporeda.

LJUBLJANA
6.00, 6.30, 8.00, 9.00, 11.00, 12.00, 14.00, 21.00, 22.00, 23.00 Poročila: 6.10, 6.45 in 7.35 Prometne informacije: 6.50 Dobro jutro, otroci: 7.00 Jutranja kronika: 7.45 Iz naših sporedov: 8.05 Aktualni problemi marksizma: 8.25 Ringaraja: 8.40 Pevnica za mlade risarje: 9.05 Glasbena matineja: 10.00 Poročila: 10.05 Rezervirano z...: 11.05 Ali poznate?...: 11.35 S pesmijo po glasovih: 12.10 Veliki orkestri: 12.30 Kmetijski nasveti: 12.40 Pihalne godbe: 13.00 Dames do 13. ure: 13.30 Melodije: 14.05 Pri zboru jug, radijskih postaji: 14.25 Naši poslušalci čestitajo: 15.00 Dogodki in odmevi: 15.50 Radio danes, radio jutri: 16.00 Vrtljak: 17.00 Studio ob 17 uri: 18.00 Na ljudsko temo: 18.25 Zvočni signali: 19.00 Radijski dnevnik: 19.35 Lahko noch, otroci: 19.45 Z ansambлом Mihe Dovžana: 20.00 Kulturni globus: 20.10 Priljubljene izbe: 21.05 Glasba velikano: 22.15 Informativna oddaja: 22.25 Iz naših sporedov: 22.30 Novosti iz našega glasbenega arhiva: 23.05 Literarni nočturno: 23.15 Do domaćem ognjišču: 0.05 Nočni program.

RADIO 1
7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 Poročila: 6.00, 9.02 Jutranja oddaja: 9.02 Radio tudi mi: 9.58 Zeleni val: 11.00 Odprti prostor: 11.10 Klasična glasba: 11.34 Martin Luther King - radijska priredba: 12.03 Ul. Aslagio Tenda - stik s poslušalci.

PETEK, 23. januarja 1983
LJUBLJANA
9.00, 10.05, 14.20, Zimski spored za dijake: 17.30 Poročila: 17.35 Radenci '83 - Glasbena parada: 17.55 Arabela: 18.25 Obzorik: 18.40 Pred izbiro polka: 19.10 Risanika: 19.24 TV in radio nocoj: 19.26 Zrno do zrna: 19.30 TV dnevnik: 19.55 Vreme: 20.00 Naši olimpijci - alpski smučarji: 20.40 Zrno do zrna: 21.00 Človek v divjini - ameriški film.

KOPER
13.30, 16.30 Odprta meja: 17.00 Z nami pred kamero: 17.05 TV D - Novice: 17.10 TV sola: 18.00 Visoki pritisk: 19.00 Aktualna tema: 19.30 TV D - Stičiče: 20.15 Celovečerni film: 21.45 TV D - Dames: 22.00 Glasgov - dok. film iz serije Mesta.

Mlade domovke, ki jih vodi M. Čoščut, so v petek prikazale vajo s trakovi

TENIS

TURNIR MASTERS

John McEnroe in Ivan Lendl finalista

NEW YORK — John McEnroe in Ivan Lendl se bosta drevo pomerila v finalu teniškega turnirja "Masters". Američan je v polfinalu prepričljivo premagal Argentinec Guillermo Vilasa s 6:3 in 6:3. Čehoslovak je s 6:3 in 6:1 izdatni rezultat (6:3 in 6:1) strl odpor drugega Američana Jimmyja Connorsa.

Obe srečanja sta bili enosmerni: McEnroe in Lendl nista dopustila da bi ju nasprotnika presenetila. Že v vsem začetku sta prevzela vilo v lastne roke in nato stalno vodila do konca. Se predvsem Lendl je dokazal, da je trenutno v izredni formi: v dvoboju z McEnrojem bo skušal drugi ponoviti lanski uspeh na tem veturnirju.

Andersen prvi

SAPPORO — Norvežan Espen Andersen je zmagal na preizkušnji v smučarskih skokih veljavnih za svetovnega pokala.

SMUČANJE

Drugi smuk v Kitzbühlu

Vratolomna vožnja Brookerja

Kanadčan premagal vse ase - Katastrofa Avstrijcev

KITZBÜHEL — «Bal sem se, da bom vsakdas padel, zdrazil pa sem do konca in tudi zmagal, tako je razlagal svojo vratolomno vožnjo po «Streifu» včerajšnji zmagovalec letošnjega drugega kitzbühlskega smuka Kanadčan Todd Brooker. Z njegovo zmago so se Kanadčani odločili švicarjem za petkov poraz na isti progi: švicarski smukači so lahko kljub izgubi prvega mesta (do Brookerjevega spusta je preprčljivo vodil Švicar Räder) zadovoljni, saj so uvrstili pet svojih smučarjev med prvih deset in zadali ponoven poraz Avstrijcem. «Dehales domačinov je bil še huji od petkove katastrofe; med prvih deset imajo namreč le dva svoja predstavnika, najboljši od njih pa je bil nekdanji «König Franz», Klammer, ki se je uvrstil na sesto mesto.

LESTVICA SMUKA

1. Todd Brooker (Kan.) 2'01"96

2. Räder (Švi.) 2'02"19

3. Read (Kan.) 2'02"47

4. Meli (Švi.) in Müller (Švi.) 2'02"69, 6. Klammer (Av.) 2'02"79, 7. Kern (Švi.) 2'02"97, 8. Lüscher (Švi.) 2'03"05, 9. Podborski (Kan.) 2'03"20, 10. Wirsberger (Avstrija) 2'03"23.

E. Kirchler (Avstrija) prva v Megevu

MEGEVE — Kar ni uspelo Avstrijcem v Kitzbühlu, je uspelo Avstrijci Elisabeth Kirchler v Megevu. Avstrijska smučarka je osvojila prvo mesto v drugem smuku v tem kraju veljavnem za SP; na drugo mesto se je uvrstila favoritinja De Agostini, tretja pa je bila prva od domačinov Francozinja Attia.

LESTVICA SMUKA

1. Elisabeth Kirchler (Av.) 1'23"21, 2. De Agostini (Švi.) 1'23"40, 3. Attia (Fr.) 1'23"69, 4. Winkler (Avstrija) 1'23"82, 5. Emonet (Fr.) 1'24"00.

NAMIZNI TENIS

KRAS — STETAN NEAPELJ 5:1

Doljač - Condorelli 2:0 (12, 19); Sedmak - Massini 0:2 (-10, -14); Cergol - Gambacorta 2:0 (14, 10); Doljač - Massini 2:0 (13, 16); Cergol - Condorelli 2:0 (9, 9) Sedmak - Gambacorta 2:0 (10, 14).

V prvem povratnem kolu ženske namiznoteniske A lige je Kras brez vsakršnih težav pospravil peti prvenstveni par točk in je sinoci v Repnu ugnal tretjevrščen neapeljski Stetan s 5:1.

Obe ekipi sta nastopili z okrnjeno postavo, saj je v domačih vrstah manjkala Sonja Milčič, pri gostujoči ekipi pa druga najboljša igralka Carranante. Ti odsotnosti pa nista vplivali ne na potek tekme ne na končni izid. Edinole Massini se je po pričakovanju enakovredno upirala domačinkam in je osvojila častno točko proti nekoliko prenapeti Sedmakovi, ki pa se je takoj rehabilitirala v drugem srečanju in pokazala svoje znanje. Zelo zanesljivo je igrala Sonja Doljač, ki je v obeh tekmah pokazala za razred

VČERAJ V ŽENSKI A LIGI

Derbi Verona - Roma

Bo uspelo Veroni na domačem igrišču zaustaviti zmagoviti pohod Rome? To je osrednje vprašanje današnjega drugega povratnega kola italijanske nogometne A lige. Igralci trenerja Bagnolia imajo za to vse možnosti: z zmago bi se namreč za nezasluzen poraz v Rimu (izgubili so zadnje minuto po enajstmetrovki) in doleteli rdečarjume na vrhu lestvice. Njihova naloga bo še lažja zaradi diskvalifikacije Falcao.

Derbi v Veroni bosta skušala izkoristiti Inter in Juventus, da bi se z morebitnim zmagama v gosteh proti Sampdorii in Ceseni približala Romi. Videmski Udinese bo gostoval v Cagliariu: izenačen izid bi mu še kako prijal.

DANASNI SPORED (14.30)

Ascoli - Avellino, Cagliari - Udinese, Cesena - Juventus, Fiorentina - Genoa, Napoli - Pisa, Sampdoria - Inter, Torino - Catanzaro, Verona - Roma.

B LIGA

DANASNI SPORED (14.30)

Como - Bari, Cremonese - Varese.

NOGOMET

ITALIJANSKA A LIGA

Enominutni molk

RIM — Italijanska nogometna zveza je odločila, da se bodo danes na vseh nogometnih tekmah z enominutnim molkom spomnili Enza Scatija, 27-letnega nogometaša Vicenze, ki je umrl v petek malo po operaciji na kolenu.

AUTOMOBILIZEM

RALLY MONTECARLO

Včeraj startali

RIM — Iz italijanskega glavnega mesta so včeraj odpotovali proti Monaku avtomobili, ki sodelujejo na letošnjem rallyju Montecarlo. S startno številko 1 je odpeljal iz Rima na pot tudi Zahodni Nemec Walter Rohrl, janskoletni zmagovalec te prestižne dirke.

KOSARKA

1. JUŽOSLOVANSKA LIGA

Olimpija zanesljivo zmagala na Reki

Kvarner — Olimpija 82:96 (43:41)

OLIMPIJA LJUBLJANA: Mofardin, Blaznik, Brodnik, Polanec 9 (1:2), Subotić 36 (4:4), Hauptman 4, Todorović, Vilfan 8, Santel 15 (5:11), Vujačić 24 (2:2), Mitunović.

REKA — Ljubljancani so z dobro igro predvsem v drugem polčasu zanesljivo odpravili reško moštvo, v katerem sta se izkazala Plepić (30 točk) in Paravina (21).

Pri Olimpiji sta bila najboljša Subotić in Vujačić.

OSTALI IZIDI 16. KOLA

Partizan - Šibenka 99:100

C. zvezda - Zadar 109:102

Budućnost - Jugoplastika 88:82

Borac - Radnički 104:84

Cibona - Bosna danes

Djerdja zvezni trener

BEGRAD — Josip Djerdja je novi zvezni trener jugoslovanske košarkarske reprezentance. Na včerajšnjem sestanku v Beogradu je dobil 7 od 8 glasov. Djerdja bo vodil reprezentanco do konca OI v Los Angelesu.

Predsednik strokovne komisije pa je Boris Kristančić.

DANES V A-1 LIGI

Goričani in Tržičani jurišajo na zmago

V drevišnjem kolu košarkarske prvenstva A-1 lige bo na sporedu več izredno zanimivih in izenačenih tekem. Tržaški Bie bo spreljel v goste solidno moštvo Čagive iz Varoseja, v kateri izstopa izvrstni temnopoltni košarkar Kevin Magee. Tržičani bodo pred domačim občinstvom seveda jurišali na zmago, saj so trenutno na slabem položaju.

Po presenetljivi zmagi v prejšnjem kolu, ki so jo Goričani izbo-

KOSARKA

SINOČI V TRSTU V PRVENSTVU C-1 LIGE

Z TRELO IGRO JADRAN DO NOVIH TOČK

Pred velikim številom navijačev je zaslužno premagal videmsko moštvo Eurocar - Vsi jadrancovi zadovoljili, tokrat pa velja omeniti odlično igro R. Daneua in V. Sosiča

JADRAN — EUROCAR VIDEM 93:83 (50:40)

JADRAN: Vitez 25 (5:7), Ban 20 (0:1), Sosič 10, Gulić 4, Rauber 2, Daneu 24 (6:7), Ivo Starc 6 (2:4), Kraus 2, Žerjal, Vremec.

EUROCAR VIDEM: Tarchino, Zavarešo 8 (4:5), Turello 20 (6:9), Manzano 9 (1:3), Lodolo, Bettarini 15 (1:2), Romanello 6 (0:2), Floreancig, Berzanti 14, Vanin 11 (1:1).

SODNIKA: Castro (Benetke) in Bullo (Treviso)

PROSTI METI: Jadranc 15:21; Eurocar 13:22. OSEBNE NAPAKE: Jadranc 18; Eurocar 20. PET OSEBNIH NAPAČ: Berzanti (30). GLEDALCEV: 2.300

Po drugi strani pa so jadrancovi igrali zelo motivirano in uspešno skozi vse srečanje. «Trojica visokih» Ban, Vitez in Daneu je bila tokrat uspešna in se posebno velja pohvaliti Roberta Daneua, ki je bil v napadu izredno učinkovit. Med vpadnimi igralci bi pa takrat polivali Valterja Sosiča, ki ni samo brezhibno vodil igro svojih, dosegel pa je tudi nekaj lepih koscev.

Sicer pa za sinočno zmago gre pohvaliti prav vse jadrancove, saj so dali vse od sebe in zopet pokazali, da se upravičeno borijo za najvišja mesta. Sinočni nasprotniki je bil namreč dokaj nevaren predvsem s Turello in Berzantijem, medtem ko je našim povsem uspelo zaustaviti njihovega najučinkovitejšega igralca Battarinija.

Po tekmi je bilo seveda veselje v Jadrancovem taboru veliko. Valter Sosič je takole dejal: «Uspelo nam je zaustaviti Bettarinija in to je bilo za našo zmago skoraj odločilno. Od naših bi omenil predvsem dobro igro Roberta Daneua.»

Kaj pa meni sam Daneu? Misli, da svojo igro sem zadovoljen. Mislim, da je bilo srečanje kakovostno in lepo, ker da so gledalci prišli na svoj račun.» (B. Lakovič)

NOGOMET

V 3. ITALIJANSKI LIGI

Triestina doma proti Brescii

Triestina bi morala danes osvojiti novi točki, čeprav je pričakovati, da bo Brescia, ki se je namesto v borbi za prestop v B ligo znašla na spodnjem delu lestvice, dala vse od sebe, da zaustavi vodilnega na lestvici. Posebnih težav s sestavo enajstere Buffoni nima, izjemo Struklja, ki je po poškodbi šele včeraj začel s treningi, in Trevisana, ki je še vedno poškodovan in katerega bo zamenjal Predvedin.

DANASNI SPORED (14.30)

Carrarese - Spal, Fano - Parma, Modena - Rondinella, Padova - Sanremese, Piacenza - L. Vicenza, Pro Patria - Mestre, Trento - Rimini, Treviso - Forlì, Triestina - Brescia.

KOSARKA

SINOČI V PROMOCIJSKEM PRVENSTVU

Podvig borovcev proti Ferroviariu

bil v 10. minuti prvega polčasa delni izid 22:14 v korist Bora Radenske. Ožbolitvi varovanci so skozi vse tekmo predvajali hitro in angažirano igro v obrambi, kar je kmalu zmedlo nasprotnika. Naj omenimo, da si Tržičani po prikazani igri na včerajšnji tekmi, ne zaslužijo tako visoke uvrstitve na lestvici.

V borovih vrstah so tokrat vsi izpolnili svojo nalogo. Izstopal je mladi Henrik Maver, ki je bil zelo točen pri metu in je roler tega dobro vodil igro svojih.

Stefan

NA GORISKEM

Dom — Arje A 40:60 (17:28)

DOM: Gruzinov 4, Košuta, Korsić 5, Kocijančič, Poberaj, Grovner, Orzan 21, Kodermac, Brice 6, Makuc, SODNIKA: Feri in Ciochetti.

Domovi kadeti so klonili proti gostov močnejšim nasprotnikom, ki so leto dni starejši. Razlika je bila še kako občutna predvsem po košema, saj so višji nasprotniki prešli dvakrat več odbitih žog kot domovci. Naši so vsekakor skušali igrati umirjeno in preudarno in to jim tudi uspelo, saj so obdržali poraz v dostojnih mejah. Za pametno prikazano igro si zaslužijo pohvalo prav vsi domovci.

(Ljivi Semolici)

DEČKI

Don Bosco — Kontovel B 170:14

KONTOVEL B: Stoka 10, Peric 2, Škrk 2, Rupel, Hugu, Regent, Baracci, Sedmak, Gregori.

Druga Kontovelova postava, ki na-

ZA VSAKOGR NEKAJ POSEBNEGA

optika

Vikj

foto-kino

kontaktne leče

Ul. Buonarroti 6 (pr. Ul. Rossetti)

TRST Telefon 77-29-96

ODBOJKA

V ŽENSKI B LIGI

Naše praznih rok

Sokol izgubil doma, Bor Intereuropa pa v gosteh

Sokol — Mogliano Veneto 1:3 (12:15, 9:15, 15:13, 8:15)

SOKOL: Kralj, V. in G. Legiša, Pesaresi, Antoni, Mervic, Paulina, Gruden.

Seterka je Mogliana Veneta je zaslužno slavila v Nabrcini. Tekma na bi lahko imela drugačen razplet, če bi uspelo domačinkam osvojiti prvi set. Delni snodrajši takoj v začetku tekme je demoraliziral sokolovke. Dekleta so si sicer omogotile v tretjem setu, v katerem je Mogliano Veneto že visoko vodil, podcenjevanje Nabrcin pa je nasprotnice stalo ste.

Gostje so se izkazale kot dobra ekipa z odličnimi podajalcami, ki so izkoristile vsako žogo za pravo črtevga napada. Žal je bil Sokol, prav v teh elementih igre manj učinkovit. (S. U.)

Albatros — Bor Intereuropa 3:0 (15:3 15:8, 15:6)

BOR INTEREUROPA: Glavina, Fikur, Cergol, M. Klemše, Maver, in Rauber.

Borovke so prvi del prvenstva končale s porazom in se bodo tako morale v nadaljevanju boriti za obstanek v ligi. «Plave» so tokrat v nasprotju z zadnjimi nastopi igralce pod svojimi sposobnostmi. Vzrok za to gre iskati predvsem v tem, da so tudi na to gostovanje odšle okrnjene, saj je bila ekipa poletig Kuvose odstopna tudi Debenjakova, in v tem, da so tudi bile na igrišču dokaj živčne.

V prvem setu se naše nikakor niso mogle zbrati in izredno slab sprejem servisa jim je onemogočil, da bi izvedle kako uspešno akcijo.

V zadnjem nizu niso plave zalele nič bolje in igralke Albatrosa so si brez težav priborile zmago, ki jim je zagotovila obstanek v B ligi. Za «plave» pa začena se dan teži del prvenstva, saj bo glede na njihovo formo in razne po-

Pellicceria

CERVO

priporočena argovina za vaše nakupe

KKZNA JOPE

elegantni modeli najboljša kakovosti

NASITKI -seh vrst Bogata izbira

Najnižje cene v naši državi

TRST - Viale XX settembre 16

Tel. 796-301

ODBOJKA

SINOČI V MOŠKI C-2 LIGI

Juventina Belca premagala vodilnega

Uspešna tudi Olympia Terpin - Borovci pa so izgubili v Spilimbergu

Juventina Belca — Inter 1904 3:1 (15:11, 15:9, 15:17, 15:6)

JUVENTINA BELCA: I. Orel, L. Černic, R. Faganel, I. Plesničar, R. Petecan, R. Lavrenčič, M. Černic, D. Mučič, F. Mervic, I. Orel.

Zelo pomembna zmaga za Juventino, ki je premagala prvovrščen ekipo na lestvici Inter 1904. Belci so pokazali, da ni še vse izgubljeno in da znajo tudi dobro igrati. Prikazali so dober blok, odlično obrambo in zanesljiv napad. Pod vodstvom odličnega Igorja Orla se belodreči povsem nadgrajali nasprotnika in za las jim je usila čista zmaga s 3:0. Naj omenimo še, da je prihodnjo soboto na sporedu v Standeržu zelo pričakovani derbi z Olympio Terpin.

Ivan Plesničar

Olympia Terpin — Rangers Videm 3:0 (15:12, 15:11, 15:12)

OLYMPIA TERPIN: Zadnik, Neubauer, Špacapan, Dornik, Kuštrinc.

Černic, M. in S. Cotič, Kosič, D. S. in A. Terpin.

Igralci Olympie Terpin so poželi sinočni svojo drugo zaporedno zmago. Goričani so zaigrali prepričani v svojo zmago in so z zagrizenostjo nadirili sicer dobre goste. V prvih dveh setih so domačini vodili in ju osvojili brez večjih težav. P. Kosič so marsikatero lepo akcijo, v tem delu se je predvsem odlikoval blok. V tretjem setu je zajela naše fante krajša kriza, ki pa so jo ob koncu uspešno premostili in osvojili tudi ta odločilni niz. (G.R.)

Ginnastica Spilimberg — Bor Jik Banka 3:1 (11:15, 15:10, 15:11, 15:9)

BOR JIK BANKA: Plesničar, Marušič, Batič, Budin, Korbo, Škabar, Pečenko, Stanič, De Walderstein Bitezinc.

Tudi na gostovanju v Spilimbergu so odbojkarji Bora Jik Banke izgubili z domačo Ginnastico. Tokrat so borovci odigrali letošnji najslabšo prvenstveno tekmo in tretji zapored-

ODBOJKA

SINOČI V ŽENSKI C-1 LIGI

SLOGA SI JE ŽE ZAGOTOVILA OBSTANEK V LIGI

V gosteh je po borbeni igri premagala neposrednega tekmeca Pav Nuove Ceramiche

Pav N. Ceramiche — Sloga 2:3 (11:15, 15:9, 15:10, 9:15, 9:15)

SLOGA: Mira, Maruška in Neva Gregić, T. M. in L. Krizmančič, Kalan, Čuk, S. in V. Vidali, Hrovatin, Malalan.

Sloga si je s prestižno zmago v Vidmu zagotovila napredovanje v skupino boljših ekip, ki se bodo pogotovo v drugi fazi prvenstva za prestop v B ligo. O tekmi lahko rečemo, da je bila vseskozi napeta, živa, borbeno, delno precej živčna, kar pa je bilo razumljivo, saj je bilo od izida tega srečanja odvisno, katere ekipa si bo že v prvem delu prvenstva zagotovila obstanek v C-1 ligi.

Prav zato gre za resnično velik uspeh slogašice, ki ga je treba še posebej poudariti in pohvaliti, saj od novince v ligi res ne bi mogli pričakovati boljšega nastopanja. (INKA)

ŽENSKA C-2 LIGA

Kennedy — Breg 1:3 (9:15, 13:15, 15:13, 11:15)

BREG: Trenta, Olenik, Žerjal, Canziani, S. in K. Slavec, Kocijančič, Sancin, Stapančič.

Seterka Kennedyja se je postavila na igrišču kot solidna ekipa z močnimi servisi in dobrim padom. Brežanke so se jim zoperstavile z uspešno igro na mreži in zanesljivimi servisi, kar jim je že začostovalo za zelo dragoceno zmago. «Plave» so osvojile prva dva seta, nato so nekoliko popustile v tretjem (pri tem je se najbolj pešal sprejem), v četrtem nizu pa so se spet znašle in z njim osvojile tudi končno zmago. Med zmagovalkami se je še najbolje izkazala Ksenija Slavec. (Sab)

Kontovel Electronic Shop — Celinca 0:3 (-13, -4, -14)

KONTOVEL ELECTRONIC SHOP: Ban, Černjava, Danev, Garbini, Maver, Bety in Elena Praselj, Regent, Rupel.

Kontovelke so spet prepuštile nasprotnicam obe točki in so s tem skoraj zapravile možnost nastopanja v skupini boljših v drugem delu prvenstva. V uvodnih potezih je že kazalo, da bodo tokrat le igralce zanesljivejše in osvojile dragoceni točki, saj so z učinkovito igro popolnoma nadgrale nasprotnice in povedle s 13:5, takrat pa so zašle v krizo in jim ni več uspelo organizirati svojih vrst. Zlasti so odpotale pri sprejemu servisa, kar so nasprotnice seveda izkoristile in zmagale. (T.C.)

Bor — Donatello 1:3 (15:9, 2:15, 10:15, 10:15)

BOR: Furlanec, Vodopivec, Montanari, Jazbec, Tomšič, Godina, Č. Borovke so izgubile proti Donatelju predvsem zaradi slabega sprejema in velikega števila zgrešenih servisov. Osvojile so sicer prvi set, nato pa so popustile, kar so nasprotnice spretno izkoristile. Borovkam je v četrtem setu tudi športna sreča obrnila hrbet, saj se je v tem setu poskušovala Tomšičeva, tako da je domačinkam zmanjkalo menjav, kar se je tudi poznalo na igrišču. (G.F.)

ŽENSKA D LIGA

Sloga — Goldfassi 3:0 (15:2, 15:8, 15:6)

SLOGA: Krizmančič, Milčič, Sosič, Purič, A. in E. Adam, Drnovšek, Persič, Gorkič, Kovač.

Kot sam izid jasno kaže, Sloga tokrat resnično ni naletela v nasprotniku na pretrd oreh. Nadigrala je Tržičanke v vseh elementih igre in, če izjemamo drugi niz, ko se je igra nekoliko razživila, je tekma potekala po enojnih tirnicah. V boju za napredovanje v skupino najboljših bo tako odločilen sobotni slovenski derbi, ko bodo pri Banji igralce slogašice proti goriški Olympii.

INKA

Sokol — Inter 1904 1:3

SOKOL: Purič, A. in M. Pertot, Kojanec, Venier, Jazbec, Radetič, Ušaj, Zandomeni.

Sokolu ni uspelo zmagati proti močnejšemu nasprotniku. Nabrežinke so se zelo potrudile v prvem setu, katerega so tudi osvojile, nato pa so s precejšnjo lahkoto predale preostale tri in končno zmago. Skratka: prehitro so vrgle puško v koruzo. (S.U.)

1. ŽENSKA DIVIZIJA

Breg B — La Talpa 1:3 (15:13, 9:15, 11:15, 10:15)

BREG: Sancin, Strain, Pertot, Velikonja, Maranzina, Tauter, Elena, Elisabeth in Lajrhi Žerjal.

DOMAČI ŠPORT

DANES

Nedelja, 23. januarja 1983

NOGOMET

1. AMATERSKA LIGA

14.30 v Križu: Vesna - Stok

2. AMATERSKA LIGA

14.30 v Zavijah: Zaula - Primorje

14.30 v Bazovici: Zarja - CGS; 14.30 v Repnu: Kras - Garižovci; 14.30 v Trečbach: Gaja - Campi Elisi

3. AMATERSKA LIGA

10.30 v Trečbach: Primorje - Breg; 14.30 v Sovodnjah: Juventina - Fogliano; 14.30 v Vermeglianu: Vermegliano - Mladost; 14.30 v Zagradu: Sagrado - Sovodnje

NARAJČAJNIKI (deležno prvenstvo)

10.30 pri Domju: Ponziana - Breg

10.30 pri Proseku: Primorje - Triestina

NAJMLAJŠI

8.00 v Trečbach: Primorje - S. Andrea; 12.45 na Opčinah, Ul. Carsia: CGS - Vesna; 10.30 v Bazovici: Zarja - Supercat

10.45 na igrišču Campanelle: Campanelle - Kras; 9.15 pri Sv. Ivanu: S. Giovanni - Breg

KOSARKA

MLADINCI

11.00 na Opčinah: Polet - Inter Milje

KADETI

11.00 na Kavetu: Kontovel - Scoglietto

DEČKI

9.00 v Trstu d. maj: «Bor - Kontovel A

«PROTAGANDA»

9.45 v Trstu, Istrska ulica: Don Bosco - Polet

NAMIZNI TENIS

PROMOCIJSKO PRVENSTVO

10.00 v Repnu: Kras - Ente Porto

ODBOJKA

ŽENSKA D LIGA

9.30 v Standeržu: Olympia Bertolini - Volley Club Trst

1. MOŠKA DIVIZIJA

11.00 v Trstu, telovadnica Morpurgo: Gold Fassi - Bor

UNDER 15

9.30 na Proseku: Kontovel Electronic Shop - Sokol

RADIO

V jutrnji oddaji «Veselo športno popoldne» (od 15. do 17. ure), ki jo vodi prof. Ivan Peterlin, bo poleg stalne rubrike o športni medicini, ki jo pripravlja dr. Rafko Dolhar ter preostalih zanimivih prispevkov govor tudi o tokratni Sokola. Gost oddaje bo stoletni zgodovinar Milan Pahor, direktor tržaške Narodne in študijske knjižnice. (R. Pavšič)

PELICERIA

CERVO

priporočena argovina za vaše nakupe

KKZNA JOPE

elegantni modeli najboljša kakovosti

NASITKI -seh vrst Bogata izbira

Najnižje cene v naši državi

TRST - Viale XX settembre 16

Tel. 796-301

PELICERIA

CERVO

priporočena argovina za vaše nakupe

KKZNA JOPE

elegantni modeli najboljša kakovosti

NASITKI -seh vrst Bogata izbira

Najnižje cene v naši državi

TRST - Viale XX settembre 16

Tel. 796-301

PELICERIA

CERVO

priporočena argovina za vaše nakupe

KKZNA JOPE

elegantni modeli najboljša kakovosti

NASITKI -seh vrst Bogata izbira

Najnižje cene v naši državi

TRST - Viale XX settembre 16

Tel. 796-301

V ŽARIŠČIH NAPETOSTI - Piše Pavel Stranj

Žareči politični trikotnik na Novi Kaledoniji

Francija nima težav z gibanji za neodvisnost le pred domačim pragom, na otoku Korziki, ampak tudi na drugem koncu sveta na manjšem otoku Nova Kaledonija, ki leži nekaj tisoč kilometrov severovzhodno od avstralske obale. Površina je 19.000 kvadratnih kilometrov, kar je nekaj manj od SR Slovenije na njem pa živi približno 150.000 prebivalcev.

In ravno v tem maloštevilnem prebivalstvu je vir napetosti, ki je Novo Kaledonijo prenesel iz naslovni strani turističnih prospektov na naslovne strani francoskih dnevnikov.

Kot v številnih drugih evropskih kolonijah je sestava prebivalstva s časom dobila značaj eksplzivne zmesi. Nedolgo od tega je prišel na plan primer nekdanje nizozemske kolonije Surinam. Na Novi Kaledoniji se dogaja nekaj podobnega kot tam: osnovno, izvirno prebivalstvo je melanezijskega rodu, po domače jim pravijo «kanakas», postopoma se je priselilo vse več belega prebivalstva iz metropole, v tem primeru Francozov, ki so naknadno uvozili še dodatno delovno silo drugih posestev. Na Novo Kaledonijo se je tako priselilo precejšnje število Polinezijcev, Indonezijcev in Indokinejcev. Ti tvorijo tretji pol v tem etničnem mozaiku, ki ima kot običajno tudi svoj politični učinek. Revni, neevropski priseljenci so bili že po svojem izvoru povsem odvisni od evropske oblasti in v zadnjih desetletjih, ko je demokratično življenje prodrlo tudi v najbolj zakotne kolonije, so z volilno pravico postali naravni politični zavezniki bogatejšega sloja belcev.

Belci so bolj kot sloj, pravzaprav (vsaj tako poročajo razni opazovalci) zapra družbena kasta, osredotočena večinoma v glavnem mestu, v Numeji. Vseh belcev je kakih 30.000, od katerih se jih je 30.000 rodilo na otoku.

Kanakasi, ki tvorijo večino prebivalstva so bili stalno v politični opoziciji, brez oblasti in so morali nemnožno gledati kako Bell, s pomočjo «ostalih» prevzemajo v roke vse važnejše vzvode oblasti: gospodarstvo, zaposlovanje, upravo, sodstvo...

Poljozaj se je spremenil, ko je prišla na površje nova generacija mladih kanakasov. Ti so zapustili tradicionalno obliko opozicije, ki je ka-

nakase obsojala na izrinjenje iz oblasti. Postavila je zahtevo po avtonomiji, ki naj bi bila predpogoj in vmesna faza do neodvisnosti. Datum neodvisnosti je že določen: 24. september 1984, točno na 131. obletnico francoske oblasti nad otokom. Francija je odgovorila s ponudbo večje avtonomije, s kanakasi so preko svoje glavne stranke Kaledonske Zveze zavrnili ponudbo in še oostreje podčrtali zahtevo po neodvisnosti. Ko so kanakasi na volitvah dobili večino v krajevni zbor in ko je junija lani njih leader Jean Marie Tjibaou postal podpredsednik guvernerskega sveta oziroma šef krajevalne vlade, so se začele razmere naglo slabšati. Spori med tremi komponentami kaledonske družbe so postajali vse pogostejši in oostrejši. Bogatejši sloji pa so hoteli izvažati svoje kapitalne na bolj varne obale.

Napetost se je začela med kanakasi nabirati že prej, posebno ob umoru glavnega tajnika Kaledonske zveze, Pierra Declercqua, dne 19. septembra 1981, v skrivnostnih okoliščinah.

Napetost ob francoskem zavlačevanju povolne rešitve že nekaj mesecev prerašča v manifestacije kanakasov, belci pa odgovarjajo s protimanifestacijami. Pred nedavnim so med drugim napadli sedež krajevalne zbornice.

Zaostretili ni našla pariske vlade nepravilne. Že pred dvema letoma je poslala na otok zmernega socialističnega Nuccija, ki naj bi prevzel vlogo posrednika med fronto gibanj za neodvisnost in osrednjo francosko vlado. Nuccij je uspešno ustvaril novo sredinsko stranko, ki naj bi bila orodje tega posredovanja, a stranka je bila na volitvah poražena in Nucci se je vrnil domov. Sledil mu je visoki komisar Royette, ki ima namesto stran na razpolago na otoku 4.000 vojakov, in sicer regiment padalcev, orožnike in posebne oddelke za nagle posege. Doslej te sile niso še posegle, a 10. januarja je tudi njihova nevtiralnost zašla v slepo ulico.

Domačini nekega obrobnegega območja so se spili z lastnikom neke žage, ki jim je onemagal njih pitne vode. Ker oblasti niso hoteli priznati njih pravico do odškodnine so izvedli zaporo nad žago. Oblast je poslala prevzeti blago na žago oddelke vojske, ki je bil ob povratku napaden: dva vojaka sta bila ubita in štirje ranjeni, 131 let sožitja je verjetno zapravljenih.

Pisma uredništvu

PRIMER, OB KATEREM SE JE VREDNO ZAMISLITI

Potreben je bil pravi križev pot da so Opčine spet postale... Opčine

V šolskem letu 1937 - 38 sem počel v Postojni in sem osebo doživljal kako so oblasti ravnale s slovenskim prebivalstvom, kar me je od blizu spominjalo na odnose s podložniki v kolonijah. Slovenci so lahko kmetovali in trgovali, niso pa smeli opravljati nobenih javnih dejavnosti, niti poklica javnega redarja. Za vsak primer je bila vedno «aktivna» fašistična tolpa, ki je izvajala nasilje s palicami in z rječniki. Septembra 1938 sem bil zaradi rasnega preganjanja ob službo in takrat sem lahko na lastni koži doživel kako «simpatičen» je bil takratni italijanski ambience v Postojni; vsi, vstvari dva duhovnika, so zelo hladno sprejeli moje nesrečo, nekateri pa so se me celo izogibali in hlinili, da me ne poznajo. Edino izjemo je predstavil prof. Anelli, ravnatelj jamarskega muzeja, ki mi je priznal, da kot katolik, ne more odobravati rasnih preganjanj.

Med Slovenci pa sem našel veliko solidarnost in razumevanje in mnogi od teh so se tudi javno izrekli proti mojemu odpustu iz službe, čeprav so se jasno zavedali, da bi jih lahko to drago stalo, saj so bili fašisti stalno na preži. Tudi po mojem odhodu iz Postojne je bil marsikateri Slovenec še izkazal solidarnost in v ta namen se vedno zelo rad spominjam solidarnosti učitelje Antone Ožbič v Opčini. V mestnem okolju pa je moje grenko doživetje našlo na zelo hladne komentarje, če že ne na sovražne reakcije.

Leta 1940 sem izvedel, da je fašistična oblast izdala krivični dekret in «prekršila» Opčino v Poggiorale del Carso. Tako je zahteval «pogled» Luigi Ruzier, naslednik Enrica Paola Salema, ki je moral od-

stopiti, ker je bil po očetu Zid. Ruzier je bil pravi fašist in je postal med nacistično okupacijo tudi krajevni federal te stranke. Prilagam vam fotokopijo Ruzierovega odloka, ki je bil ostro naprjen proti Slovincem in njegovo poznejšo ratifikacijo v Uradnem vestniku.

Novi naziv Opčin ni imel sreče in se ni nikoli v celoti uveljavil, vendar so ga osvojile le državne železnice, ime Poggiorale del Carso pa se je pojavilo tudi na hišnih številkah. Niso pa spremenili obsestnih kamnov in tabel, niti elektrinih napisov na tramvajskih postajah. Tako je ostalo vse do vojaške zavezniške uprave. Leta 1954, ko je italijanska vlada napovedala, da bo združila open-ski železniški postaji in ustanovila enotno območje postajo, sem poslal krajevalnemu vodstvu državnih železnic dopis. V njem sem opozoril, da je ime Poggiorale del Carso ostane fašistična in da je prišel čas, da se postaji spet vrne staro ime. Vodstvo železnic mi je odgovorilo, da ne more ničesar ukreniti vse dokler ne bo za to izrecno poskrbelo tržaška občina. Obrnil sem se nato na občinsko komisijo za toponomastiko in sem zaprosil takratnega podžupana prof. Edoarda Cumbata, človeka demokratičnih čustev, da po svojih močeh podpre moje zahtevo. Slednji mi je nato povedal, da je toponomastična komisija zavrnila mojo prošnjo z utemeljitvijo, da bi sprememba povzročila nekakšno besedno zmedo (morda občina Opčine...), očitno pa komisija ni hotela ničesar ukreniti. Jaz pa sem vztrajal, ker nisem hotel, da bi tak fašistični madež ostal še dalje v javnosti. Pripravil sem zato novo imenno zahtevo in jo naslovil prof. Josipu Agnelettu, takratnemu predsedniku Slovenske skupnosti s prošnjo, da se

o tej zadevi pozanima. Čez nekaj časa je občinski svetovalec iste stranke postavil to zahtevo, ki jo je uprava sprejela brez oklevanja. Ime Poggiorale del Carso je tako za vedno izginilo. Iz jezikovnega vidika ni bilo to ime hudo, ampak je podlo izražalo politiko zatiranja in razarjanja. Tako sem se tudi jaz skromno oddalil človeški solidarnosti, ki so jo bili s strani slovenskega prebivalstva deležne vse žrtve rasnih preganjanj.

prof. Giulio Levi-Castellini (Trst)

Takih primerov je bilo tudi po Sloveniji žal na pretek. Pismo prof. Castellinija, kateremu dolgujem zahvalo, pa postavlja spet v ospredje odprto oziroma nerešeno vprašanje izvirnosti uradnega krajevnega imenstva. Tako npr. Dolina, kljub posegom in prošnjam občinske uprave, še vedno čaka na polno-pravno zakonitost svojega pravega imena in na izbris tistega nerazumljivega S. Dorigo della Valle. Tržaška občina pa ni še v vsem povsemnem času poskrbela, da bi kakor mestno ulico ali kak mestni trg pomenovala po zaslužnih slovenskih osebnostih. Tudi to je krivica, okrog katere se velja zamisliti.

Posebne odškodnine za razlastitve v Boenu

BOCEN — Posebna komisija pokrajinskega sveta je sklenila, da se odškodnine ob morebitnih razlastitvah ne bodo spremenile do polovice leta. Za kakovitost vinograd bodo plačevali od 12.750 lir na 14.250 lir za kvadratni meter, za najboljše pašnike pa od 4.000 do 5.000 lir na kvadratni meter.

Mali oglasi telefon (040) 79 46 72

STAREJŠA GOSPA iz Gorice išče hišno pomočnico. Nudi hrano in stanovanje. Telefonirati na št. 86349.
MLAD ZAKONSKI PAR išče v Trstu in okolici prostora za delavnico — približno 40/50 kv. m za svojo tiho in mirno dejavnost. Po možnosti v isti zgradbi ali v bližini pa s sobo oziroma majhno stanovanje. Morebitne ponudbe nasloviti na upravo Primorskega dnevnika, Ul. Montecchi 6, pod šifro «Poslovni prostori» ali na tel. št. 040/299-104 ali 299-350. Tomislav.
22-LETNI knjigovodja išče zaposlitev v podjetju. Telefon 040/723-739.
PRODAM 2000 kv. m terena — vinograd in travnik. Telefon 040/54372.
OSMICO nadaljuje Robert Pipan v Mavbinjah.
KUPIM hišo na Krasu ali v okolici Trsta tudi brez vrta. Telefon (040) 749457 ali 941153.
IZGUBILA SE je pisca rjave barve pasme nemški brak. Najditelju nudim bogato nagrado. Telefon (040) 226322.
PRODAM hišo v Borštu. Telefonirati od 18. do 19. ure na št. (040) 228421.
TRGOVINA MODE VALENTINA razprodaja vse vrste blaga s popustom od 20 do 60 odst.
PRODAM avtomobil mini innocent letnik 1982. Telefonirati od 20.30 do 21.30 na št. (040) 213651.
ZLEETNA uradnica išče službo v podjetju ali v zdravniški ambulanci. Telefonirati po 20. uri na št. 040/225-973.
ANTON BOLE pri Piščancih ima do 30. januarja odprto osmico. IščeM zidarja, obrtnika za delo pri Sv. Ivanu — Trst. Telefonirati na št. (040) 575145.
POHISTVO Korski prodaja po zelo ugodni ceni hišno opremo, zavarovalne preureitve trgovine, telefon (040) 54-390.
Iščemo diplomirano/ega farmaceutko/a za takojšnjo zaposlitev v lekarni pri Fernetičih. Telefon (040) 416212 — Dolce.
PRODAM avtomobil lancia beta 1000 kub. cm berlina s priklopnikom za priklopljen letnik 1973 po ugodni ceni.
PRODAM akacijeva drva za kurjavo in kole za trte. Saverij Flazič, tel. 0481 - 390688.
OSMICO je odprl Ernest Smolnik Mačkole 58. Toči belo in črno vino.
PRODAM sliko slikarja Corada Se lofrana format 1,78 za 87 cm. Tel. 040/200-583.
PRODAM ford transit diesel ali za menjaj za avtomobil iste vrednosti. Telefon 040/417498.
MESANCI pevski zbor «Lipa» iz Bravice išče pevce predvsem mlajše. Vsi zainteresirani se lahko v glasilo vsake ponedeljek in četrtek od 20.30 do 22.00 ure v Bazoviškem domu.
IZREDNA PRILOŽNOST: prodaja volkswagen (maggiolino) kuh. cm 1300 v v. ilicnem stanju. Informacije na tel. 040/22973 od 8. do 12. in od 16.30 do 20. ure.

ROLICH

NABREZINA
Kamnelomi 35/e
Tel. 20-03-71
KERAMICNE PLOSCICE
SANITARJE

POPUSTI OD 10 DO 30% na usnjeni galanteriji, konfekciji in obutvi.

charlie SHOP

TRST
Ul. San Lazzaro 18
Tel. 68-124
Obv. občini 4.11.82

ORVISI

bogata izbira vsakovrstnih igrač

FIAT poverjeni predstavniki

GRGIČ

PADRICE - Trst - Tel. 226-161

Prodaja novih avtomobilov in servis

TIROLSKE NARODNE NOŠE

Piccolo mondo antico

Ul. Coroneo 14 — Trst

tančica za narodne noše obleke iz lameja

Keramika Brunetta

TRŽIČ - Ulica C. A. Colombo 9
Telefon (0481) 72129

Ventilpalex

Kamin s toplim ventiliranim zrakom z dejanskim donosom od: 500 do 900 m³/h
Dobite ga lahko v verzijah: 60—76—98.

Darovi in prispevki

ZA SPOMENIK PADLIM V NOB IZ KRIZA
V spomin na Marijo Magajna darujejo Marko in Elvira Tence 20.000 lir.

ZA SPOMENIK PADLIM V NOB IZ GROČANE
V spomin na Pierino Fonda vd. Loez darujejo družina Petar-Skerlavaj (Boršt 99) 20.000 lir.

V spomin na Ivana Racmana daruje Franciska Racman 10.000 lir.
ZA SPOMENIK PADLIM V NOB IZ BORŠTA
P.D. daruje 10.000 lir.

ZA POSTAVITEV SPOMENIKA V LONJERJU
Lado Ferluga daruje 500 ND.
ZA SKUPNOST DRUŽINA OPČINE
Namoesto cvetja na grob Marije Budin daruje Viktorija (Trebeč) 10.000 lir.

V spomin na draga moža Ivana Racmana daruje žena Marija 20.000 lir.

V spomin na drago mamo Marijo darujeta sin Ladi Budin in Vera Žužek 50.000 za postavitev spomenika NOB v Repučju in 50.000 lir za postavitev spomenika NOB v Brisčikih.

Ob deseti obletnici smrti drage mame Ivanke Sosić vd. Malalan darujejo Silvana, Zvonko in Marčelo Malalan z družinama 20.000 za SKD Tabor, 20.000 za SD Polet in 20.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB v Opčini.

V počastitev spomina Ivanke Malalan darujeta Lidija in Nada Kapun 10.000 lir za Dijaško matico.
Ob 6. obletnici smrti drage mame daruje hči Anica z družino 20.000 lir za Glasbeno matico.
Namoesto cvetja na grob drage tete Pierine Cancianji daruje Sergij Cancianci z družino 50.000 lir za Center za rakasta obolenja.

Namoesto cvetja na grob Pierine Cancianji daruje Albina Loez 10.000 lir za Center za rakasta obolenja.
V spomin na drago Matiljo Kermac daruje Viktorija Skok 10.000 lir za mladinski pevski zbor Glasbene matice.

V spomin na Evgenovo mamo daruje Viktorija Skok 10.000 lir za Zdrženje aktivnost osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.

Zofija Petarson daruje 10.000 lir za mladinski pevski zbor Vesela Poudla.

V spomin na drago mamo daruje hči Zofija Batič 10.000 lir za godbo na pihala Vesna-Križ.

V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Srečko in Majda 30.000 lir za SZ Jadran. V isti namen darujeta Anica in Marčelo Malalan 20.000 lir za SZ Jadran.

Ob obisku rodne vasi darujeta Nini Papizov in žena iz Avstralije 50.000 lir za popravilo dvorane na Kontovelu.

V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Ljilja in Silva Valenčič 20.000 lir za odbojarsko sekcijo SZ Bor.

V spomin na Marijo Magajna daruje Mari Kopal 20.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

Namoesto cvetja na grob dr. Marčela Verča in Marije Magajne daruje NK 20.000 lir za KD Ivan Cankar.

Ob podelovanju značk OF daruje Olga Kerševan vd. Valetič 10.000 lir za Zdrženje aktivnost osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.

Ob plačanju članarine darujejo Dora Caharija 7.000 in Marija ter Ivanka Sosić 4.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

Alojz Brišček daruje 10.000 lir za TPPZ Pinko Tomažič.
Za TPPZ Pinko Tomažič darujejo naslednje tvrditve in osebe: Resina 250.000, Trad 100.000, Adriaimec 150.000, C.G.R. 100.000, Agroforest 100.000, TKB 300.000, Mercantile 200.000, Co.Ge.Co 100.000, Technolab 50.000, trgovina Furlan 50.000, La Combustibile 30.000, IRET 300.000, Elektra 100.000, Pelikan 30.000, Autova 50.000, Dila 50.000, Fargo 50.000, Jazbar 20.000, dr. Martelanc 100.000 in Hranilnica in posojilnica - Opčine 500.000 lir.

Za nakup klavirja za SKD Barkovec darujejo: Ivanka Pertot 10.000, Aleksandra Pertot 20.000, David Poljšak 10.000, Andrej in Liviana Udovč 10.000, Silvija Milič 10.000, Pavel in Giovanna Ugrin 20.000, Neva Stocca 50.000, družina Umek 10.000, Maja Pahor 20.000, Sergij Matjašič 10.000, Nataša Milič 2.000, V. Lokar 30.000, Olga Pangerc 10.000, Mara Pertot 5.000, Anamarija Baša 10.000, Bruno Stoka 3.000, Anica Obernel 10.000, Tončka in Mario Martelanc 30.000, Vida Pertot 3.000, Marija Gembrini 20.000, Ivo Gherlan 10.000, družina Zorka Pertota 50.000, Aleksij Cividri 5.000 in Sandra Živec 10.000 lir.

Ob tretji obletnici smrti Vladimirja Kralja darujejo svojci 10.000 lir za sekcijo KPI Zorko Kralj - Trebeč.
V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Elda in Gojmir Demšar 15.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev v Trstu.

Ob prejemu značk OF darujejo Karel, Milvea in Marija Kojek 50.000 E- za Zdrženje aktivnost osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.

V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Irma in Stojan Udovč 30.000 lir za Dijaško matico.

V spomin na mater vov. Magajne daruje ing. Andrej Čok 5.000 za KD Ivan Cankar in 5.000 lir za KD S. Škamplek - Sv. Ivan.

V spomin na pok. Ferdinanda Starca daruje Angel Škrj 10.000 lir za Kulturni dom Prosek - Kontovel.

V počastitev spomina Pierine Ferluga por. Cancianji darujejo sestre Golob 30.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

Ob tretji obletnici smrti mame Frančke daruje hčerka Lidija z družino 10.000 lir za godbo Vesna-Križ.

V počastitev spomina mame Marije Magajne darujeta Mariuša in Aljoša Žerjal 20.000 lir za SZ Bor.

V počastitev spomina Josipine Grbec darujejo družine Fonda 30.000 lir za KD Ivan Grbec.

Stevko Kosmač daruje 100.000 lir za kotlarsko sekcijo SD Polet.

V počastitev spomina Ivana Racmana daruje Vladimir Abram z družino 10.000 lir za Dijaško matico.

Ob 16. obletnici smrti Edvina Starca daruje družina 10.000 za ženski pevski zbor Prosek - Kontovel in 10.000 lir za Dijaško matico.

V počastitev spomina očeta Antona Štoker daruje hči Stefanija 30.000

lir za krožek komunistične mladine Marjan-Štoker - Kontovel.
Za odbor Zdrženje aktivnost osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje darujejo Alenka, Polonca, Janka, Fedora, Zvezda, Darinka in Rajka 35.000 lir.

Namoesto cvetja na grob dr. Ferdinanda Starca daruje Marija od Slovenca 10.000 lir za pevski zbor Vasilij Milč. V isti namen daruje Danica Verša 10.000 lir za SD Kontovel.

Slavko Kalc daruje 10.000 lir za Kulturni dom Prosek - Kontovel.
V spomin na teto Rožo Malalan vd. Husu darujeta Carmela in Silvio Krizmančič (Bani) 20.000 lir za OPZ Vesela pomlad.

V spomin na teto Rožo Malalan vd. Husu darujeta Carla in Nardo Bani 20.000 lir za MLMPZ Vesela pomlad.

V spomin na pok. Josipine Grmek vd. Patrizio daruje družina Kravos 10.000 lir za KD I. Cankar.

V spomin na pok. Nandota Starca darujejo Peter, Alenka in Igor 30.000 lir za popravilo dvorane na Kontovelu.

V spomin na pok. brata Nandota Starca darujejo svoji 50.000 za popravilo dvorane na Kontovelu in 50.000 lir za SD Kontovel.

V spomin na Marijo Magajna darujeta Lidija in Mario Šušteršič 10.000 lir za KD Ivan Cankar.

V spomin na Marijo Magajna daruje Ladi z družino 20.000 lir za odbojarsko sekcijo SZ Bor.

V spomin na Marijo Magajna daruje Vida Siega z družino 20.000 lir za SZ Bor.

V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Milica Kravos in Ivan Verč 10.000 lir za KD Ivan Cankar.

V spomin na mamo Marijo Magajno darujeta Pino in Alenka Rudež 10.000 lir za SPDT.

V počastitev spomina mame Marije Magajne daruje Milan Klobas 30.000 lir za KD Ivan Cankar.

V počastitev spomina Josipine Grbec-Patrizio darujejo družine Kodrič-Šiškočič 10.000 lir za KD Ivan Grbec.

Namoesto cvetja na grob Ivana Racmana darujeta družini Gropajec 10.000 lir za vzdrževanje srenjske hiše v Gročani.

V spomin na drago mamo Jožeta in na brata Oskarja daruje Anica Purič (Križ 111) 10.000 lir za dekliški zbor Vesna.

Ob peti obletnici smrti dragega moža in očeta Mirka Grudna darujeta žena Pavla in hčerka Ziva 30.000 lir za SKD Tabor.

Namoesto cvetja na grob Angele Jerce daruje družina Krmeč 10.000 in Stefanija Strain 5.000 lir za pihalni orkester Breg.

Na družabnem večeru pihalnega orkestra Breg daruje družina Enija Cancianija 12.000 in Corrado Dobrih 15.000 lir za pihalni orkester Breg.

N.N. daruje 50.000 in Vojko Lovriha 50.000 lir za pihalni orkester Breg.

V počastitev spomina matere Marije Magajne darujeta Tončka in Emil Colja 20.000 lir za KD Ivan Cankar.

aktivistov osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.

V počastitev spomina gospe Silvije Grbec vd. Patrizio daruje Silvo Gasperčič 10.000 lir za KD Ivan Grbec.

V počastitev spomina Marije Magajna darujejo Ivanka, Alenka in Danica Colja 15.000 lir za KD Ivan Cankar.

V spomin na očeta Jakob daruje Marčela Kalc 10.000 lir za VZPI - ANPI Trebeč.

Livio in Savina Malalan darujeta 10.000 lir za VZPI - ANPI Trebeč.

V spomin na Marijo Budin daruje Lucijan in Anica Malalan 10.000 za VZPI - ANPI Trebeč in 10.000 za KD Primorec, Ana in Miče Kralj 10.000 za KD Primorec, 10.000 za godbo Parma Trebeč, 10.000 za cerkev sv. Andreja - Trebeč, 10.000 za KD Rdeča zvezda Salež in 10.000 lir za o.s. Pinko Tomažič - Trebeč.

V spomin na dr. Ferdinanda Starca daruje Stanko Gergutov 10.000 lir za SD Kontovel.

V počastitev spomina mame Marije Magajne daruje družina Mesnel 20.000 lir za KD Ivan Cankar.

Namoesto cvetja na grob Agostina Gjorgija darujejo družine Brana in Waldestein 20.000 lir za TPPZ Pinko Tomažič.

Namoesto cvetja na grob Marije Blazina por. Budin darujeta Nada in Pepi Perčič 10.000 lir za KD Rdeča zvezda.

V spomin na draga moža Ivana daruje žena Marija 40.000 za PD Slovenec, 20.000 za vzdrževanje spomenika NOB v Gročani, 20.000 za cerkev na Pesku in 20.000 lir za Skupnost družina Opčine.

Ob novoletni nabiralni akcije so za SK KRAS darovali:

REPNIČ: Brišček (št. 47) 10.000, Milani (46) 5.000, Ravbar (44) 10.000, Zlarič (41) 20.000, Cesar (43) 5.000, Reblu (2) 15.000, Milč (21) 7.000, Blažina (19/a) 10.000, Ravbar (53) 7.000, Cante (29) 10.000, Milč (32) 5.000, Kante (34) 10.000, Milč (24) 5.000, Stubelj (11) 10.